

Програма прикордонного співробітництва ЄІСП
Угорщина-Словаччина-Румунія- Україна

Партнерство без кордонів

Програма фінансована з фондів
Європейського Союзу

СТРАТЕГІЯ Карпатського Єврорегіону – 2020

Проект «Сталий розвиток прикордонних регіонів через
ефективну діяльність Карпатського Єврорегіону»
HUSKROUA/1101/066

www.huskroua-cbc.net

Стратегія Карпатського Єврорегіону - 2020

Автори:

Владимир БЕНЧ, Адіна ДУМИТРУ, Андреа ГЕСТЕРЕДІ, Бела КЕЗІ, Габріел КІШ, Тетяна КУЛИК, Олег ЛУКША, Моніка КОМАДІ, Бригітта МАЙОРНЕ-ЛАСЛО, Марія НАДЬОВА, Наталія НОСА-ПИЛИПЕНКО, Кармен ОЛАХ, Вадим ПИЛИПЕНКО, Оксана СТАНКЕВИЧ-ВОЛОСЯНЧУК

Автори суб-аналізу:

Мартін АНГЕЛОВІЧ, Браніслав ЦІБІК, Оксана ФЕНЦИК, Вадим ПИЛИПЕНКО, Іван ГЕВЦІ, Тібор ІЧО, Сергій САВАРИН, Катаріна СІРА, Катерина СТАНКЕВИЧ-КОВАЛЬ

Рецензенти:

Олександр ДУЛЕБА, Мартін ГІЛЛЕРМО РАМІРЕС, Богдан ЛАЗАР, Йозеф ШУЛЯК

Міжнародною експертною групою та партнерськими організаціями висловлюється вдячність за інформаційну та організаційну підтримку:

- Янці БУР'ЯНОВІЙ, генеральному консулу Генерального консульства Словачької Республіки в м. Ужгороді,
- Йозефу БУГАЙЛО, генеральному консулу Генерального консульства Угорської Республіки в м. Ужгороді,
- Мартіну ГІЛЛЕРМО РАМІРЕСУ, генеральному секретарю Асоціації «АЄПР»,
- Йенсу ГАББЕ, експерту вищого рівня, экс-генеральному секретарю Асоціації «АЄПР»,

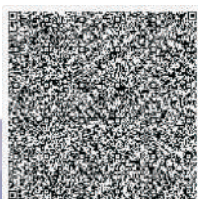
Представникам органів державної влади та органів місцевого самоврядування, освітньо-науковим установам та експертам України:

- Геннадію МОСКАЛЮ, голові Закарпатської обласної державної адміністрації,
- Михайлу РІВІСУ, голові Закарпатської обласної ради,
- Олександру СИЧУ, голові Івано-Франківської обласної ради,
- Олександру ГАНУЩИНУ, голові Львівської обласної ради,
- Олександру ФИЩУКУ, голові Чернівецької обласної державної адміністрації,
- Сергію УСТИЧУ, доктору соціологічних наук, директору Інституту транскордонного співробітництва, Послу,
- Ернесту НУСЕРУ, депутату Закарпатської обласної ради,
- Володимирі СМОЛАНЦІ, ректору Ужгородського національного університету,
- Мирославі ЛЕНДЕЛ, проректору Ужгородського національного університету,
- Володимирі ПРИХОДЬКО, зав. кафедрою міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету,
- Івану АРТЬОМОВУ, директору Навчально-наукового інституту євроінтеграційних досліджень УжНУ,
- Тетяні ЩЕРБАН, ректору Мукачівського державного університету,
- Володимирі ГОБЛИКУ, головному проректору Мукачівського державного університету,
- Оксані ФЕНЦИК, заступнику начальника Державної екологічної інспекції у Закарпатській області,
- Вікторії ГУБКО, голові ГО «РахівЕкоТур», Рахівський район, Закарпатська область, Україна,
- Назару КОСАРЕВИЧУ, начальнику відділу, та Юрію ЦИМБАЛЮКУ, заступнику начальника відділу аналізу обласних програм та бюджету виконавчого апарату Івано-Франківської обласної ради,
- Галині ЛИТВИН, директору Асоціації органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати – Україна», м. Львів,
- Ліліані ГОРАЛЬ, директору Інституту економіки і управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,
- Лесі Вербовській заступнику директора Інституту економіки і управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,
- Аліні НОСА, менеджеру Українсько-Словачького Центру Транскордонного співробітництва "Карпати",
- Дмитру МІРОШНІКОВУ, керівнику офісу Інституту транскордонного співробітництва,
- Євгенію ЛУКШІ, заступнику голови правління Агенства місцевого розвитку «Європоліс»,
- Павлу РИБОКОНЬ, науковому співробітнику Міжнародного інституту людини і глобалістики «Ноосфера»,

Представникам органів державної влади та органів місцевого самоврядування та експертам прикордонних регіонів Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії:

- Оскару ШЕСТАКУ, президенту Саболч-Сатмар-Березької області Угорщини,
- Михай Андріану ШТЕФ, президенту повітової ради Сату-Маре Румунії,
- Замфіру ЧІЧЕУ, президенту повітової ради Марамуреш Румунії,
- Емілу МАРИНЕСКУ, віце-президенту повітової ради Марамуреш Румунії
- Памфілу БЕРЧАНУ, директору департаменту економіки повітової ради Марамуреш Румунії
- Давіду ЛАСЕКУ, керівнику Карпатського Єврорегіону – Польща, м. Жешув.

© Карпатський Єврорегіон & автори

Проект	Сталий розвиток прикордонних регіонів через ефективне функціонування Карпатського Єврорегіону
Джерело фінансування	Програма HUSKROUA 2007-2013 Напрямок 4: Сприяння співпраці «від людини до людини» Захід 4.1 Інституційна співпраця
Регіони реалізації проекту	1. Закарпатська область (Україна) 2. Івано-Франківська область (Україна) 3. Саболч-Сатмар-Березька область (Угорщина) 4. Прешовський край (Словаччина) 5. Кошицький край (Словаччина) 6. Повіт Марамуреш (Румунія) 7. Повіт Сату-Маре (Румунія)
Грантоотримувач	Орган самоврядування області Саболч-Сатмар-Берег, Угорщина
Строк реалізації	24 грудня 2013 р. - 31 грудня 2015 р.
Партнери	1. Асоціація Регіонального розвитку Карпатського Єврорегіону, м. Ніредьгаза, область Саболч-Сатмар-Берег, Угорщина; 2. Карпатський Єврорегіон - Словаччина; м. Кошице, Кошицький край, Словаччина; 3. Карпатський Єврорегіон – Румунська частина; м. Байа Маре, повіт Марамуреш, Румунія; 4. Міжнародна Асоціація інституцій регіонального розвитку «МАІРР», м. Ужгород, Закарпатська область, Україна; 5. Громадський центр «Ділові ініціативи», м. Івано-Франківськ, Івано-Франківська область, Україна;
Асоційовані партнери	1. Асоціація Європейських прикордонних регіонів «АЄПР», Німеччина; 2. Івано-Франківська обласна рада, Україна; 3. Закарпатська обласна рада, Україна; 4. Чернівецька обласна рада, Україна; 5. Повітова рада повіту Марамуреш, Румунія; 6. Повітова рада повіту Сату-Маре, Румунія; 7. Громадський фонд EuroClip (Саболч-Сатмар-Березька область, Угорщина).
Цілі	<i>Загальна мета проекту</i> - підвищення ефективності та можливостей прогнозування транскордонного співробітництва, а також - забезпечення сталого розвитку прикордонних регіонів шляхом формування ефективних інструментів для створення системного і довготривалого транскордонного співробітництва. <i>Спеціальні цілі:</i> 1. Посилення ролі Карпатського Єврорегіону в транскордонному співробітництві, розробка нових підходів до розвитку єврорегіонів; 2. Забезпечення ефективного процесу прийняття рішень у прикордонних регіонах з використанням наявних та формуванням нових інструментів відповідно до принципів сталого розвитку; 3. Формування нового рівня співпраці між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами та інституціями.

Цільові групи	• Місцеві/регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх об'єднання; • Організації, діяльність яких спрямована на розвиток, що працюють з використанням різних юридичних/організаційних форм (агенції регіонального розвитку, місцеві об'єднання з питань розвитку громадянського суспільства та ін.); • Неурядові організації та установи, зокрема, діяльність яких спрямована на розвиток транскордонного співробітництва; • Міжнародні організації, які працюють у цільових регіонах.
Кінцеві бенефіціари	Місцеве населення в прикордонних регіонах, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, агенції регіонального розвитку, організації та інституції, що надають державні послуги в прикордонних регіонах, неурядові організації.
Очікувані результати	1. Ефективна модель функціонування Карпатського Єврорегіону, узгоджена усіма країнами-учасниками; 2. Тривале партнерство та ефективний обмін інформацією між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та групами експертів в прикордонних регіонах; 3. Розвиток ініціатив транскордонного співробітництва, що мають стратегічне значення для програм транскордонного співробітництва у контексті сталого розвитку;
Основні напрямки діяльності	• Формування національних та міжнародних експертних груп відповідно до пріоритетів розвитку транскордонного співробітництва; визначення нових підходів до розвитку Карпатського Єврорегіону, розробка рекомендацій та Плану дій. • Формування нових ініціатив та пропозицій, які мають стратегічне значення для розвитку транскордонного співробітництва в рамках стратегічних пріоритетів, проведення тренінгів для основних зацікавлених сторін щодо розробки інвестиційних проектів, проведення семінарів, круглих столів, конференцій тощо.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

ВСТУП

1	КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН.....	15
2	УЗАГАЛЬНЕНЕ РЕЗЮМЕ СТРАТЕГІЇ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ 2020.....	18
2.1	УЗАГАЛЬНЕННЯ ЩОДО ДОКУМЕНТУ.....	18
2.2	ВИКЛИКИ ТА ПОТЕНЦІАЛ.....	18
2.3	СТРАТЕГІЧНІ АЛЬТЕРНАТИВИ.....	20
2.4	ПРІОРИТЕТИ, ЦІЛІ ТА ЗАХОДИ.....	21
2.5	ПЛАН РЕАЛІЗАЦІЇ.....	23
3	АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА.....	24
3.1	ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ.....	24
3.2	SWOT – АНАЛІЗ.....	32
3.2.1	Географія та демографія.....	32
3.2.2	Економіка, конкурентоспроможність та ринок праці.....	33
3.2.3	Державні послуги, інфраструктура і транспорт.....	35
3.2.4	Врядування та органи державної влади.....	37
3.2.5	Навколишнє природне середовище, кліматичні зміни та енергетика.....	38
3.2.6	Охорона здоров'я та соціальна сфера.....	39
3.2.7	Мобільність, міграція, кордони та безпека.....	40
3.2.8	Освіта, інновації, культура та громадянське суспільство.....	41
3.3	ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ТА РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ ДЛЯ РОЗВИТКУ.....	43
3.3.1	Виклики.....	43
3.3.2	Потенціал для розвитку.....	45
4	МАЙБУТНЄ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ.....	47
4.1	КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН – СТРАТЕГІЧНІ АЛЬТЕРНАТИВИ.....	47
4.1.1	Вступ.....	47
4.1.2	Детальний опис альтернатив.....	48
4.1.3	Порівняльна таблиця-резюме альтернатив.....	58
4.1.4	Аналіз альтернатив з використанням багатьох критеріїв.....	60
4.1.5	Ключові висновки.....	63
4.2	ДОВГОСТРОКОВЕ БАЧЕННЯ.....	65
5	ПРІОРИТЕТИ ТА ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ.....	67
5.1	ЗАГАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ.....	67
5.2	УЗАГАЛЬНЕНЕ РЕЗЮМЕ ПРІОРИТЕТІВ ТА ЗАХОДІВ.....	67
	Пріоритет 1: Життєздатна, дієва, конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір Карпатського Євро регіону.....	67
	Пріоритет 2: Чисте довкілля і екологічно дружній Карпатський Євро регіон.....	69
	Пріоритет 3: Добре сполучення та ефективний прикордонний режим Карпатського Євро регіону.....	70
	Пріоритет 4: Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти в Карпатському Євро регіоні.....	71
	Пріоритет 5: Природна спадщина, місцева культура та історія.....	71
	Пріоритет 6: Розвиток транскордонного співробітництва, спрямованого на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості та соціальний розвиток КЄ.....	72
	Тематичні / міжсекторальні пріоритети.....	73

6 ПЛАН РЕАЛІЗАЦІЇ	74
6.1 ПЛАН ДІЙ	74
6.1.1 Інституції та процедури	74
6.1.2 Цільові групи	75
6.1.3 Інструменти	76
6.1.4 Індикативний список проектів 2016-2020	77
6.1.5 Індикатори	93
6.1.6 Критерії для відбору проектів	96
6.1.7 Комунікаційний план та план поширення Стратегії	96
6.2 ОГЛЯД ФІНАНСОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ	98
6.2.1 Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020	98
6.2.2 Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020	99
6.2.3 Програма ЄС прикордонного співробітництва «Польща-Словаччина» 2014-2020 (Interreg V-A)	100
6.2.4 Програма Interreg V-A Словаччина-Угорщина	102
6.2.5 Програма Interreg V-A Румунія-Угорщина	103
6.2.6 Спільна операційна програма Румунія-Україна 2014-2020. Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства	105
6.2.7 Інші програми	107
6.3 МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ	109
6.4 ПОШИРЕННЯ СТРАТЕГІЇ	110
7 ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	112
8 ЕЛЕКТРОННІ ДОДАТКИ	113

Список скорочень

УА	Угода про асоціацію
АЕВР / АЄПР	Асоціація європейських прикордонних регіонів
СА	Середнє арифметичне
АТО	Антитерористична операція
ППК	Пункт перетину кордону
ВЕІ	Базова інвентаризація викидів
ТК	Транскордонний
ПТС	Програма транскордонного співробітництва
КЄ	Карпатський Єврорегіон
CIDA	Канадська агенція з міжнародного розвитку
ЦРЛ	Центральна районна лікарня
DCFTA/ ПВ ЗВТ	Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі
ЕЕ	Енергоефективність
ЄЕС	Європейське Економічне Співтовариство
EIB / ЄІБ	Європейський Інвестиційний Банк
EGTC/ ЄУТС	Європейське угруповання територіального співробітництва
ЕСГ	Угрупування Єврорегіональної Співпраці
СУЕ	Система управління енергетики
EN(P)I	Європейський інструмент добросусідства та партнерства
ERDF	Європейський фонд регіонального розвитку
ESPON	Європейська мережа спостережень, територіального розвитку та згуртованості
ЕТС	Європейська територіальна співпраця
ЄС	Європейський Союз
ЄС28	28 країн-членів ЄС
ЄС2020	10-річна стратегія, запропонована Європейською Комісією 3 березня 2010 р. для просування економіки Європейського союзу
ПЗІ	Прямі закордонні інвестиції
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ПГ	Парниковий газ
НУ	Угорщина
ІА СЕ / МА КЄ	Міжрегіональна асоціація Карпатського Єврорегіону
ІС	Потяг «ІнтерСіті»
ІКТ	Інформаційні та комунікаційні технології
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
INSSE	Національний інститут статистики (Румунія)
INTERREG	Фонд міжрегіонального співробітництва в Європі, що фінансується Європейським фондом регіонального розвитку
ІП	Інвестиційний пріоритет
ІР	Індустріальний парк
ІРА	Інструмент підготовки до вступу в ЄС

IPCC	Міжнародна група експертів зі зміни клімату
ISCED	Міжнародна стандартна класифікація освіти
KSH	Центральне статистичне управління Угорщини
МПР	Малий прикордонний рух
АБК	Аналіз на основі багатьох критеріїв
БРВ	Багаторазова віза
NATO	Організація Північноатлантичного договору
ГО	Громадська організація
NUTS	Номенклатура територіальних одиниць для статистики
OECD	Організація економічного співробітництва та розвитку
ЛДЛ	Співпраця «люди до людей» / «людина-людина»
ПВ	Пріоритетна вісь
PHARE	Програма допомоги громадам в країнах Центральної та Східної Європи
PISA	Програма міжнародної оцінки учнів
PL	Польща
Pm10	Тверді частинки до 10 мкм в розмірі
СКС	Стандарт купівельноспроможності
PR	Зв'язки з громадськістю
PV	Фотоелектричний
APP	Агенція регіонального розвитку
ПДЕ	Поновлювані джерела енергії
RO	Румунія
ЗДТ	Залізничний термінал
RTDI (R&D, RTD)	Дослідження, розвиток технології та інновації
СВ	Стандартне відхилення
SEAP	План дій зі сталої енергетики
SK/SR	Словаччина / Республіка Словаччина
МСП	Малі та середні підприємства
SWOT	Сильні і слабкі сторони, можливості, загрози
TAROM	Румунський повітряний транспорт
TEN-T	Транс'європейські транспортні мережі
ТЦ	Тематична ціль
toe	Тон нафтового еквівалента
КВ	Кваліфікаційні вимоги
UA	Україна
ЮНЕСКО	Організація ООН з питань освіти, науки і культури
ЮНЕСКО /CLT/WHC	ЮНЕСКО - Центр всесвітньої спадщини
Країни V4	Члени Вишеградської групи: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина
ПДВ	Податок на додану вартість

ТАБЛИЦІ, ДІАГРАМИ ТА МАЛЮНКИ.

РИС. 1 – ПЛОЩА КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ.....	16
РИС. 2 – КОНТАКТИ.....	18
РИС. 3 – ПЛОЩА КРАЇН-ПАРТНЕРІВ (2013).....	24
РИС. 4 – НАСЕЛЕННЯ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ (2013).....	24
РИС. 5 – ОКРЕМІ ДАНІ ЩОДО ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА УРБАНІЗАЦІЇ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ (2013).....	25
РИС. 6 – РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ВІКОВИМИ ГРУПАМИ (2013).....	25
РИС. 7 – ОЧІКУВАНА ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ (2013).....	26
РИС. 8 – ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ (ВВП) В ПОТОЧНИХ РИНКОВИХ ЦІНАХ (2013).....	26
РИС. 9 – ЧАСТКА КРАЇНИ ВІД ЗАГАЛЬНО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА (2013).....	26
РИС. 10 – ЗАГАЛЬНЕ ЧИСЛО АКТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ І ЧИСЛО ПІДПРИЄМСТВ НА ТИСЯЧУ ЖИТЕЛІВ (2013)*.....	27
РИС. 11 – ПОКАЗНИКИ РИНКУ ПРАЦІ (2013).....	27
РИС. 12 – ГОЛОВНІ ДОРОГИ І ПУНКТИ ПЕРЕТИНУ КОРДОНУ В КАРПАТСЬКОМУ ЄВРОРЕГІОНІ.....	28
РИС. 13 – ПОКАЗНИКИ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ (2013, КМ).....	29
РИС. 14 – ОБ'ЄКТИ МЕРЕЖІ NATURA 2000 (2015).....	30
РИС. 15 – ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ТУРИЗМУ В ЄВРОРЕГІОНІ (2013).....	31
РИС. 16 – КІЛЬКІСТЬ ПУНКТІВ ПЕРЕТИНУ КОРДОНУ.....	31
РИС. 17 – ОГЛЯД МОЖЛИВИХ АЛЬТЕРНАТИВ.....	48
РИС. 18 – ПОПАРНЕ ПОРІВНЯННЯ КРИТЕРІЇВ.....	60
РИС. 19 – ПОПАРНЕ ПОРІВНЯННЯ АЛЬТЕРНАТИВ ВІДПОВІДНО ДО КРИТЕРІЇВ.....	61
РИС. 20 – ТАБЛИЦЯ РІШЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО АНАЛІЗУ З ВИКОРИСТАННЯМ БАГАТЬОХ КРИТЕРІЇВ.....	63
РИС. 21 – ЗАПРОПОНОВАНІ АЛЬТЕРНАТИВИ.....	64
РИС. 22 – ОГЛЯД ТЕМАТИЧНИХ ЦІЛЕЙ ПРОГРАМИ УГОРЩИНА-СЛОВАЧЧИНА-РУМУНІЯ-УКРАЇНА ENI....	98
РИС. 23 – ОГЛЯД ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ ПОЛЬЩА-СЛОВАЧЧИНА 2014-2020.....	101
РИС. 24 – ОГЛЯД ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ ПРОГРАМИ INTERREG V-A СЛОВАЧЧИНА-УГОРЩИНА ...	102
РИС. 25 – ОГЛЯД ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ ПРОГРАМИ INTERREG V-A РУМУНІЯ-УГОРЩИНА.....	103
РИС. 26 – ОГЛЯД ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ СПІЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ РУМУНІЯ-УКРАЇНА 2014-2020.....	105
РИС. 27 – ТАБЛИЦЯ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ.....	110

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Мартін Гіллермо Рамірес,
Генеральний секретар
Асоціації Європейських Прикордонних Регіонів.

Участь у розробці та реалізації Карпатської Стратегії стала величезним досвідом для АЄПР. Ми були в змозі стежити за якісною і чесною роботою, проробленою угорськими, румунськими, словацькими та українськими партнерами, щоб проаналізувати історію цього Єврорегіону з моменту його заснування та з погляду сьогодення і найближчого майбутнього. Системний аналіз можливих розбіжностей, вивчення різних бар'єрів і перешкод, що впливають на розвиток Єврорегіону, а також розгляд низки пропозицій, що базуються на різних сценаріях, привели до розробки Плану дій, з урахуванням двох основних чинників: широкої участі усіх зацікавлених сторін (національні, регіональні та місцеві органи влади, громадянське суспільство, університети і наукові заклади, бізнес) та політичної волі на відповідних рівнях влади щодо прийняття рішень.

Карпатський Єврорегіон мав би стати нині ексклюзивним прикладом реалізації дієвого співробітництва між партнерами, які досягають спільних цілей у сучасному середовищі, на відміну від того, коли він тільки почав просувати прикордонне співробітництво у цьому мега-регіоні. З іншої сторони, багато обставин і в даний час виступають на підтримку тих цілей, які були розроблені більше двадцяти років тому.

Нові виклики в багатьох країнах, поява низки нових конфліктів і криза біженців можуть вплинути на виконання ініціатив в галузі співробітництва не тільки за межами ЄС, а й на внутрішніх кордонах ЄС.

З цієї причини, набагато важливішим, ніж будь-коли, є те, що європейські транскордонні партнерства готові реагувати на нинішні виклики, пропонуючи нові інноваційні та ефективні дії на скоординованій основі, беручи до уваги суспільні верстви населення в усіх регіонах-учасниках, поєднуючи цілі їхніх стратегій з найактуальнішими національними програмами і пов'язуючи їх з головними європейськими цілями.

У цьому процесі, який не буде легким, Карпатський Єврорегіон завжди може розраховувати на співпрацю і підтримку від Асоціації європейських прикордонних регіонів.

*Хай живе європейський рух транскордонного співробітництва!
І хай живе Карпатський Єврорегіон!*

Берлін, Лютий 2016
Мартін Гіллермо Рамірес
Генеральний секретар АЄПР

cross border award

SAIL OF PAPENBURG

donated by the Ems DOLLART region EDR

presented by the

Association of European Border Regions

2015

The Carpathian Euroregion Strategy 2020 & beyond

for special achievements in
European cross-border cooperation

Brussels, November 2015

Karl-Heinz Lambertz
(President)

Martin Guillermo-Ramirez
(Secretary General)

Dr. Reinhold Kolck
(Chairman of the Jury)

SAIL OF PAPENBURG

cross-border award

*За результатами роботи Стратегія Карпатського Єврорегіону 2020
отримала відзнаку АЄПР
«За особливі досягнення в сфері транскордонного співробітництва».*

Вступ

«Стратегія розвитку Карпатського Єврорегіону - 2020» створена як ініціатива, яка покликана надати новий поштовх для здійснення ефективного транскордонного співробітництва в Карпатському Єврорегіоні (КЄ). Слід зізнатись чітко і відверто, що співпраця в Карпатському Єврорегіоні помітно втратила темп після 2004 року. Більшість установ, експертів та мешканців Карпатського Єврорегіону вважають, що найбільш успішним КЄ був у період з 1993 по 2004 рр. КЄ має геополітичну і міжнародну місію, але з часу прийняття країн Вишеградського договору до ЄС інтенсивність співпраці змінилася. Це може бути прямим наслідком зміни політичного та економічного середовища в регіоні, а також наслідком того, що співпраця всередині ЄС може бути досягнута шляхом інших методів та підходів, а роль Карпатського Єврорегіону вже не така, якою була на початку його існування. Хоча КЄ може отримати додаткові ресурси у зв'язку з членством країн-учасниць в ЄС та завдяки діяльності ряду програм транскордонної співпраці (включаючи Україну), єврорегіон все ж таки втрачає своє міжнародне і політичне значення.

У той же час, Шенгенська угода створила ряд проблем для транскордонної співпраці з Україною щодо обігу товарів, послуг та перетину кордону людьми і, таким чином, транскордонне співробітництво в межах КЄ ускладнилося через відмінності моделей територіального управління держав-учасниць з різними компетенціями регіональних органів влади. Зрозуміло, що КЄ відповідав своїй основній меті – стати платформою для регулярного спілкування між регіональними та місцевими органами влади 5 країн. Однак він не зміг ефективно охопити нижчі рівні співпраці між зацікавленими особами транскордонного співробітництва в плані створення стабільних партнерських мереж, наприклад, на рівні громадських організацій та суб'єктів малого і середнього бізнесу.

Карпатський Єврорегіон матиме шанс на життєздатність і ефективність лише тоді, коли буде забезпечено серйозний ретельний перегляд його бачення, місії та стратегічних цілей. Нова Стратегія, включно з комунікаційними та маркетинговими стратегіями, є необхідною для продовження його діяльності. Спільна стратегія є базовою передумовою успішного розвитку транскордонної співпраці в межах будь-якого Єврорегіону. Зацікавлені сторони в КЄ мають усвідомити цілі, яких вони хочуть досягти.

Ще один поштовх для відродження КЄ може дати сама Україна. Україні слід приділити особливу увагу з багатьох причин:

- Підписання політичних розділів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (УпА) на саміті ЄС від 21 березня 2014 року принесло у відносини Україна-ЄС новий стратегічний темп розвитку. Реалізація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, у тому числі поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВ ЗВТ), не говорячи поки що про кінцеву мету - членство України в ЄС, таким чином, створюють можливості для сталого економічного розвитку і процвітання в усіх регіонах України, а також її сусідам. Глибока та всебічна зона вільної торгівлі, яка буде попередньо реалізовуватися з 1 січня 2016 року, пропонує Україні рамки для модернізації її торговельних відносин та економічного розвитку завдяки відкриттю ринків через прогресивне усунення митних тарифів і квот, масштабну гармонізацію законодавства, норм і правил в різних торговельних сферах. Це створить умови для вирівнювання в ключових галузях української економіки та її підведення до стандартів Євросоюзу, а також створить можливості для покращення торговельного та інвестиційного клімату між Україною та її сусідами.

- Анексія Криму Росією та конфлікт на Донбасі вимагають невідкладної допомоги ЄС в багатьох сферах: гуманітарної допомоги для внутрішніх тимчасових мігрантів, чи навіть співпраці в напрямку забезпечення безпеки. Подальший розвиток конфлікту може мати ряд ризиків для ЄС (наприклад, підвищення міграції, загрози енергетичній безпеці тощо).
- Поточна міграційна криза в ЄС показала необхідність посилення співпраці у сфері захисту Шенгенського кордону, боротьби з торгівлею людьми, з організованою злочинністю та подолання інших проблем, пов'язаних з міграцією. Посилене співробітництво з сусідами ЄС, такими як Україна, буде вкрай необхідним.

У подоланні цих проблем КЄ може зіграти суттєву роль. По-перше, як посередник між ЄС та Україною. А по-друге, оскільки він є безпосереднім ініціатором і, в той же час, бенефіціаром заходів, які можуть бути вжиті Європейською Комісією та Україною (наприклад, ставши логістичним центром для руху товарів). І останнє, але не менш важливе, - КЄ може передавати ноу-хау з розвинених територій, а також поширювати досвід щодо процедури вступу до ЄС для українських зацікавлених сторін, включаючи утворення нових єврорегіонів в Україні.

Основна мета, сформульована засновниками КЄ в 1993 році, не повинна змінюватися: «Покращення якості життя, збереження миру, формування добрих стосунків між людьми в прикордонній зоні, зменшення розмежовуючої функції державного кордону і забезпечення легшого перетину кордону».

Усі регіони, які входять до КЄ, мають багато спільних проблем: соціально-економічна відсталість, включаючи високий рівень безробіття, відтік освіченої молоді до привабливих центрів за межами регіону, зростання регіональної нерівності, нові виклики у вирішенні світових проблем, таких як міграція, і т.д. З урахуванням високого інтересу України в євроінтеграції, відкривається новий простір для більшості гравців КЄ, де можна вигідно використати своє розташування і спрямувати залишки репутації КЄ на добру справу. Загальні проблеми повинні об'єднати нас для досягнення спільних рішень. І Стратегія пропонує нам багато з них.

Стратегія Карпатського Єврорегіону - 2020 є фундаментальним, ключовим середньостроковим стратегічним документом, що базується на аналізі економічних, екологічних даних та показниках соціального розвитку областей КЄ, на основі аналізу ситуації та конкретних потреб мешканців, бізнесу, зацікавлених груп та інших суб'єктів щодо спільного бачення майбутнього. Вона визначає можливі засоби виконання бачення розвитку КЄ, ставить за мету підвищити соціальні, економічні, культурні показники та забезпечення сталого розвитку мегарегіону.

Стратегія Карпатського Єврорегіону – 2020 не відповідає на всі запитання. Вона також не формулює єдиний спосіб досягнення спільної мети та пріоритетів. Її слід розуміти як відкритий документ, який за потреби буде доопрацьований і модифікований. Вона повинна реагувати на зміни у ширшому середовищі, змінюватись відповідно до потреб жителів, реагувати на законодавчі зміни тощо. Вона базується на принципі, що процес планування лише виграє від того, що розглядатиметься як довгостроковий і буде постійно адаптовуватись та оновлюватись відповідно до змін і потреб суспільства у повсякденному житті.

Стратегія повинна стати документом, який об'єднає всіх активних діячів у Карпатському Єврорегіоні та зможе підвищити ефективність та прогнозованість транскордонного співробітництва, забезпечить реалізацію сталого розвитку прикордонних регіонів шляхом формування ефективних інструментів для створення системного і тривалого транскордонного співробітництва. Стратегія спрямована на посилення ролі Карпатського Єврорегіону в транскордонному співробітництві, вироблення нових підходів та інструментів єврорегіональної співпраці для

потреб національних, регіональних та місцевих органів влади, приймаючи до уваги прикордонне розташування при розробці регіональної політики з проектування та планування транскордонного співробітництва, яке є одним з ключових напрямків діяльності в регіональному розвитку прикордонних територій.

Стратегія повинна використовуватися також як інструмент впровадження активної транскордонної політики щодо підвищення конкурентоспроможності економіки мегарегіону/ екології /людських ресурсів. Але, безперечно, це має бути документ, який буде активізовувати дво- та багатосторонні відносини між країнами, регіонами, установами і, в першу чергу, людьми, що живуть на території КЄ. Вона повинна бути такою, що забезпечить більш високий рівень добробуту жителів цього мегарегіону.

Стратегія буде успішною тільки в тому випадку, якщо буде досягнуто наступних шести умов:

- 1) КЄ повинен визначити стратегічні цілі, узгоджені всіма учасниками;
- 2) регіональні та місцеві органи влади, а також інші зацікавлені сторони повинні брати участь у спільному фінансуванні КЄ, а не просто довірятися зовнішньому фінансуванню з ЄС або іншим донорам. Давно назріла необхідність для членів КЄ налагодити ефективне функціонування системи членства і думати про започаткування спільних фондів підтримки важливих проектів і програм у майбутньому;
- 3) КЄ повинен виявити здатність зробити суттєвий внесок у покращення координації політики регіонального розвитку та територіального планування із сусідніми регіонами;
- 4) КЄ повинен стати надійною платформою для планування спільних заходів за підтримки ЄС та/або на національному рівні;
- 5) КЄ має на меті заснування інституційної мережі співпраці на декількох рівнях, та одночасно зі створенням європейських угруповань територіальної співпраці (EGTC/ЕУТС) або створенням EGC / ЕУС, що формує одну з таких можливостей;
- 6) Діяльність КЄ має бути спрямована на усвідомлення спільного транскордонного простору та єдності його мешканців, зокрема за допомогою ЗМІ та послідовної PR-політики.

Стратегія є результатом міжнародного співробітництва між експертами з усіх країн-учасниць. Вона забезпечує деталізоване уявлення щодо наступного:

- Загальна інформація про територію, спираючись, насамперед, на кількісну інформацію.
- Спільні проблеми, виклики і потенціал Карпатського Єврорегіону.
- Майбутнє Карпатського Єврорегіону як транснаціонального утворення.
- Пріоритети та заходи для досягнення спільного бачення.
- Реалізація Плану дій Стратегії, перелік потенційних проектів, а також моніторинг та поширення інформації.

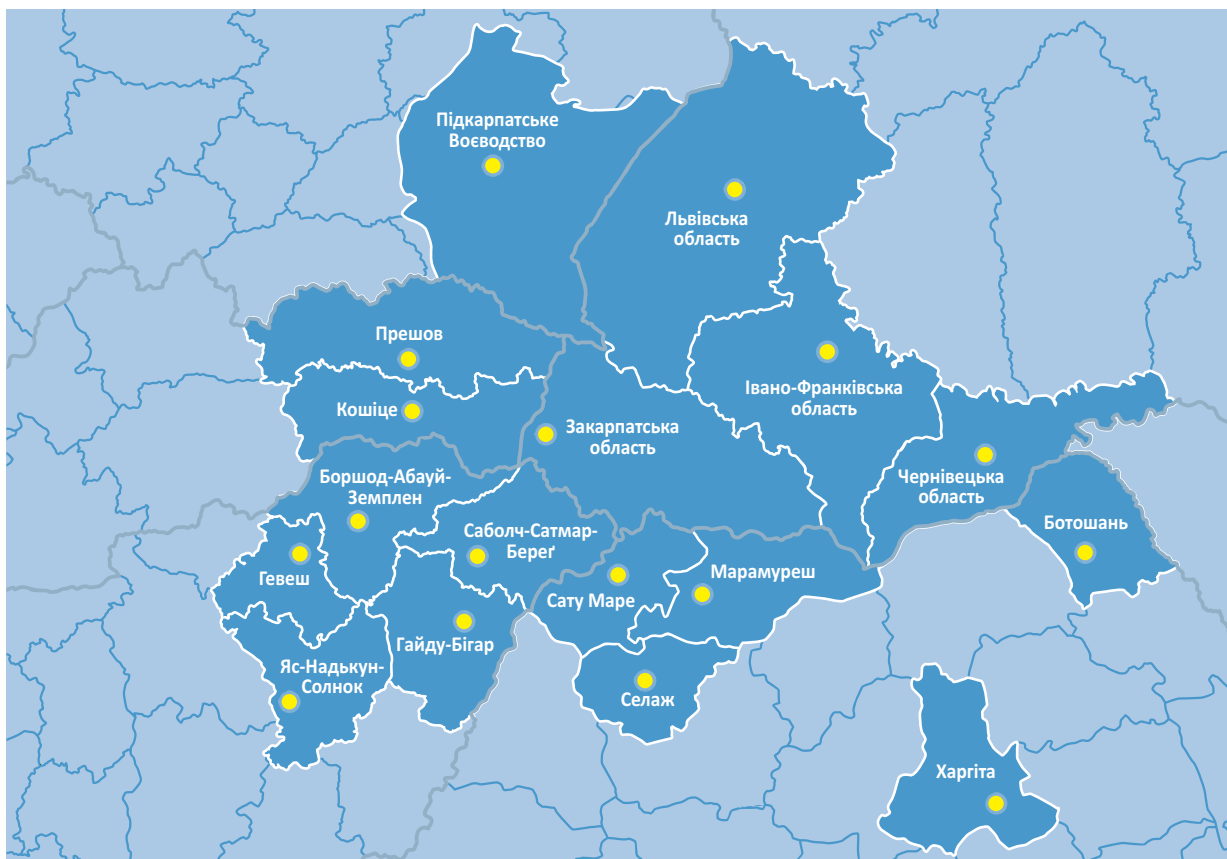
У додатках до Стратегії міститься інша необхідна інформація:

- реальна ситуація в областях КЄ - аналітична частина Стратегії,
- результати громадського та експертного опитувань, здійснені задля того, щоб вивчити бачення подальшої діяльності Карпатського Єврорегіону.

1 Карпатський Єврорегіон

Карпатський Єврорегіон (КЄ) - міжнародна асоціація в Центральній та Східній Європі, заснована 14 лютого 1993 року міністрами закордонних справ Польщі, України та Угорщини в місті Дебрецен. Це був перший єврорегіон після політичних та економічних перетворень, де здійснювалась спроба інтегрувати кілька адміністративно-територіальних одиниць колишнього Східного блоку з територіями зі спільною історією, паралельним економічним розвитком та близькими традиціями. За умов часу геополітичної нестабільності, площа КЄ була 53.000 км², а населення - 5 млн. жителів. Після приєднання словацьких та румунських партнерів КЄ досяг 145.000 км² і 14,2 млн. жителів. Отже, в географічному сенсі можна говорити про мегарегіональне територіальне утворення, що не має аналогів серед інших єврорегіонів.

Рис.1 - Площа Карпатського Єврорегіону

Місія Карпатського Єврорегіону - покращити якість життя, зберегти мир та спокій, сформувати добрі стосунки між людьми в прикордонних регіонах, знизити розділяючу функцію державного кордону, а також - забезпечити легший перетин кордону. Згідно з Конвенцією Ради Європи № 106, загальні цілі партнерів визначені так:

- Сприяння співпраці в суспільному житті, у сферах економіки, науки, екології, освіти, культури і спорту;
- Сприяння реалізації програм підтримки транскордонних проектів через лобювання взаємовигідної співпраці з національними установами та організаціями.

Єврорегіон, який знаходиться в географічному центрі Європи, включає 17 адміністративно-територіальних одиниць (області, повіти, краї) п'яти країн: Угорщини, Словаччини, Польщі, Румунії та України.

Єврорегіон, який знаходиться в географічному центрі Європи, включає 17 адміністративно-територіальних одиниць (області, повіти, краї) п'яти країн: Угорщини, Словаччини, Польщі, Румунії та України.

Давно утворена Міжрегіональна Асоціація Карпатського Єврорегіону не є ані наддержавним, ні наднаціональним утворенням. Слід розглядати КЄ як платформу для сприяння міжрегіональному співробітництву (спільний консультативний та координаційний орган). КЄ складається з чотирьох рівнів: Рада з Президією та голова Ради директорів Міжнародного секретаріату, Національні офіси та робочі комітети. Вищим органом КЄ є Рада, що складається з трьох представників кожної країни-учасниці. Рада засідає кожні шість місяців. Під час засідань обговорюються узгоджені спільні проекти, Рада приймає рішення щодо важливих тем, що стосуються співробітництва (призначення, бюджет та організаційні зміни). Голова обирається на кожні два роки для головування під час зустрічей і загального представництва КЄ.

Міжнародний секретаріат відповідає за такі оперативні завдання:

- Адміністрування,
- Узгодження щоденної діяльності,
- Організація засідань Ради,
- Підтримка відносин, які склалися між національними частинами,
- Налагодження відносин з міжнародними організаціями.

У кожній країні-учасниці функціонує по одному національному офісу задля забезпечення співпраці. Офіси беруть участь в організації, координації та поширенні завдань та реалізації спільних міжрегіональних проектів.

Робочі комітети створюються за рішенням Ради. Їх мета – зосередити увагу на окремих напрямках міжрегіонального співробітництва. Розподіл робочих комітетів між країнами-учасницями такий:

- Комітет з питань регіонального розвитку (Угорщина),
- Комітет з питань транскордонної торгівлі (Румунія),
- Комітет туризму та охорони довкілля (Польща),
- Комітет з питань соціальної інфраструктури (Україна),
- Комітет з попередження природних лих (Словаччина).

¹Рамкова Європейська Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами та органами влади, Мадрид, 21.V.1980.

²Він не є адміністративним органом чи наддержавним утворенням.

Рис. 2 - Контакти

Орган		Контактна особа	Адреса	Телефон	Веб-сайт
Національні частини	Угорщина	Оскар ШЕСТАК	4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5.	+36 42 599 501	carpathianeuroregion.org
	Польща	Юзеф ЙОДВОЛЬСЬКИЙ	Rynek 16 35-064 Rzeszow	+48 17 852 52 05	karpacki.pl
	Румунія	Богдан ЛАЗАР	430311 str. Gh. Sincai nr. 46., Baia Mare	+402-62-214659	uprec.ro
	Словаччина	Рената ЛЕНАРТОВА	Hlavna 68, 040 01 Kosice	+421 55 6419 317	ker.sk
	Україна	Галина ЛИТВИН	м. Львів, вул. Винниченка, 18/139	+380 32235-75-74	euroregionkarpaty.com.ua
Міжнародний секретаріат		Бригітта МАЙОРНЕ ЛАСЛО	4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5.	+36 42 599 592	
Офіси проекту КЄ	Польща	Девід ЛАСЕК	Rynek 16 35-064 Rzeszow	+48 17 852 52 05	karpacki.pl
	Румунія	Богдан ЛАЗАР	430311 str. Gh. Sincai nr. 46, Baia Mare	+402-62-214659	uprec.ro
	Словаччина	Едуард БУРАШ	Hlavna 68, 040 01 Kosice	+421 55 6254 249	ker.sk
	Україна	Наталія НОСА	88018 Ужгород, вул. Швабська, 71а	+380 993 254 990	iardi.org

2 Узагальнене резюме Стратегії Карпатського Єврорегіону - 2020

2.1 Узагальнення щодо документу

Головна мета Стратегії Карпатського Єврорегіону 2020 – створити надійний і узгоджений фундамент для реалізації спільних ініціатив на території Карпатського Єврорегіону. Стратегія є фундаментальним, ключовим середньостроковим документом, розробленим на основі аналізу економічної, екологічної та соціальної сфери території КЄ, базуючись на знаннях ситуації із визначенням конкретних потреб жителів, бізнесу, громадськості, влади та інших зацікавлених груп та суб'єктів Карпатського Єврорегіону. Це результат кропіткої роботи фахівців, які представляють всі регіони, що входять до складу КЄ.

Для владних структур Стратегія містить необхідну інформацію щодо забезпечення ефективного процесу прийняття рішення, планування та реалізації конкретних кроків, а також – задля забезпечення чіткого спрямування розвитку і співробітництва та досягнення спільного бачення. Зокрема, цей документ:

- Чітко окреслює найважливіші виклики і потенціал регіону;
- Визначає стратегічні альтернативи майбутнього розвитку і управління Карпатським Єврорегіоном;
- Вказує на узгоджені пріоритетні цілі розвитку та ключові заходи щодо їх досягнення;
- Пропонує чіткий План дій реалізації Стратегії.

Це коротке аналітичне резюме адресоване представникам владних інституцій, відповідальним за прийняття рішень у сферах діяльності КЄ.

Цей документ покликаний донести основні ідеї, зміст і пріоритетні цілі Стратегії Карпатського Єврорегіону 2020 до широкого загалу в усіх 5-х країнах – учасниках.

2.2 Виклики та потенціал

Карпатський Єврорегіон розпочав свою історію в якості ініціативи-першопроходця після зміни комуністичних режимів в Центрально-Східній Європі. Карпатський Єврорегіон діяв доволі активно, об'єднуючи регіони різних країн, що тільки почали з'являтися на мапі і формуватись, задля того, щоб узгодити їх пріоритети та налагодити співпрацю на противагу конкуренції. Ініціатива стартувала швидко, забезпечуючи чудові результати та вигоди для областей, які беруть у ній участь, використовуючи потенціал багатостороннього транснаціонального співробітництва.

Вступ низки країн до Європейського Союзу, однак, призвів до негативних змін з точки зору однорідності поля інтересів Карпатського Єврорегіону: регіони-учасники змінювали свої пріоритети і приділяли більше уваги різним програмам транскордонної співпраці (ПТС) і транснаціональним ініціативам в межах Європейського Союзу, а КЄ почав поволі втрачати свою значущість; сьогодні він ледве виживає й існує по інерції. Проте, це сталося не за власним бажанням - це результат змін у середовищі, до яких КЄ не зміг адаптуватися.

Однак, це сталося не лише через зміни. Навіть без них Карпатський Єврорегіон, пропонуючи унікальний потенціал для співробітництва, зіштовхнувся з неминучими труднощами. Почнемо з того, що КЄ охоплює надзвичайно велику неоднорідну площу (145.000 км² і 14,2 млн. осіб), де міжрегіональних відмінностей ставало дедалі більше, ніж схожих рис. Ці відмінності, часом надто різючі, полягають в адміністративних та юридичних перешкодах, географічних умовах, просторовій структурі та адміністративно-територіальному устрої, державному управлінні. Вони також пов'язані з різними рівнями економічного та соціального розвитку. Крім того, існує різний рівень розвитку навіть всередині країн: різний розвиток міст та сільських територій, гірської місцевості й рівнини. Крім того, не можна забувати про те, що ці регіони є конкурентними щодо залучення інвесторів, грантів, туристів, що існує суттєва різниця в якості управління людськими ресурсами. Воно й не дивно, що навіть без негативного впливу деяких змін зовнішнього середовища, доволі важко досягти спільних рішень, визначити спільні цілі та розвивати єдину ідентичність в рамках КЄ. Додамо до цього те, що ми називаємо фізичними перешкодами – наявність державних кордонів, що донині перешкоджає ефективній співпраці. За наявності візового режиму для України і, враховуючи той факт, що Румунія не входить до Шенгенської зони, а також недостатню щільність пунктів перетину кордону і часто неналежної якості їх технічної інфраструктури переконуємось, що транскордонна мобільність - ключова умова доброї співпраці - перебуває на дуже низькому рівні.

На щастя, окрім викликів, співпраця в рамках КЄ пропонує значний потенціал, який може бути використаний в інтересах всіх регіонів-учасників. Існують сильні традиції транскордонного співробітництва (як дво-, так і багатосторонньої) на регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні різних установ. Також можна спиратися на близьке культурне розмаїття та багатотисячолітні міжетнічні відносини. Карпатський Єврорегіон представляє собою 16-мільйонний ринок для малого й середнього бізнесу. Існує також розмаїтий набір туристично-привабливих місць/ атракцій, що є доброю основою для міжрегіонального розвитку туризму, а також для залучення туристів з-поза меж КЄ. Нарешті, є достатньо коштів для забезпечення транскордонного і транснаціонального співробітництва, наявних в європейських структурах та інвестиційних фондах.

2.3 Стратегічні альтернативи

Як наведено вище, Карпатський Єврорегіон як ініціатива співробітництва частково втратив свій потенціал вже відносно давно.

Без єдиного бачення та спільних цілей, до яких причетні усі партнери, та без готовності партнерів виконувати прийняті рішення, немає жодних шансів на «оздоровлення». Тому, в першу чергу, тим, хто ухвалює рішення, треба приймати рішення про майбутні напрямки і цілі співпраці.

Щоб такі рішення діяли, цей документ і містить стратегічні альтернативи для Карпатського Єврорегіону.

Нижче ми коротко пояснили можливі альтернативи.

- **Варіант 1 - припинення діяльності/ розпуск асоціації.**

Це крайнє (і болісне) рішення: закрити ініціативу співпраці; довести до кінця зобов'язання, які залишаються, а потім розпустити організаційні структури і застосувати необхідні юридичні кроки.

- **Варіант 2 - нічого не робити / діяти як завжди.**

Цей варіант передбачає збереження існування КЄ з найменшою затратою зусиль; при цьому ніяких формальних рішень приймати не потрібно, співпраця продовжується без змін, а зовнішній імідж у співробітництві зберігається без конкретного спільного бачення.

- **Варіант 3 - спільне бачення.**

Спільне бачення, яке поділяють усі партнери, адаптоване до змін, що відбулися. Це бачення супроводжується переліком конкретних дій, які виконуються, і ініціативами співпраці - партнери забезпечують принаймні виконання найважливіших заходів.

- **Варіант 4 - спільне бачення та єдина організаційна структура.**

Так само, як і у варіанті 3, спільне бачення поділяють усі партнери, воно адаптоване до змін, що відбулися, і воно супроводжується переліком конкретних дій, які виконуються. Разом з тим, партнери створюють одну спільну організацію (єдиний керівний орган) для забезпечення співпраці (це може бути у формі EGTC/ЄУТС), який би забезпечував виконання важливих заходів, визначених спільно.

• **Варіант 5: новий європейський мегарегіон.**

Цей варіант є найбільш амбітним: він передбачає перетворення КЄ на новий європейський мегарегіон, який буде активно просувати себе в Європейському Союзі з новими цілями та позиціонування КЄ в розрізі різних правил ЄС, які спрямовують його структурні елементи, як пріоритетний мегарегіон. Передумовою для цього варіанту є підготовка та реалізація дуже детальних й конкретних заходів в рамках макростратегії.

Стратегічні альтернативи визначені та оцінені, і зараз справа за відповідальними посадовими особами, які мають визначитись, який із запропонованих варіантів буде обрано для КЄ.

З метою підтримки цього рішення, команда експертів КЄ зробила свою пропозицію, яка узагальнена в цьому документі (докладніше див. відповідні розділи).

Варіанти 1 і 2 не розглядаються, адже вони призведуть до зникнення ініціативи співпраці. Згідно з багатьма критеріями аналізу варіант 5 занадто амбітний саме на сьогодні. Експерти пропонують вибір між варіантами 3 та 4, але варіант 4 дає більше шансів на успіх.

2.4 Пріоритети, цілі та заходи

Якщо приймається рішення про подальшу співпрацю, треба чітко визначити цілі, пріоритети та зміст співпраці. У розділі 5 пропонуються пріоритети та заходи на основі визначених завдань та можливостей.

У наведеній нижче таблиці підсумовуємо запропоновані бачення та пріоритети, а також пропонуємо ряд заходів до кожного пріоритету.

Бачення Карпатський Єврорегіон: місце, де люди хотіли б жити, місце, яке варто відвідати		ПРІОРИТЕТИ	МІЖСЕКТОРАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ
Сталий розвиток Карпатського Єврорегіону - Економічний - Соціальний - Культурний - Навколишнє середовище - Мобільність	Стратегічні цілі - Компактний, якісний, зелений, чистий, добре сполучений, безпечний - Реальне економічне відновлення - Стале добросусідство - Інтелектуальна та продумана спеціалізація	1 Життєздатна, дієва, конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір 2 Чисте довкілля та екологічно дружній КЄ 3 Добре сполучення та ефективний прикордонний режим КЄ 4 Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти 5 Природна спадщина, місцева культура та історія 6 Розвиток транскордонного співробітництва, яке спрямоване на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості та соціальний розвиток	1 Сприяння українській частині КЄ до ЄС та підвищенні стандартів через діяльність ТКС та обмін досвідом в сфері реформування 2 Посилення ТКС та інституційної спроможності 3 Міжлюдська співпраця («люди до людей»)

Пріоритет 1: Життєздатна, дієва і конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір Карпатського Єврорегіону

- 1.1 Розвиток малих і середніх підприємств та бізнесу, включаючи розвиток ринку праці
- 1.2 Розвиток торгівлі та інвестицій, вдосконалення транскордонної транспортної та логістичної систем
- 1.3 Підтримка потенціалу окремих секторів економіки: розвиток сільських територій, творчої та туристичної індустрії (вкл. добробут населення)
- 1.4 Розвиток інформаційно-комунікаційних послуг та інфраструктури для більш ефективного управління та візуалізації транскордонної співпраці

Пріоритет 2: Чисте довкілля та екологічно дружній Карпатський Єврорегіон

- 2.1 Захист навколишнього середовища, стале управління природними ресурсами та збереження біорізноманіття
- 2.2 Управління водними ресурсами, водопостачання, управління стічними водами та відходами
- 2.3 Пом'якшення антропогенного впливу на зміну клімату та співробітництво у надзвичайних ситуаціях.
- 2.4 Поглиблення співробітництва в енергетичній сфері (ефективність, безпека та відновні джерела енергії)

Пріоритет 3: Добре сполучення та ефективний прикордонний режим в Карпатському Єврорегіоні

- 3.1 Ефективність та безпека кордонів, управління кордонами, митні та візові процедури
- 3.2 Мобільність та безпека руху, в тому числі прикордонна інфраструктура та технічне оснащення

Пріоритет 4: Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти в Карпатському Єврорегіоні

- 4.1 Дослідження, інновації та нові технології
- 4.2 Вдосконалення системи освіти

Пріоритет 5: Природна спадщина, місцева культура та історія

- 5.1 Розвиток та збереження природної спадщини, місцевої етнокультури та історичних традицій
- 5.2 Підвищення обізнаності мешканців КЄ щодо цінностей природної спадщини, місцевої етнокультури та історико-культурних пам'яток

Пріоритет 6: Розвиток транскордонного співробітництва, спрямованого на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості та соціальний розвиток КЄ

- 6.1 Вдосконалення ефективності державного управління і інституційної спроможності та розвиток громад через ТКС
- 6.2 Забезпечення розвитку охорони здоров'я для мешканців КЄ
- 6.3 Зайнятість населення та соціальні послуги в КЄ
- 6.4 Розвиток сучасної ідентичності КЄ та обмін інформацією/спільний медіа-простір

Тематичні/ міжсекторальні пріоритети:

- 1| Сприяння українській частині КЄ в інтегруванні до ЄС та в сфері досягнення стандартів і асоціації з ЄС через ТКС та поширення досвіду в сфері реформування
- 2| Посилення ТКС та інституційної спроможності
- 3| Міжлюдська співпраця («люди до людей»)

2.5 План реалізації

Стратегія Карпатського Єврорегіону виходить за рамки визначення пріоритетів та заходів - у розділі 6 даного документу представлено детальний план дій та конкретні кроки, які можна й потрібно зробити, а також подано строки та вказано відповідальність.

Крім того, пропонується також 48 конкретних проектів співробітництва відповідно до запропонованої Стратегії, які були визначені та розроблені експертною командою.

І нарешті, цей документ пропонує систему моніторингу, вказує на необхідність поширення Стратегії та кроки до її легітимізації.

Стратегія є важливим кроком для створення ключових умов для відновлення Карпатського Єврорегіону як ініціативи співпраці. Професійні експерти з усіх регіонів брали участь у розробці документа, щоб стимулювати процес відновлення КЄ. А зараз настав час управлінців, які приймають рішення, приєднатися до цього процесу, провести відкритий діалог та прийняти низку незворотних рішень. Після того, як рішення будуть прийняті, фахівці можуть взятися за роботу знову і діяти згідно завдань, які впливають з цих рішень.

3 Аналітична частина

3.1 Порівняльний аналіз Карпатського Єврорегіону

Карпатський Єврорегіон охоплює 145 000 км². Найбільша частина належить Україні (39%), частка Словаччини є найменшою (11%). Морфологія КЄ дає нам неоднорідну картину: тут представлені алювіальні рівнини, пагорби та гірські хребти Карпат. Сумарна частка 14,2 мільйона жителів в регіонах є подібною до інших регіонів країн-учасниць, лише Україна і Польща мають трохи вищі пропорційні частки. Найбільші міста - це переважно обласні і районні центри. Деякі з них є містами національного і міжрегіонального економічного і транспортного значення (наприклад, Львів, Ужгород, Чернівці, Івано-Франківськ, Кошіце, Дебрецен). Відносно висока частка сільського населення від загальної кількості населення та міського населення регіону представляє ризики для очікуваного поліцентричного розвитку. Але, водночас, вони можуть бути своєрідними «лабораторіями» для узгодженого поліцентричного розвитку на всій території Єврорегіону.

Рис. 3 - Території країн-партнерів (2013)

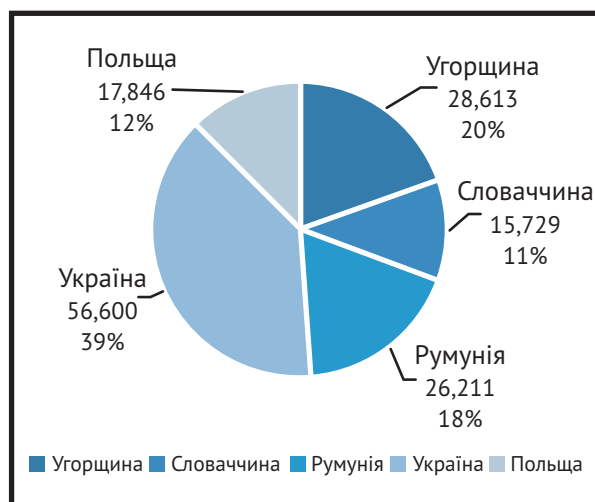
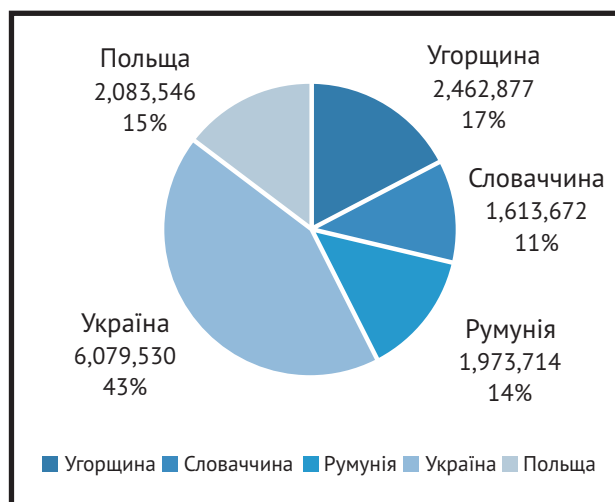

Рис. 4 - Населення країн-партнерів (2013)

Відмінності у щільності населення та структурі поселень показали відмінності в характері регіонів:

- Наприклад, кілька угорських районів, попри наявність міських центрів, характеризуються великою кількістю дрібних населених пунктів; ці сільські населені пункти зазвичай стикаються з економічними та соціальними проблемами (наприклад, бідність, міграція, недоліки у сфері послуг), але вони змогли зберегти природні цінності і традиційний уклад життя і їх привабливість може використовуватися як основа для сільського і активного туризму, екотуризму;
- Інші регіони (вкл. Польщу, Львівську область і Кошицький край) є більш густонаселені;
- Деякі з міських поселень – це невеликі містечка з обмеженою конкурентоспроможністю, але в широких мережах малих та середніх містечок вони пропонують широкий спектр громадських послуг для своїх громадян і можуть стимулювати транскордонне співробітництво в різних сферах.

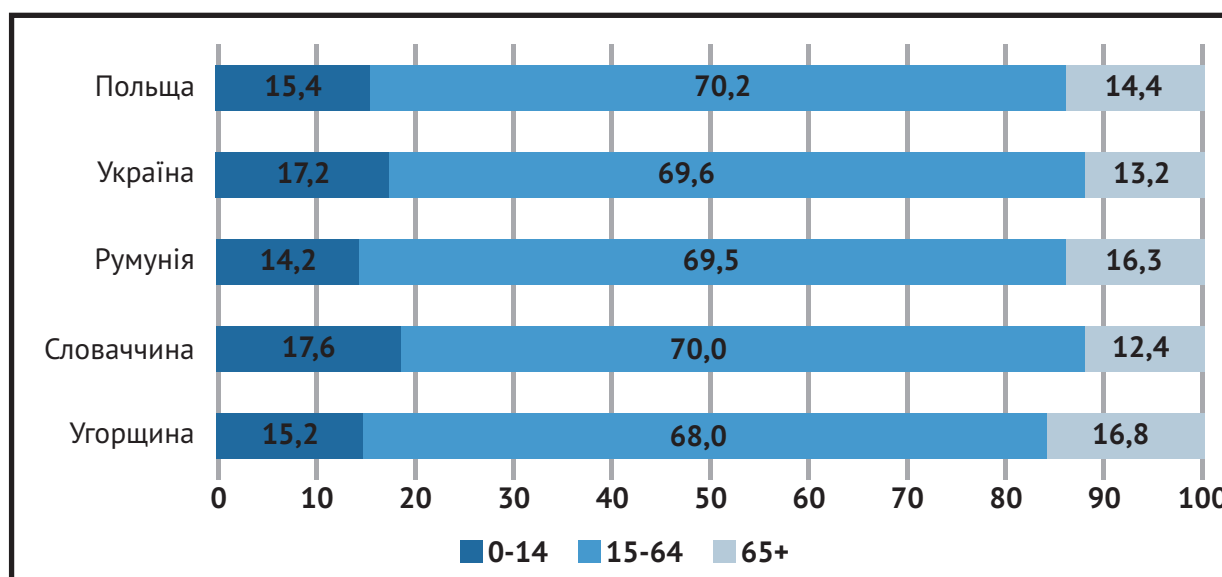
³ Цей розділ ґрунтується на детальному аналізі відповідних регіонів у кожній з країн-членів. Описи кожної з країн доступні в електронній версії Стратегії Карпатського Єврорегіону - 2020. Дані в цьому розділі стосуються окремих районів та регіонів Карпатського Єврорегіону, а не країн в цілому. Загалом, джерела для використання даних були наступні: Угорщина - Угорська Центральна статистична служба (www.ksh.hu), Словаччина - Статистична служба (www.statistics.sk), Румунія - Національний інститут статистики (www.insse.ro), Україна - Держкомстат України (www.ukrstat.org), Польща - Центральне статистичне бюро Польщі (stat.gov.pl). У випадку інших джерел, вони чітко позначені.

Рис. 5 - Деякі дані щодо демографії та урбанізації країн-партнерів (2013)

	Щільність населення (чол./км ²)	Старіння (%)	Кількість міст	Кількість сіл
Угорщина	86,1	111,3	111	757
Словаччина	102,7	70,9	40	1065
Румунія	75,3	94,5	28	1283
Україна	107,0	77,8	81	3677
Польща	23.03.10	91,3	51	Н
Карпатський Єврорегіон	97,6	89,2	311	Н

Старіння суспільства та еміграція - найбільш важливі демографічні проблеми в сільській місцевості: тенденція старіння збільшується з року в рік, а особливо постраждала від цих тенденцій Угорщина. Найбільш неприємна тенденція щодо населення – це зменшення робочої сили в регіоні, що ставить його у невигідне становище. Деякі частини КЄ зіткнулися з особливо значною соціальною проблемою, пов'язаною із присутністю представників ромського населення, які переважно неосвічені, безробітні і бідні. Частково вони є цільовою групою програми ЄС-2020 у пріоритетному розділі «бідність/соціальна інтеграція». Темпи зростання кількості людей, які знаходяться під загрозою збідніння, останнім часом збільшуються в Карпатському Єврорегіоні, що складає приблизно 20% згідно зі статистичними даними в межах регіонів NUTS-2.

Рис. 6 - Розподіл населення відповідно до вікових груп (2013)

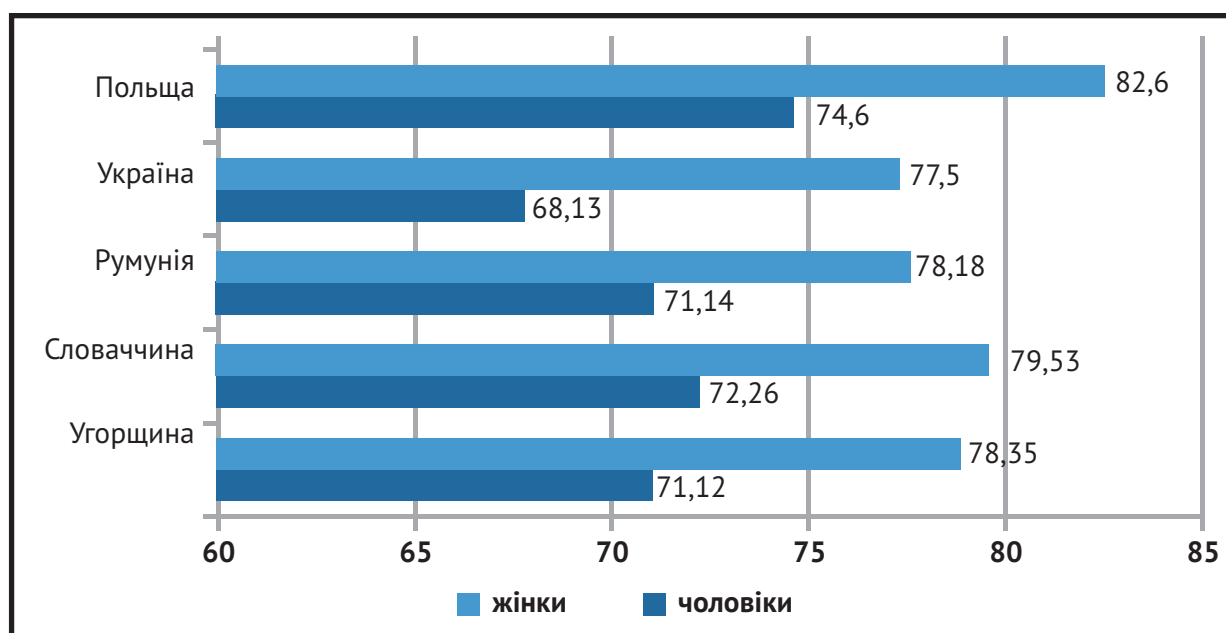
Рівень освіти населення є важливим чинником для аналізу ситуації на ринку праці. З цієї точки зору, Карпатський Єврорегіон відстає від середньостатистичного показника ЄС (хоча можна виявити позитивні тенденції): питома вага осіб з низьким рівнем освіти набагато вища, при цьому частку жителів регіону з освітою рівня коледжу або вищою освітою можна вважати низькою (за винятком великих міст). Основні причини - вибіркова еміграція і те, що державні видатки на розвиток освіти залишаються здебільшого нижчими за середній показник в ЄС. Висока кількість представників молодого покоління, які рано покидають навчання, у довгостроковій перспективі приносить шкоду ринку праці та потенціалу регіону. Системи освіти країн-партнерів мають значні розбіжності, які ускладнюють транскордонне співробітництво. Така ж сама ситуація склалася в системі охорони здоров'я та соціальному захисті: спостерігається

певна міграція пацієнтів, наприклад, між Румунією та Угорщиною. Тому гармонізація нормативно-правових та стратегічних документів може мати позитивний вплив на взаємне використання відповідних послуг населенням. Серед питань охорони здоров'я одним із важливих факторів є очікувана тривалість життя, яка показує:

- з однієї сторони, значне зростання для всього Єврорегіону (чоловіки - 71.45 років, жінки - 79.14 років);
- з іншої сторони, великі внутрішньорегіональні нерівності.

Стан здоров'я населення частково залежить від якості медичних послуг та інфраструктури. Постає критична необхідність їхнього розвитку (особливо для людей з обмеженими можливостями).

Рис. 7 - Очікувана тривалість життя (2013)

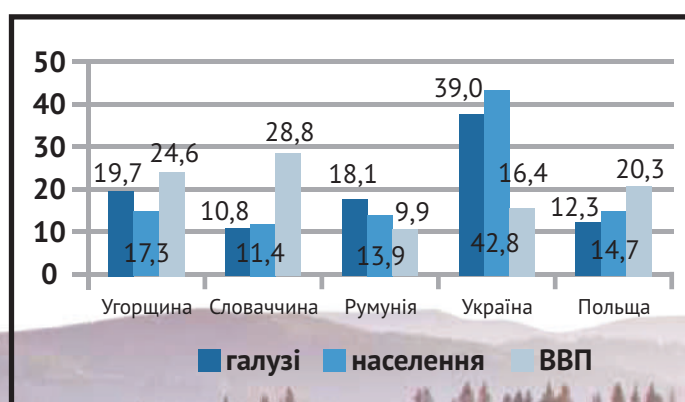

Всього ВВП, що виробляється в Карпатському Єврорегіоні, становить 76,900 млн. євро. Внесок східної частини Словаччини найбільший (28,8%), яка також займає перше місце щодо ВВП на душу населення. Крім Словаччини, Угорщина та Польща також мають значний показник ВВП. Дані вказують на колосальні міжрегіональні диспропорції в розрізі економічної ефективності та рівня розвитку.

Рис. 8 - Внутрішній валовий продукт (ВВП) при поточних ринкових цінах (2013)

	ВВП на душу населення/ (EUR)	ВВП (млн. EUR)
Угорщина	7 670	18,892
Словаччина	13 753	22,175
Румунія	3 857	7,613
Україна	2079	12,642
Польща	7 477	15,578
КЄ	6 967	76,900

Рис. 9 - Частка країни від загальнонаціонального показника (2013)

Розбіжності в рівні розвитку і внутрішньому потенціалі відображені також в ключових галузях економіки. Ось декілька прикладів:

- В гірській місцевості важливими є деревообробна та видобувна галузі промисловості, а в низинних регіонах утворились оптимальні умови для розвитку сільського господарства та садівництва;
- Більш розвинені урбанізовані райони характеризуються наукомісткими галузями і послугами (наприклад, авіація, автомобілебудівна промисловість, хімічне та фармацевтичне виробництво, машинобудування, ІТ-послуги);
- У менш розвинених та сільських регіонах домінують трудомісткі сектори (наприклад, сільське господарство, харчова промисловість, хімічна промисловість, чорна та кольорова металургія).

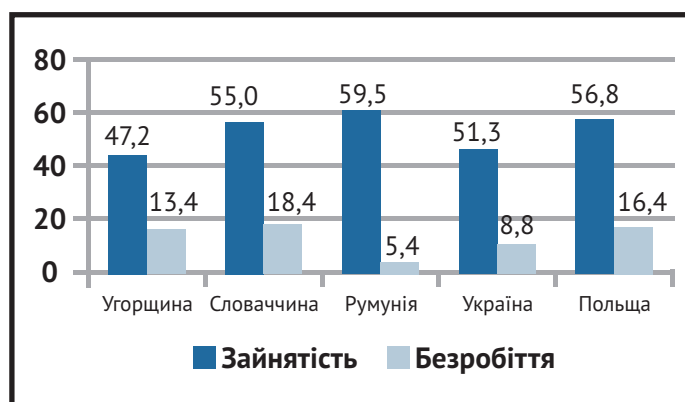
Наведені фактори і широкий спектр галузей можуть призвести до таких переваг:

- Це може бути підставою для горизонтальної та вертикальної економічної інтеграції та співробітництва, кластерності (наприклад, у сталому туризмі, агропромисловому комплексі та харчовій промисловості, відновлюваній енергії);
- Створюються можливості для міжрегіональної торгівлі;
- Зазначені диверсифікації можуть гарантувати певний захист від економічних криз і коливання валютних курсів.

Рис. 10 - Загальна кількість активних підприємств і кількість підприємств на тисячу жителів (2013)*

	Кількість підприємств	Щільність бізнесу
Угорщина	119 479	48,2
Словаччина	34 508	21,4
Румунія	3 605	16,0
Україна	36 663	6,0
Польща	88 302	42,4
КЄ	310, 557	26,8

Рис. 11 - Показники ринку праці (2013)

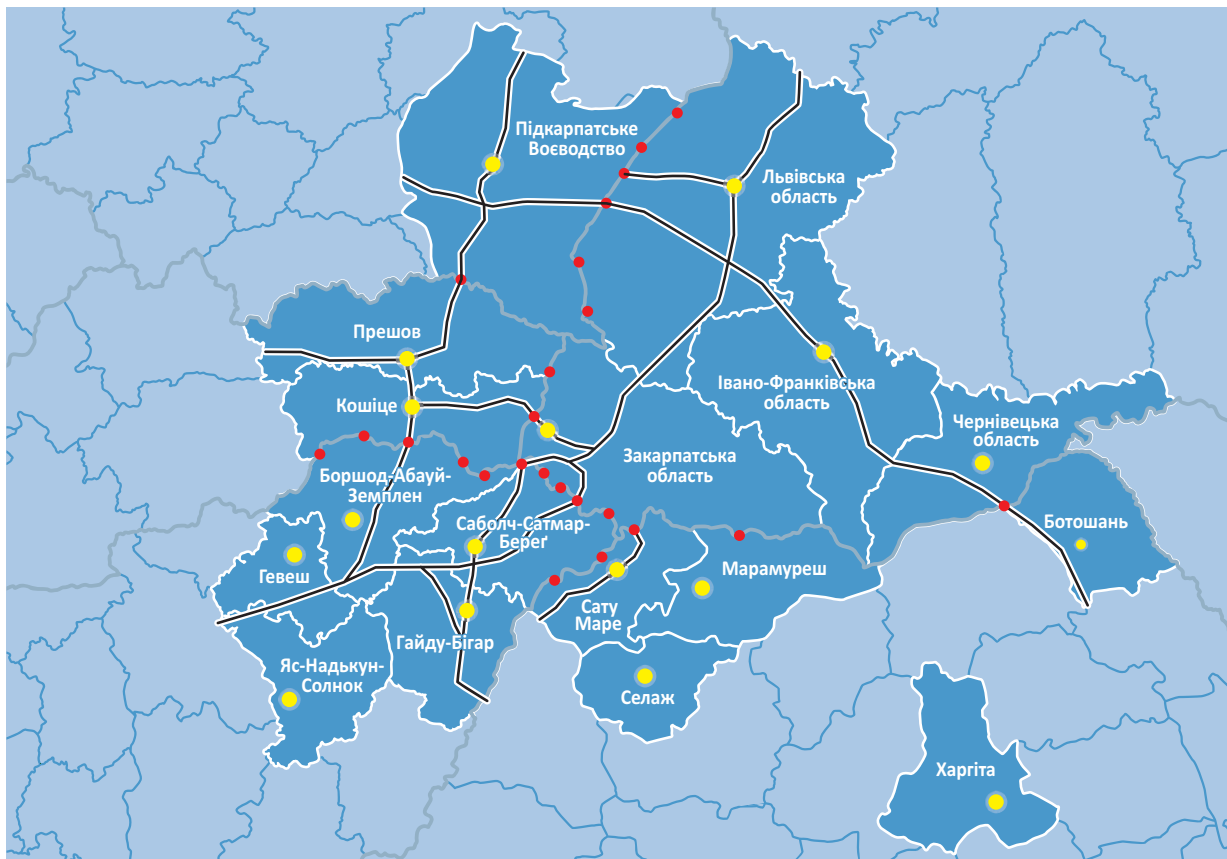
* Співставність даних обмежена через відмінності в реєстрації підприємств. Те саме стосується і показників праці.

Приблизно 300 000 підприємств діють на території Карпатського Єврорегіону, більшість з них знаходяться в Угорщині, що чітко прослідковується відповідно до даних про щільність підприємств. Втім, більшість малих та середніх підприємств характеризуються слабким інноваційним потенціалом та обмеженими фінансовими ресурсами. Більшість транснаціональних корпорацій обирають міста Карпатського Єврорегіону як промислові об'єкти (наприклад, американські Steel and Whirlpool у Словаччині, Michelin і Bosch в Угорщині, Electrolux у Румунії, Asseco і Sanofi-Aventis у Польщі), тому інфраструктуру для бізнесу великих міст можна вважати розвинутою. Деякі з індустріальних парків і інкубаторів для малого та середнього бізнесу характеризуються низьким рівнем виробничих потужностей. Основні причини низького рівня використання включають недостатньо розвинену інфраструктуру, погане місце розташування, поганий ринок праці, низький рівень або навіть відсутність бізнес-послуг. По-справжньому успішні промислові об'єкти, ті, які мають найвищий рівень працевлаштування, розташовані в містах-мільйонниках (точніше по периметру столиць).

Крім того, столиці є центрами наукових досліджень, технологічного розвитку та інновацій (RTDI). Незважаючи на значні відстані до столиць своїх країн, представлені регіони мають високу наукову активність. Тут знаходиться велика кількість університетів та коледжів, є багато різних інститутів, факультетів та закладів для інтенсивного навчання та підготовки кадрів, які охоплюють майже 200 тис. студентів. Університети та НДІ мають високу наукову потужність та є центрами наукових досліджень, технологічного розвитку та інновацій, які забезпечують хорошу базу для кращого використання результатів наукових досліджень.

Показники ринку праці показують, що Карпатський Єврорегіон значно відстає від середньоєвропейських показників. Існують деякі відмінності між країнами, а також між міськими та сільськими місцевостями. Транскордонна мобільність робочої сили незначна - переважно через недосконалість транскордонного ринку праці, мовний бар'єр і частково недоліки транспортної інфраструктури. Відсутність взаємного визнання дипломів заважає активації транскордонного ринку праці і затримує інші види співробітництва.

Рис. 12 - Основні магістралі та прикордонні пункти пропуску на території Карпатського Єврорегіону

Проблеми в транспортній інфраструктурі та послугах можуть негативно позначитися на кожному виді співпраці, а також впливають на інтенсивність і регулярність транскордонного співробітництва. Незважаючи на масштабні проекти розвитку протягом останнього десятиріччя, наступні серйозні проблеми залишаються невирішеними:

- Відсутність належного сполучення Північ-Південь;
- Недостатня щільність автошляхів та головних автодоріг;
- Низька якість та/або відсутність менших трас, що ведуть до і через кордон;
- Інфраструктурні невідповідності щодо залізничних ліній;
- Труднощі перетину кордонів;
- Неузгоджені та неспіввідносні транскордонні послуги громадського транспорту;
- Часткові недоліки інтермодальності.

Рис. 13 - Транспортна інфраструктура (показники 2013 року, км)

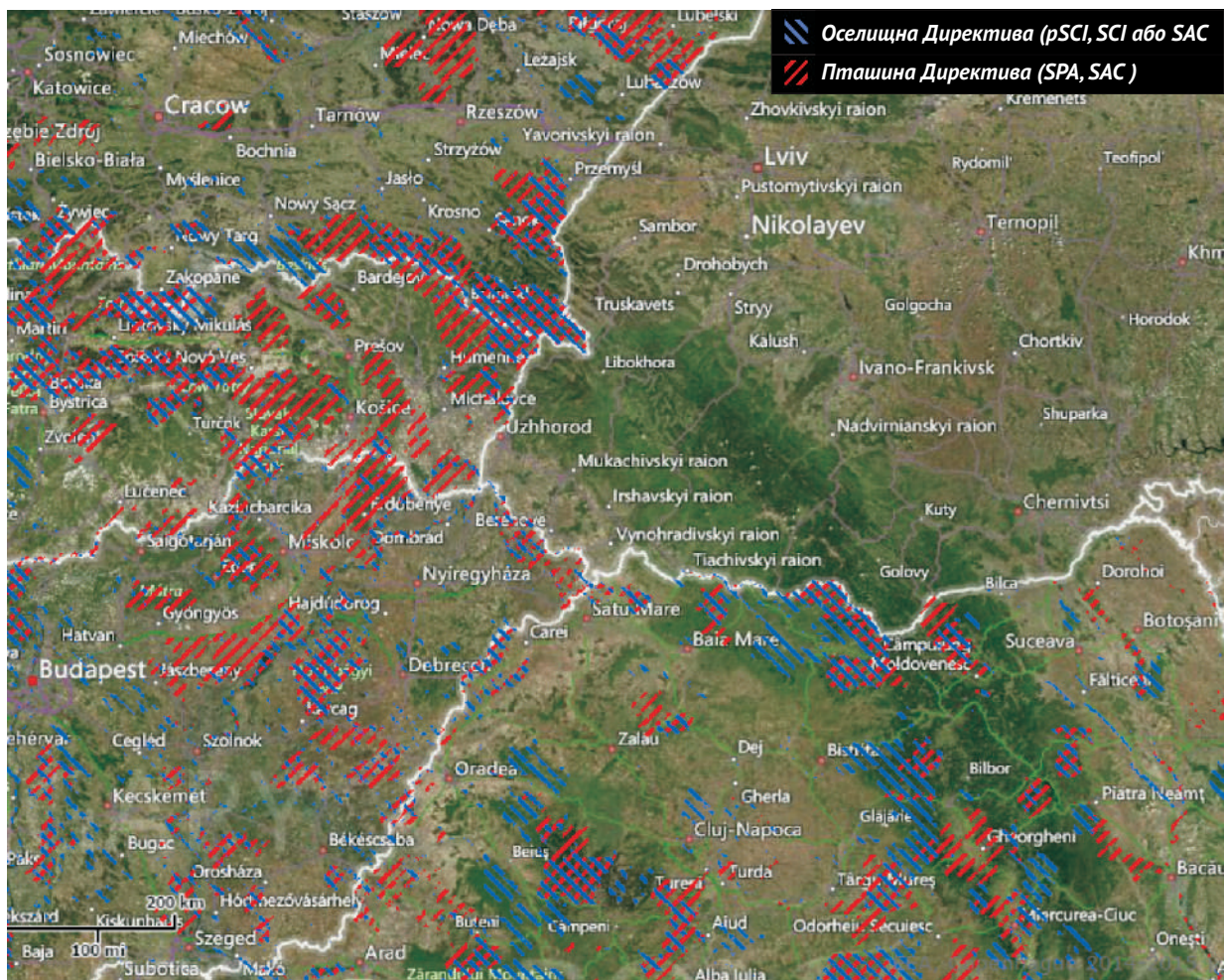
	Протяжність автомагістралей, автомобільні дороги	Протяжність інших доріг	Протяжність залізничних ліній
Угорщина	283	28 774	2 156
Словаччина	89	13 965	1 129
Румунія	0	9 560	976
Україна	-	18 700	2 772
Польща	91	20 130	924
КЄ	-	71, 129	7 957

Наявність 10 міжнародних аеропортів сприяє легшому доступу до Карпатського Єврорегіону. Зовнішнє транспортне сполучення є також вирішальним чинником для розвитку туризму, який може бути визначено як одну з головних спільних сильних сторін КЄ. Численні культурні та природні атракції створюють міцну основу для спільної розробки шляхів поліпшення привабливості регіону:

- Об'єкти спадщини ЮНЕСКО;
- Природні багатства, такі як 26 національних природних парків та інших природоохоронних територій, гори, печери, ліси, озера, річки;
- Виноробні регіони і «винні» маршрути;
- Музеї, архітектурне надбання (церкви та собори, замки, палаци, руїни), хоча триваюча деградація об'єктів історико-культурної та архітектурної спадщини є проблемою;
- Курорти на термальних водах;
- Народне мистецтво і традиції;
- Туристичні заходи та фестивалі.

⁴ Кількість національних парків розподіляється наступним чином: Угорщина - 3, Польща - 2, Румунія - 2, Словаччина - 6, Україна - 13.

Рис. 14 - Об'єкти мережі NATURA 2000 (2015)

Джерело: <http://natura2000.eea.europa.eu/>

Відповідно до цього, в Карпатському Євросередині присутні різні види туризму:

- Бальнеологічно-оздоровчий туризм;
- Культурний, архітектурно-релігійний туризм;
- Активний туризм (наприклад, походи, зимові види спорту, рафтинг, велоспорт, водний туризм та екотуризм);
- Сільський туризм;
- Гастрономічний туризм;
- Діловий туризм.

Незважаючи на хороший туристичний потенціал, цей сектор має подолати головні виклики щодо якості та кількості туристичної інфраструктури та послуг, а також недоліки у діяльності й організації туристичного маркетингу. Це негативно впливає на кількість туристів (4,4 мільйони), кількість їх зупинок на ночівлю (11,5 млн.) і середню тривалість перебування (2,56 ночі).

⁵ Веломаршрути актуальні не тільки у туристичній сфері, а також для щоденного транскордонного перетину. Більше прикордонних пунктів пропуску планується встановити вздовж національних кордонів.

Рис. 15 - Основні показники розвитку туризму Карпатського Єврорегіону (2013)

2.4.1	Ліжко-місця у закладах розміщення	Відвідувачі	Ночівлі відвідувачів	Середня тривалість перебування (днів)
Угорщина	75,925	1,428,260	3,646,967	2.5
Словаччина	60,270	1,014,899	2,906,706	2.9
Румунія	17,323	412,903	847,403	2.1
Україна	31,466	765,546	1,837,310	2.4
Польща	21,591	782,127	2,297,077	2.9
КЄ	206,575	4,403,735	11,535,463	2.56

Відповідно до різних досліджень, територія Карпатського Єврорегіону дуже чутлива до впливів кліматичних змін: більша частина КЄ може розраховувати на значне збільшення середньої температури та температури в літні дні, а також значне зменшення днів з мінусовою температурою та кількість опадів. Ці зміни можуть призвести до різних надзвичайних ситуацій (наприклад, повені, спеки, посухи), з якими ефективніше може впоратись транскордонне управління ризиками. Зміна клімату сприяє модифікації біорізноманіття, умов у заповідних територіях та лісових масивах (30% Карпатського Єврорегіону).

Комунальні підприємства знову показують гетерогенне відображення місцеперебування. Щодо очищення стічних вод, то найгіршою ситуація є в таких областях як Хайду-Біхар і Саболч-Сатмар-Берег. Частка домогосподарств, під'єднаних до систем регулярної утилізації відходів, складає близько 90%. Проблеми збору твердих відходів (наприклад, низька частка вибірково зібраних відходів) негативно впливають на якість навколишнього середовища, особливо це відображається на забрудненні річок та інших джерел питної води. Що стосується викидів, то їхня площа дуже різноманітна: існує декілька підприємств металургії та хімічної промисловості з високими викидами, але якість повітря набагато краща в гірських районах.

В українській частині КЄ, а особливо на сільських територіях, у вкрай занедбаному стані знаходяться такі комунальні послуги, як водопостачання і водовідведення та утилізація побутових відходів.

Використання відновлюваних енергетичних ресурсів - це один зі способів зменшити наслідки негативного впливу на кліматичні зміни. Карпатський Єврорегіон має неабиякий потенціал геотермальної енергії, сонячної та вітрової енергії, енергії біомаси та гідроелектростанцій, але частка відновлюваних джерел енергії в загальному споживанні енергії є дуже низькою (за винятком Румунії).

Рис. 16 - Кількість прикордонних пунктів пропуску

Міграція та транскордонна мобільність є вирішальним фактором у сфері транскордонного співробітництва. На деяких ділянках кордону (особливо на кордоні між Україною та Румунією) кількість і щільність переходів, порівняно з довжиною кордону, дуже низькі. Відсутні дані про кількість пасажирів і транспортних засобів, які перетинають кордон між країнами Шенгенської зони. Наведений тільки відсоток на ділянці зовнішнього кордону Шенгенської зони. Кількість осіб, які на законних підставах перетинають кордон з або в Україну зменшилося в основному через кризу в Україні.

Ділянка кордону	Залізничні пункти перетину	Автомобільні/пішохідні пункти перетину
Словаччина-Польща	1	2
Словаччина-Україна	2	3
Словаччина-Угорщина	2	12
Україна-Польща	2	5
Україна-Румунія	1	2
Україна-Угорщина	2	5
Румунія-Угорщина	3	5
Карпатський Єврорегіон	13	34

Ось лише кілька з проблем, які виникають внаслідок перетину кордонів:

- Неefективна, непрозора та довготривала процедура;
- Відсутність гармонізації прикордонної та митної процедур;
- Недоліки в управлінні перетину кордону, включаючи кадрові проблеми та корупцію;
- Недоліки технічної інфраструктури, навіть після деяких реалізованих проектів щодо модернізації пунктів перетину кордону;
- Відсутність прикордонних пунктів пропуску для пішоходів і велосипедистів.

Нелегальна міграція є ключовим питанням для Європейського Союзу. Останнім часом зафіксовано посилення тиску через нелегальну міграцію і виникнення міжнародних конфліктів у зв'язку з цим. Нелегальні мігранти використовують країни Карпатського Єврорегіону переважно як транзитну зону. Європейський Союз зацікавлений в контрольованій міграції на свою територію, щоб попередити незаконну міграцію у відповідних країнах.

Незважаючи на відмінності між країнами, а також фізичні та людські бар'єри на шляху до партнерства, існує безліч позитивних прикладів транскордонного співробітництва в різних сферах (наприклад, туризм, освіта, охорона природи, проекти «від людини до людини» і т.д.) частково завдяки програмам, що співфінансуються Європейським Союзом. Втім, ці види співробітництва більше проводяться завдяки зовнішнім ресурсам. Відмінності між державним управлінням та законодавством також ускладнюють продовження співпраці.

3.2 SWOT-аналіз

3.2.1 Географія та демографія

Переваги	Недоліки
• Різні форми рельєфу, такі як гори, пагорби, й рівнини надають переваги для розвитку сільського господарства та туризму • Позитивний природний приріст населення особливо в регіонах транскордонної співпраці України, Словаччини та Польщі • Наявність кількох міських центрів, таких як Дебрецен, Егер, Мішкольц, Ніредьгаза, Сольнок (Угорщина), Кошіце, Прешов (Словаччина), Ужгород, Чернівці, Івано-Франківськ (Україна), Марамуреш, Байя Маре, Сату-Маре, Ботошані (Румунія) • Транскордонні етнічні групи створюють сприятливе полікультурне середовище для різних видів культурно-господарської діяльності. Наявність цінних мінеральних ресурсів в деяких гірських районах • Сприятлива вікова структура населення - відносно високий коефіцієнт продуктивного населення працездатного віку в деяких частинах Карпатського Єврорегіону	• Велика кількість малонаселених територій, сільської місцевості та великі розриви рівня урбанізації між основними центрами • Мала густота населення в деяких частинах Карпатського Єврорегіону, що призводить до високих експлуатаційних витрат на надання комунальних послуг • Гірський рельєф обмежує і підвищує вартість розбудови інфраструктурних об'єктів та транспортного сполучення між населеними пунктами, особливо в напрямку Північ-Південь • Нерівномірний розподіл великих міських центрів призводить до поляризації та міжрегіональних диспропорцій • Негативний міграційний баланс, вибіркова міграція • Природне скорочення чисельності населення в угорських та румунських районах та в деяких регіонах України
Можливості	Загрози
• Підвищення привабливості прикордонних територій Карпатського Єврорегіону, а також можливе повернення емігрантів та молодих людей, що виїхали в інші регіони	• Високий ризик природних катаклізмів через складну морфологію і різноманітність рельєфу (наприклад, гірські зсуви, ерозія схилів, повені)

- Близькість інших територій транскордонної співпраці забезпечує потенційне співробітництво, наприклад, через програми Центральної Європи та стратегії ЄС для Дунайського регіону

- Збільшення частоти погодних аномалій через зміни клімату негативно впливатиме на сільськогосподарське виробництво
- Тенденція довгострокової перспективи щодо від'ємного природного приросту: скорочення чисельності населення є серйозною загрозою в прикордонній зоні – найбільше в сільській місцевості
- Прогресуючий процес старіння населення
- Значні міграції з сіл до міських поселень через відсутність різноманітних можливостей, послуг та інших зручностей, особливо в районах з невеликою кількістю міських центрів
- Тривала інтенсивна еміграція з Єврорегіону до більш розвинутих регіонів і країн

3.2.2 Економіка, конкурентноспроможність та ринок праці

Переваги	Недоліки
• Недавнє економічне зростання у більшості країн КЄ після фінансової та економічної кризи (крім українських регіонів) • Наявність сильних основних галузей промисловості на певних територіях КЄ (наприклад, металургійна, хімічна промисловість, машинобудування, нафтова промисловість) • Виникають нові полюси зростання, що сприяють розвитку нових галузей промисловості (наприклад, інформаційно-комунікаційні технології) • Дешевша оплата праці в порівнянні з рештою частиною Європи та якісна робоча сила з хорошою освітою та навичками • Різноманітна економічна структура • Наявність важливих природних ресурсів (наприклад, лісові ресурси, сировина для виконання будівельних робіт) • Висока споживча якість фруктів, вина міжнародного визнання, цінні дикоростучі продукти лісу • Велика кількість промислових зон та парків як територій, що приваблюють інвесторів (крім України, де відповідне законодавство для створення індустріальних парків і залучення інвесторів з'явилося лише нещодавно) • Висока частка населення працездатного віку • Велика кількість туристичних атракцій (багаті природні, бальнеологічні, культурні та ландшафтні цінності, велика кількість історико-культурних пам'яток, численні курорти тощо) • Існування об'єктів первинних промислових та туристичних кластерів • Висока частка людей з вищою освітою (особливо в Україні і Румунії)	• КЄ розташований відносно далеко від традиційних економічних осей, що розвиваються в Європі • Висока частка підприємств із використанням застарілої техніки і технологій • Низький рівень продуктивності праці • Обмежена спроможність для залучення капіталу, низький (зовнішній) рівень інвестицій • Деякі індустріальні парки характеризуються низьким рівнем економічної ефективності (основні причини: недостатньо розвинена інфраструктура, невідповідне розташування, низький рівень або відсутність бізнес-послуг) • Основні економічні показники мають низьку додану вартість (сільське і лісове господарства, риболовля, торгівля та супутні туристичні послуги) • Низький інноваційний потенціал громадського та приватного секторів, низький рівень реалізації інноваційних проектів, досить низький ступінь виконання інноваційних проектів, низьке забезпечення технологічними ноу-хау та інформаційними комунікаційними технологіями (технологічний та науковий застій, низька інтенсивність досліджень та інновацій) • Низька інтенсивність транскордонної торгівлі на території КЄ • Недостатній рівень транскордонного співробітництва в сфері бізнесу і маркетингу • Питома частка малого і середнього бізнесу в КЄ значно нижча за середній показник по ЄС • Комбінація малих та середніх підприємств (МСП) з обмеженою конкурентноспроможністю і середніх підприємств, високий ризик, невеликий власний капітал, обмежені ресурси для наукових досліджень, низький доступ до кредитних ресурсів

- Розмір ринку КЄ являє собою приблизно 16 мільйонів споживачів.
- Позитивна динаміка кількості підприємств після 2012 року.

- Суб'єкти господарювання не знають транскордонних ринків і ділових можливостей через недостатній рівень доступу до багатомовної інформації представників малого і середнього бізнесу та громадян.
- Слаборозвинений бізнес не підтримує розвиток інфраструктури
- Слабкий маркетинг КЄ
- Регіональна туристична стратегія не узгоджена і не трансформується в міжрегіональну
- Низький рівень туристичної інфраструктури, продуктів та послуг порівняно зі стандартами ЄС
- Слабкий маркетинг та промоція як туристичних маршрутів, так і спільної інформаційної системи туризму
- Кількість іноземних туристів є відносно невелика, за винятком транзитних потоків
- Загальна кількість економічно активного населення є відносно невеликою
- Відносно високий рівень безробіття (також приховане безробіття, не відображене в офіційній статистиці - особливо в Україні)
- Дуже низький коефіцієнт населення, зайнятого в науково-дослідних та інноваційних сферах, слабка інноваційна діяльність компаній, заснованих в КЄ
- Висока частка довгострокового безробіття, незбалансованість зайнятості з огляду на такі чинники: вік, стать, освіта
- Залежність КЄ від ввезення стратегічної сировини (особливо енергії та енергетичних ресурсів)
- Низький рівень інтеграції економіки України до стандартів ЄС
- Нестача оборотного капіталу малого бізнесу і низький доступ до фінансових ресурсів

Можливості

- Розумна спеціалізація власних секторів передового досвіду на території КЄ (наприклад, туризм, деревообробка, енергетика, робототехніка й автоматика, інформаційно-комунікаційні технології, творча індустрія)
- Можливості, пов'язані зі статусом країн-членів ЄС Угорщини, Польщі, Словаччини, Румунії (приваблює для іноземних інвестицій, європейські структурні та інвестиційні фонди та Н2020) та підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС
- Доступність основних коштів для розвитку територій КЄ, що є на території держав-членів ЄС.
- Найбільший потенціал зростання торгівлі між ЄС та Україною

Загрози

- Подальше підвищення економічної конкурентоспроможності і нерівномірного розвитку міських і сільських територій
- Тривала політична нестабільність в Україні завдає шкоди економіці КЄ
- Нестабільність і недосконале законодавство негативно впливають на бізнес-середовище, залучення іноземних інвестицій, розвиток транскордонного ділового співробітництва
- Сталі адміністративні зобов'язання і брак довіри перешкоджають ширшій співпраці у сферах бізнесу
- Подальше зволікання щодо приєднання Румунії до Шенгенської зони

- Найбільший потенціал зростання торгівлі між ЄС та Україною
- Інші країни-донори збільшують фінансову допомогу програм в Україні, що спрямовані на економічні реформи та місцевий економічний розвиток
- Потенціал для розвитку логістичних функцій, пов'язаних із транзитним розташуванням КЄ
Більша додана вартість з транскордонного співробітництва для компаній та міжгалузевого розвитку інновацій у співпраці бізнесу та науково-дослідних організацій
- Культура корінних народів і традиційні засоби існування забезпечують можливості для розвитку інших галузей, наприклад, креативної економіки
- Підвищення транскордонних контактів та комунікацій на діловому рівні
- Подальше залучення в транскордонних мережах (бізнес, освіта, R & D, інновації)
- Використання нових технологій та змісту у створенні нових можливостей
- Підвищення інтересу потенційних інвесторів на території КЄ
- Потенційне збільшення кількості іноземних туристів, а також зростаючий інтерес до дотичних туризму напрямків
- Зростання інтересу різних груп у споживанні/ придбанні місцевих та органічних харчових продуктів
- Розвиток інноваційної, висококваліфікованої робочої сили та її обмін через національні програми та програми ЄС
- Краще інтегрований ринок праці КЄ, що призведе до більших можливостей зайнятості (включаючи роботу для людей похилого віку), зниження безробіття (включаючи безробіття серед молоді) та ризику соціальної ізоляції

- Сценарії для зміни в кількості робочого населення між 2005 та 2050 рр. прогнозують високе скорочення робочої сили до 2050 року.
- Адміністративні перепони та відсутність узгодження умов зайнятості обмежують вільний рух робочої сили
- Непов'язаність освітньої програми і розвитку бізнесу збільшує безробіття серед молодих людей
- Висока конкуренція між прикордонними областями через близький перелік товарів і послуг (наприклад, у галузі сільськогосподарського та туристичного секторів)
- Подальший «витік мізків» - еміграція кваліфікованих фахівців до інших регіонів і за кордон
- Тривала та ускладнена ситуація щодо європейської інтеграції України

3.2.3 Громадські послуги, інфраструктура та транспорт

Переваги	Недоліки
• Добре розвинені мережі автомобільних та залізничних шляхів (за винятком української частини) • Адміністративно - територіальна реформа в Україні створить передумови для розвитку прикордонних регіонів, інвестицій і активізує транскордонне співробітництво • Мережа автострад істотно розширилась за останні десять років, сприяючи кращому внутрішньому і зовнішньому доступу	• Транскордонна доступність на українському кордоні обмежена: повільне просування, недостатня щільність пунктів прикордонного пропуску • Якість і щільність дорожньої мережі незадовільна - ця проблема особливо актуальна для України, але негативно впливає на весь прикордонний макрорегіон. • Відсутність важливої для ЄС мережі автодоріг, залізниць, особливо в напрямку Північ-Південь

- Хороша мережа енергопостачання для мешканців
- Якісний доступ до мережі інтернет (з використанням широкосмугових технологій), особливо на міських територіях
- Незважаючи на невисокі показники інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), наявні чітко позитивні тенденції (частка осіб, які регулярно користуються Інтернетом збільшується в геометричній прогресії)
- Існування та збільшення користування послугами аеропортів в КЕ

- на території Карпатського Єврорегіону (транс'європейської транспортної мережі)
- Відсутність транскордонних автострад, що зв'язували б великі міста
- Низька когерентність транспортної інфраструктури між регіонами та слабе автобусне/залізничне сполучення або нерегулярність сполучення
- Недостатня якість та кількість малих доріг, що з'єднують селища в прикордонних територіях
- Низька якість залізничної інфраструктури, відмінності у ширині колій між Україною та іншими частинами Карпатського Єврорегіону
- Зменшення залізничного сполучення, відносно низька кількість транскордонного руху поїздів, пасажирське перевезення залізничним транспортом повільне та низької якості
- Частково відсутні водопровідні та каналізаційні мережі, особливо у сільській місцевості, включаючи відсутність очисних споруд (особливо в Україні)
- Дефіцит енергії, залежність від віддаленої передачі електроенергії, газу і палива
- Технологічне застарівання мереж транспортування електроенергії в українській частині Карпатського Єврорегіону
- Недостатній доступ до комунальних послуг в малих і периферійних поселеннях
- Дуже обмежене повітряне сполучення з Карпатським Єврорегіоном, особливо до столиць Карпатського Єврорегіону
- Застаріла аеропортна інфраструктура, особливо в румунській та українській частині Карпатського Єврорегіону
- Показники інформаційно - комунікаційних технологій нижчі, ніж в інших країнах ЄС, і показують високу внутрішню диспропорцію
- Слабо розвинена мультимодальна транспортна система, відсутність на кордоні транспортно-логістичних центрів
- Брак фінансових ресурсів для розвитку інфраструктури на окремих територіях Карпатського Єврорегіону

Можливості

- Покращення Транс'європейської транспортної мережі та покращення її доступності є пріоритетними в останні роки в межах ЄС
- Протягом 2014-2020 рр. програми ЄС підтримують розвиток інфраструктури особливо на території КЕ (в межах ЄС)
- Існують плани на розбудову мережі автошляхів

Загрози

- Політична нестабільність і міжнаціональні конфлікти або напруження можуть безпосередньо загрожувати значним інвестиціям в розвиток інфраструктури, які потребують довгострокового планування, передбачуваності і стабільності
- Заплановані мережі автошляхів та малих доріг не розвиваються - доступність Карпатського Єврорегіону і міжнародне сполучення в межах

- Розробка мультимодальних систем перевезень в економічно розвинutih регіонах і туристичних галузях
- Удосконалення мережі велосипедних шляхів особливо через кордони

- Карпатського Єврорегіону не покращено
- Розвиток залізничного сполучення має низький пріоритет серед урядовців державної влади

3.2.4 Врядування та державні органи влади

Переваги	Недоліки
● Відповідні добрі політичні та економічні стосунки між країнами Карпатського Єврорегіону ● Існуюча довгострокова регіональна співпраця та співпраця на місцевому рівні, що підтримується на основі двосторонніх та багатосторонніх угод ● Хороший досвід у співпраці з програмами ЄС (також транскордонної співпраці) на центральному, регіональному та місцевому рівнях державного управління ● Підвищення спроможності державного управління (центрального, регіонального та місцевого) в управлінні проектами ● Минулорічне поліпшення регіонального та місцевого стратегічного планування також фокусувалося на вдосконаленні транскордонної співпраці	● Розбіжності в законодавчій та інституційній системах, які стримують розвиток транскордонного співробітництва в Карпатському Єврорегіоні ● Адміністративні бар'єри, бюрократія і негнучкі бюджетні рамки обмежують привабливість для потенційних інвесторів. ● Відсутність інструментів та ресурсів (переважно фінансових) для національної та регіональної співпраці, залежність від зовнішніх ресурсів ● Низький рівень координації транскордонного співробітництва ● Недостатня кількість українських консульств у Карпатському Єврорегіоні, що негативно впливає на формування міжособистісних та ділових контактів з обох боків Шенгенського кордону ● Низький рівень знання іноземних мов громадян середнього віку ● Бракує знань про функціонування та потенціал Карпатського Єврорегіону серед службовців державного управління ● Основні відмінності між системами державного управління країн, що залучені в Карпатський Єврорегіон. ● Розбіжності в правових засадах країн Карпатського Єврорегіону
Можливості	Загрози
● Підписання нової Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, продовження системної адміністративно-територіальної реформи в Україні ● Вирівнювання законодавчої та інституційної систем між ЄС та Україною ● Вдосконалення співробітництва у цивільній сфері та розвиток неурядового сектору ● Розробка комп'ютерно-інформаційних технологій забезпечує рішення для співпраці без особистих зустрічей і поїздок для мешканців все більшої кількості територій ● Подальший розвиток транскордонного співробітництва на основі спільних планів та інституційного розвитку ● Краща сталість довгострокової інституційної	● Неприятлива геополітична ситуація, політична нестабільність і міжнаціональні конфлікти або напруження можуть відволікти увагу від транскордонного співробітництва ● Регіональні та місцеві уряди приділяють більше уваги своєму внутрішньому розвитку, а не транскордонній співпраці ● Мовний бар'єр у спілкуванні між різними національними і етнічними групами КЄ ● Відсутність польської частини КЄ у багатосторонній програмі Європейського інструменту сусідства та партнерства ЄІСП транскордонної співпраці Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна на 2014-2020 роки - перешкода для розвитку багатосторонньої співпраці із технологією вдосконалення

співпраці (наприклад, шляхом створення спільних протоколів або узгодження на національних рівнях) збільшує довіру і внутрішню узгодженість КЄ

- Посилення співпраці між місцевими органами самоврядування в КЄ

у КЄ

- Обмежене залучення української влади та місцевого самоврядування до вирішення проблем КЄ через відсутність виконавчих органів влади місцевого самоврядування на рівнях районів і областей в Україні

3.2.5 Навколишнє природне середовище, кліматичні зміни та енергетика

Переваги	Недоліки
• Висока якість природних об'єктів та біорізноманіття екосистем, вкл. велику кількість природоохоронних територій, результатом чого є особливе природне значення • Різноманітність природних об'єктів та екосистем: гірські, рівнинні і заплавні ліси, альпійські луки, луки, річки і озера, гірські та низькогірні болота • Територія має багату спільну водну базу (поверхневі і підземні води) • Низький рівень забруднення повітря (особливо у малих містах та сільській місцевості) • Хороші умови для виробництва зеленої енергії та впровадження відновлювальних джерел енергії: гідро-, сонячної та вітрової енергії, енергії біомаси, тощо • Транскордонні договори управління водними ресурсами забезпечують попередження та спільне розслідування нечисленних випадкових забруднень природних вод • Наявність високої якості земель сільськогосподарського призначення, орних земель та пасовищ • Площа багата на ліси (за винятком угорської частини) • Наявні угоди та усвідомлення необхідності тісної співпраці в надзвичайних ситуаціях в рамках міжрегіональної співпраці у КЄ.	• Деградація природних цінностей (води, ґрунту) внаслідок процесів урбанізації, туризму та господарської діяльності • Значне забруднення повітря навколо великих міст та поблизу головних доріг • Забруднення підземних вод через відходи, токсини, а також нітрати і нітроти, спричинене сільськогосподарською діяльністю; • Основними джерелами деградації ґрунтів є ерозії ґрунтів через вітер/воду, селеві зсуви, посухи та видобуток корисних копалин • Неповна технічна та біологічна рекультивація екологічного навантаження • Недостатня інфраструктура для утилізації відходів та очищення стічних вод • Частка перероблених твердих побутових відходів є нижчою за середній показник по ЄС • Недостатнє спільне планування, програмування, управління та контроль у сфері охорони навколишнього середовища • Ризик повеней в деяких частинах КЄ є високим • Водозбірні площі не закінчуються на кордоні, часті ризики та збитки потребують співпраці у сфері менеджменту • Недостатні протипаводкові системи захисту навколо окремих селищ і сіл • Низький рівень екологічної свідомості мешканців, а також працівників підприємств • Виробництво енергії на основі видобувних ресурсів, зокрема в Угорщині, Польщі та Україні • Відсутність спільних загальних стандартів транскордонної системи з надзвичайних ситуацій на випадок природних катастроф • Більшість держав і регіонів КЄ стикаються з усередненим негативним впливом кліматичних змін при низькій адаптивній здатності до таких змін • Низька енергоефективність промисловості та недостатня кількість енергозберігаючих заходів особливо в українській частині макрорегіону

Можливості	Загрози
• Кошти ЄС доступні для фінансування охорони навколишнього середовища, розвитку комунальної інфраструктури, енергозбереження та виробництва «зеленої енергії» • Сприятливі зміни в нормативно-правових актах ЄС щодо відновлюваних джерел енергії • Національні та прямі зарубіжні інвестиції у зелену енергетику (особливо сонячну та вітрову енергетику) • Використання інноваційних технологій і відновлюваних джерел енергії - геотермальної вітрової та сонячної енергії, енергії біомаси, гідроелектростанцій • Підвищення ефективності екологічних та природоохоронних ініціатив • Підвищення обізнаності громадян з питань навколишнього середовища • Дотримання владою ефективної політики щодо навколишнього природного середовища та пом'якшення антропогенного впливу на зміни клімату • Активізація співробітництва між природоохоронним та промисловим секторами • Ініціативи щодо підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та частка відновлюваних джерел енергії у виробництві • Підписання угоди про асоціацію між ЄС та Україною, наближення українського законодавства до законодавства ЄС, що дасть можливість розробити єдиний стандартний екологічний моніторинг мережі	• Нестабільна політична та правова база щодо дотатків для виробництва зеленої енергетики • Внаслідок негативних кліматичних процесів, ризики екологічної катастрофи зростають • Посилення людської діяльності в сільськогосподарському, транспортному, індустріальному, туристичному секторах, може загрожувати природі • Низький рівень екологічних інвестицій та відсутність єдиної схеми інвестиційної підтримки екологічних проектів • Висока ціна альтернативних та відновлювальних джерел енергії • Неприятливі зміни національної правової та нормативно-правової системи щодо навколишнього середовища може завадити більш широкому використанню відновлюваних джерел енергії • Невикористовувані відновлювані джерела енергії можуть призвести до збільшення залежності КЕ у споживанні енергії • Неконтрольоване використання термальних вод може спричинити надмірне їх використання та зменшення запасів

3.2.6 Охорона здоров'я та соціальна сфера

Переваги	Недоліки
• Охорона здоров'я та соціальні послуги достатньо добре розподілені на території КЕ Добре обладнані лікарні в низці найбільших міст КЕ • Існування програм транскордонного співробітництва між лікарнями та закладами охорони здоров'я • Збільшення кількості приватних медичних закладів • Розвивається транскордонне надання послуг у сфері охорони здоров'я (особливо в Угорщині) На території КЕ розташовані відомі курорти та бальнеологічні центри (Бардейов, Дебрецен, Мішкольц, Гойдусобосло, Егер, Трускавець, Мор-	• Нижча якість послуг у сферах охорони здоров'я та соціальних послуг в порівнянні із загальноєвропейським рівнем • Низький рівень послуг у сферах охорони здоров'я та соціальної інфраструктури на окремих територіях КЕ • Відсутність взаємопов'язаних служб з реагування у випадках надзвичайних ситуацій • Вищий рівень бідності в КЕ у порівнянні з середньонаціональними рівнями • Кілька територій з крайньою бідністю, переважно ромські поселення • На деяких територіях відсутні заклади охорони здоров'я та соціальна інфраструктура

шин, курорти Закарпаття та ін.) ● Багато спеціалізованих медичних навчальних закладів	● Відсутність соціальних залучень у розвиток громадянського суспільства ● Низький рівень тривалості життя у порівнянні з ЄС ● Незадовільний загальний стан здоров'я населення ● Низька ефективність профілактичних заходів, спрямованих на покращення стану здоров'я населення ● Неефективна і nereформована система охорони здоров'я на українській частині території КЕ, низьке соціальне забезпечення, відсутня страхова медицина ● Невідповідна соціальна допомога людям з особливими потребами, особливо в Україні
Можливості	Загрози
● Підвищена державна підтримка та підтримка ЄС соціальних груп з особливими потребами ● Директиви ЄС про охорону здоров'я дозволяють використовувати нові підходи, такі як е-здоров'я, запровадження телемедицини (між державами-членами ЄС) ● Наявність коштів ЄС для підтримки розвитку охорони здоров'я та інфраструктури соціальної допомоги і послуг ● Підвищення рівня охорони здоров'я шляхом виявлення захворювань на ранніх стадіях та вдосконалення методів профілактики ● Багато джерел мінеральних та термальних вод на території КЕ створюють умови для розвитку СПА-туризму і надання бальнеологічних медичних послуг ● Рациональне використання наявних природних ресурсів забезпечить надання унікальних медичних послуг/лікування пацієнтів з інших частин Європи	● Глобальні загрози для здоров'я людей і представників тваринного світу ● Зменшення витрат на охорону здоров'я та соціальну допомогу ● Не створені відповідні адміністративні передумови для фінансування охорони здоров'я на транскордонній території, що може призвести до посилення напівлегальної або протизаконної діяльності ● Відмінність між національними стратегіями охорони здоров'я (в тому числі, у сфері готовності до надзвичайних ситуацій) і непослідовність планів розвитку медичних закладів в межах КЕ ● Збільшення кількості людей, що живуть на межі бідності та на порівняно бідних територіях ● Високий ризик поширення інфекційних захворювань внаслідок збільшення транскордонної міграції

3.2.7 Мобільність, міграція, кордони та безпека

Переваги	Недоліки
● Угоди малого прикордонного руху ● Наявність місцевих організацій, що займаються проблемами міграції та кордонів	● Прикордонний режим пов'язаний зі східним зовнішнім кордоном Європейського Союзу, з різними дисфункціями, які виникають на прикордонних пунктах і сильно перешкоджають транскордонній співпраці ● Візовий режим з Україною ● Еміграція молодих людей і освіченої робочої сили з регіону на інші території ● Висока транскордонна злочинність, особливо контрабанда «чуттєвих» конкурентних товарів (пальне, сигарети та ін.), нелегальна міграція ● Неефективні та неузгоджені процедури на прикордонних пунктах пропуску

	• Недостатня технічна інфраструктура на кордонах, відсутність прикордонних пунктів для пішоходів і велосипедистів • Перетин кордону забирає багато часу • Низька пропускна спроможність легальної міграції, зумовлена недостатнім технічним оснащенням існуючих прикордонних пунктів
Можливості	Загрози
• Лібералізація візової політики ЄС щодо України та спрощення візового режиму і процедур подання документів для отримання візи. Перспективи безвізового режиму для України. • Узгодженість законодавства у сфері безпеки кордонів і міграційної політики • Національні, двосторонні ініціативи та ініціативи на рівні ЄС для створення єдиної системи контролю на пропускних пунктах, уніфікація правил перетину кордону, збільшення спроможності пунктів перетину кордону та відкриття нових прикордонних пунктів пропуску • Поточні політичні дискусії щодо відкриття нових прикордонних пунктів пропуску, особливо для транскордонної співпраці у сфері туризму • Посилення співробітництва між зацікавленими сторонами та використання нових підходів для вирішення проблем прикордонного руху	• Негативні наслідки глобалізації та спільні загрози, такі як незахищеність, організована злочинність, тероризм, інфекційні захворювання, торгівля наркотиками та людьми • Обмежений регіональний вплив на національну політику та міграційну та прикордонну політику ЄС • Негативний вплив на політичну нестабільність і кризу в Україні (вкл. велику кількість людей, що рухаються зі Сходу України) на транскордонну міграційну та прикордонну безпеку ЄС • Зниження рівня безпеки у зв'язку з посиленням конфлікту між Україною і Росією та незаконною анексією Криму й підтримкою Російською Федерацією сепаратистських утворень на Сході України.

3.2.8 Освіта, інновації, культура та суспільство

Переваги	Недоліки
• Наявність вищих навчальних закладів, що відкриває можливості для розвитку науково-технічного співробітництва і обміну студентами • Відносно високий рівень інноваційної привабливості і спроможності • Налагоджена мережа закладів для надання початкової та середньої освіти і сталий розвиток університетів • Посилення за останні роки співпраці між органами державної влади, приватним сектором та науково-дослідними інституціями • Зростання витрат на науково-дослідну діяльність університетів та установ в багатьох регіонах КЕ • Спільна історична і культурна спадщина, багатоетнічне та культурне розмаїття та багатомовні навички жителів, позитивні традиції мирного полікультурного і поліетнічного співжиття в КЕ • Належна інфраструктура закладів культури: музеї, кінотеатри, бібліотеки тощо. • Спільна культурна та лінгвістична освіта для підтримки обміну досвідом та розвитку спільних	• Недостатньо розвинена інфраструктура для науки, досліджень та інновацій. Низька продуктивність і ефективність науково-дослідної галузі регіонів, пов'язана з міграцією наукових працівників • Надмірна територіальна концентрація наукових працівників та досліджень, розвитку технологій навколо крупних університетів та їх відсутність в інших частинах регіону • Незважаючи на збільшення витрат на науково-технічну діяльність, частка ВВП, що використовується на цю діяльність, залишається низькою, в середньому у 28 разів нижча ніж в ЄС (у більшості країн КЕ) • Більшу частину КЕ можна класифікувати як «креативну імітаційну зону», що показує низьку поінформованість та інноваційну активність, підприємництво і творчість • Професійно-технічна та вища освіта не відповідають потребам ринку праці • Низький фізичний доступ до освітньої інфраструктури у сільській місцевості • Велика кількість молодих людей з неповною серед-

ініціатив

- Багато збережених природних та культурних територій, таких як національні парки, пам'ятники історії, культури, архітектури
- Багато територій, що включені до Списку ЮНЕСКО - всесвітньої культурної і природної спадщини, частина з яких знаходиться по обидва боки кордону, наприклад, система печер «Словацький карст», Охтинська агаронітова печера, льодова печера Добшинська і Стратенська, а також Аггтелек в Угорщині; печери Угольського масиву в Україні
- Схожість культурної спадщини на всій території КЄ.

ньою освітою.

- Поганий технічний стан багатьох історичних та культурних об'єктів
- Попри співпрацю між університетами недостатня кількість пропозицій і практик щодо спільних навчань, програм та навчальних планів для аспірантів
- Мовний бар'єр досі є однією з головних причин недостатньої співпраці в галузі освіти та культури
- Відносно невелика кількість людей володіють іноземними мовами
- Брак інформованості і розуміння сусідів в регіонах КЄ породжує і брак довіри

Можливості

- Покращення якості людського капіталу та забезпечення підґрунтя для соціально-економічного розвитку і транскордонного співробітництва
- Зміцнення потенціалу вищих навчальних закладів з (частково) комплементарним навчанням, яке забезпечить мобільність студентів у межах КЄ і зменшить їх еміграцію
- Посилення профорієнтаційної роботи з молоддю, що забезпечуватиме потреби ринку праці
- Співпраця початкових і середніх шкіл є важливим інструментом довіри, який об'єднує людей у молодому віці
- Використання регіональної ідентичності, традицій та історії для здійснення промоції регіону та створення туристичних продуктів і послуг, які націлені на Європейський ринок
- Наявність ресурсів та ініціатив для формування транскордонної мережі КЄ в освіті, а також активізації навчально-наукового співробітництва
- Орієнтованість на культурну схожість та культурне розмаїття
- Спільні інформаційні канали та інформаційна співпраця професіоналів із залучення інвестицій для кращої промоції культурних заходів і туризму
- Типові структури та проблеми щодо забезпечення розвитку культур національних меншин
- Потенціал для створення «мегарегіонального» бренду, подібного до Скандинавії чи Альпійського регіону

Загрози

- Витрати на науково-технічну та інноваційну діяльність залишаються низькими як в державному так і в підприємницькому секторах
- Низький рівень інвестицій у науково-технічну сферу
- Несприятливі зміни у законодавстві, пов'язані з вищою освітою, викликають еміграцію потенційних студентів КЄ (крім України, що прийняла прогресивний закон)
- Зникають регіональні звичаї і традиції в результаті поширення масової культури та процесу глобалізації
- Погіршення стану історичних пам'яток, історичних міських зон, заповідників та ландшафтів
- Суперечливі дискусії стосовно прав меншин та фінансування національних культур і культур меншин

3.3 Основні виклики та перспективи Карпатського Єврорегіону

3.3.1 Виклики

Вирішальною ознакою Стратегії є її майбутня життєспроможність. Отже, замість зосередження уваги на тому, що вже було зроблено донині, Стратегія має передбачати майбутні зміни або принаймні бути відкритою до них. Безперечно, тенденції та виклики у світі будуть продовжувати впливати на нас протягом наступного і в послідо-
ючі за ним десятиріччя. Такими тенденціями і викликами є:

- Зміни клімату
- Урбанізація
- Демографічний розвиток
- Глобалізація

Водночас, досить значна частина території Карпатського Єврорегіону підпадає під інші ініціативи стратегічного розвитку ЄС, такі як «Європа 2020 - Стратегія розумного, сталого та інтеграційного росту», Стратегія ЄС для Дунайського регіону тощо.

Основні виклики та перспективи Карпатського Єврорегіону, таким чином, тісно взаємопов'язані з глобальними та Європейськими тенденціями та проблемами. Більше того, спільний соціально-економічний аналіз та SWOT-аналіз КЄ було покладено в основу визначення спільних потреб і проблем Карпатського Єврорегіону. Стратегія зосереджується, зокрема, на тих стратегічних напрямках, в яких транскордонна співпраця зможе створити максимальну додану вартість:

- Використання ресурсного потенціалу Карпатського Єврорегіону, включаючи й людські ресурси
- Вдосконалення знань використання потоків знань та інформації
- Підвищення інноваційних можливостей компаній
- Адаптація до впливу кліматичних змін
- Використання природних цінностей і культурної спадщини та ресурсів задля того, щоб сприяти економічному зростанню
- Гармонізація економічної, соціальної та екологічної складових розвитку (принцип сталого розвитку)
- Мобільність та безпека

Сьогодні, не виключаючи глобальні виклики, Карпатський Єврорегіон також має кілька «внутрішніх» проблем. Відносно великі площа території і населення КЄ (145 000 км², 14,2 млн. осіб) дещо обмежує можливості порівнюваності характеристик окремих регіонів. Існує значна різниця в ресурсних потенціалах в межах всієї території КЄ та відмінність у викликах у кожній з частин Єврорегіону. Такі внутрішньорегіональні відмінності, в основному, полягають у:

- Географічних особливостях (до прикладу, гірські райони й рівнини)
- Просторових структурах і мережі поселень (наприклад, між поляками, які проживають в місті та в сільській місцевості)
- Системах державного управління і місцевого самоврядування та національних політиках регіонального розвитку
- Рівнях розвитку
- Потребах та інтересах зацікавлених сторін в різних регіонах КЄ.

Основні економічні виклики - подолати відставання і низький рівень конкурентоспроможності, що означала б величезний поштовх для місцевої економіки та пов'язаних з нею сфер. А також - зменшити диспропорції як у рівнях розвитку, так і в науково-виробничих інноваціях між територіями-членами Карпатського Єврорегіону та іншими регіонами країн, що входять до нього. Важливим визнається і подолання обмежень у ринкових відносинах, які мали б бути за правилами – єдиними для всіх.

Що стосується людського і соціального капіталу, Карпатський Єврорегіон нині зіштовхується з негативними демографічними тенденціями. Незважаючи на відносно молоде суспільство, регіон характеризується значним відтоком кваліфікованих молодих людей, соціальним виключенням окремих груп економічно активного насе-

лення (ромське населення), а також – людей похилого віку та інвалідів. На жаль, мегарегіон характеризується також невисоким середнім віком очікуваної тривалості життя (особливо серед чоловіків). Регіон зіштовхується з проблемою дефіциту молодих, освічених людей, які є рушійною силою інноваційного розвитку.

Інші важливі питання пов'язані з низькою доступністю і необхідністю удосконалення різних мереж, завершення енергетичної ізоляції окремих частин регіону та забезпечення сталого розвитку транспорту з використанням екологічно чистих видів палива. Забезпечення сталого розвитку міст районного значення, а також сільських громад є найдзвичайно важливим.

Інші виклики:

- Регіональні відмінності всередині країн, подальше збільшення асиметричності та диспропорцій, що поглиблює периферійність областей, які входять до КЄ, низький рівень конкурентоспроможності у порівнянні з центральними областями/адміністративними округами,
- Залежність місцевої та регіональної влади від центральних органів виконавчої влади,
- Відсутнє або недостатнє транспортне сполучення в напрямку Північ-Південь,
- Обмежена співпраця у сфері розвитку бізнесу,
- Низький рівень економічної активності та зайнятості населення,
- Інтенсивна (селективна) еміграція з Єврорегіону до більш розвинутих регіонів і країн,
- Велика частка ромського населення, які зіштовхнулись із соціальною ізоляцією,
- Мовний бар'єр.

За таких обставин важко розробляти спільні рішення, щоб сформулювати єдині завдання та розвивати спільну макрорегіональну ідентичність для Карпатського Єврорегіону. У той же час, у спільних інституціях, створених для того, щоб підтримувати транскордонне співробітництво в Карпатському Єврорегіоні, почали виникати організаційні та функціональні проблеми. Серед них можна виділити такі найбільш впливові:

- Низький рівень інформованості про завдання та діяльність КЄ (наприклад, відсутність спільної маркетингової стратегії як для мешканців КЄ, так і для зовнішньої співпраці),
- Відсутність чіткого бачення розвитку,
- Системна неефективність «інституційних проектів»,
- Нестабільність фінансової бази,
- Діяльність опирається на проекти, що обмежує можливості для безперервного розвитку,
- Недостатнє спілкування між партнерами,
- Існування окремих та непов'язаних між собою юридичних осіб, що представляють КЄ, в кожній із країн,
- Різний рівень мотивації та зобов'язань партнерів.

Ключовим викликом є необхідність створення та посилення внутрішніх інституційних зв'язків між окремими територіями регіону та зацікавленими особами, які були б спрямовані на підтримку його розвитку. Якщо ми розглядаємо КЄ як успішно діючий проект, то функціонування інституцій КЄ має бути якісно покращене.

В даний час багато експертів та регіональних лідерів відверто відзначають, що співпраця в рамках Карпатського Єврорегіону «слабшає, занепадає та повільно відмирає; нічого не відбувається, відсутня здатність вирішувати спільні проблеми, такі як безробіття на такій великій території». При тому, що початковий період функціонування Карпатського Єврорегіону оцінюється позитивно, адже даний проект виконував свою місію по заохоченню, сприянню та координуванню транскордонної співпраці між людьми, які живуть у Карпатському регіоні. КЄ виступав як унікальна платформа для здійснення транскордонного співробітництва, стимулювання та координації співробітництва між місцевими і регіональними владами.

Очікування засновників КЄ були величезними та інколи навіть наївними. Без відповідної національної та зовнішньої політичної і фінансової підтримки вони не могли досягти успіху. До прикладу, наприкінці 90-х років були думки, що КЄ повинен стати партнером, наприклад, НАТО, але цього так і не було досягнуто. Загалом, КЄ втратив геополітичне значення після вступу трьох (у 2004 році) та одної (у 2007 році) держав-членів до ЄС. У той же час, відбувались доволі суперечливі процеси «співробітництва супроти конкуренції» серед країн-членів КЄ.

Особливо помітною була конкуренція між країнами й регіонами за інвесторів, туристів, мешканців, капітал та гранти. При цьому, ще й одночасно, відбувався процес «створення національної ідентичності держав», що входило в певні протиріччя з ініціативами транскордонної міжрегіональної співпраці в рамках КЄ.

Ще одним чинником, що впливає на КЄ, є кордони. Створення Шенгенського кордону між Україною та ЄС допомогло зменшити нелегальну міграцію, але призвело до візового режиму та інших перешкод (див. нижче), що в свою чергу зменшило кількість подорожуючих і багато зв'язків було втрачено. Кордони України та Румунії створили перешкоди для інтенсивного та ефективного прикордонного співробітництва, завдяки наступним аспектам:

- Візовий режим з Україною/ Шенгенські правила (Румунія),
- Відносно низька щільність переходів в окремих частинах КЄ,
- Недостатня технічна інфраструктура на кордонах,
- Мала кількість пунктів перетину для пішоходів і велосипедистів,
- Слабке управління кордонами, неефективні і неузгоджені процедури в пунктах пропуску, що призводить до, наприклад, довгого очікування,
- Злочинність, пов'язана з нелегальною діяльністю у прикордонних територіях.

3.3.2 Потенціал

Карпатський Єврорегіон має величезний потенціал, який може бути використаний у більш ефективний спосіб: добре збережене навколишнє середовище, багаті природні ресурси, культурна спадщина, яка є унікальною на європейському та світовому рівнях, а також багаторічні традиції регіональної співпраці. У деяких сферах Карпатський Єврорегіон вражає великими конкурентними перевагами. В рамках політики Європейського Союзу та законодавчої бази можна створити міцний фундамент, на основі якого буде розвиватися більш ефективна співпраця в напрямку розвитку конкурентних переваг, зокрема, щодо нових технологій, інновацій, творчості (включаючи культуру і туризм) та ін.

Інші фактори, що впливають на розвиток потенціалу КЄ:

- Існуючі багаторічні традиції регіональної співпраці та співробітництва на місцевому й інституційному рівнях,
- Різноманіття культур та міжетнічні відносини («єдність у розмаїтті»),
- Обсяги ринку – ринок КЄ становить 14,2 млн., який доступний для місцевого (також транскордонного) бізнесу.
- Зростання значимості логістичної функції між ЄС і «Сходом»,
- Широкий спектр атракцій,
- Процес Україна-ЄС та поглиблення зони вільної торгівлі, перспективи скасування візового режиму для громадян України,
- Європейські структурні та інвестиційні фонди, фінансові джерела з програм INTERREG і ENI.

Розвиток потенціалу можна охарактеризувати наступними можливими напрямками транскордонного і прикордонного співробітництва:

- Мобільність, міграція, кордони та безпека,
- Підтримка процесу демократизації в Україні,
- Координація територіального планування прикордонних районів,
- Попередження ризиків і реагування у надзвичайних ситуаціях,
- Охорона природи,
- Туризм, культурна спадщина та культурні заходи,
- Стимулювання ділових відносин в рамках ПТС,
- Підвищення рівня кваліфікації працівників, спільний ринок праці в КЄ,
- Поглиблення міжнародного співробітництва КЄ з іншими подібними інституціями,
- Розвиток громад, проекти за пріоритетом «людина до людини».

⁶ Наприклад, див. Бауера, Р (2015): *Проект Карпатського Єврорегіону. Короткі навчання*. CESCO, Будапешт.

Можливості майбутнього розвитку КЄ можуть мати різні сценарії, але внутрішні та/або зовнішні стимули для цього вкрай необхідні. Внутрішні стимули повинні виходити від місцевих зацікавлених сторін, які представляють весь сегмент суспільства (міське самоврядування, підприємства, вищі навчальні заклади, громадські організації і т.д.). Зовнішні стимули можна отримати внаслідок таких дій:

- Знайти територіальне та/або фінансове поєднання з програмою Карпатської Конвенції та отримати фінансування з фондів центрального та державного рівня кожної з країн-учасниць,
- Просувати ідею макрорегіональної стратегії «Карпатський регіон» з метою отримання схвалення Європейської Комісії, що потребує високого рівня взаємодії та підтримки на місцевому рівні,
- Змінити територіальне поширення програм транскордонної співпраці ENI і створити спільну програму для 5 країн, що входять до мегарегіону,
- Створити новий фонд країн Вишеградської групи + (за участю Румунії, України), або ж фонд, в який кожна країна робила би свої внески для фінансової підтримки КЄ (координаційним органом може виступати Карпатський Фонд), з метою отримання додаткових джерел фінансування для реалізації спільних проектів.

Важливими внутрішніми чинниками для розвитку ПТС в межах КЄ можуть стати: 1) відновлення інституційної співпраці, в якій беруть участь органи місцевої та регіональної влади, які повинні планувати і координувати регіональний розвиток в межах території КЄ; 2) можливість створити нові спільні інструменти для підтримки співробітництва в КЄ, такі як власні кошти за моделлю Міжнародного Вишеградського фонду, які б були спрямовані на забезпечення спів-фінансування проектів ПТС; 3) можливість реформувати і/або посилювати інституції КЄ, наприклад, як вони організовані та що потрібно змінити, щоб відродити транскордонну діяльність в рамках КЄ; 4) пошук нових внутрішніх рушійних важелів транскордонної співпраці, а це, перш за все, нарощування потенціалу зацікавлених сторін у створенні ефективних структур для розвитку транскордонного співробітництва.

4 Майбутнє Карпатського Єврорегіону

4.1 Карпатський Єврорегіон - стратегічні альтернативи Виклики

4.1.1 Вступ

Карпатський Єврорегіон розпочав свою історію як дуже інноваційна, прогресивна ініціатива після зміни комуністичних режимів в Центрально-Східній Європі. КЄ діяв доволі ефективно, об'єднуючи регіони з різних країн, що тільки почали з'являтися на мапі, задля того, щоб вирівняти і узгодити їхні пріоритети та співпрацювати замість того, щоб конкурувати. Ініціативу підхопили швидко, забезпечуючи чудові результати та вигоди для регіонів, які беруть участь у КЄ, з особливою увагою до потенційних багатосторонніх проектів транснаціонального співробітництва.

Поступове приєднання країн до Європейського Союзу, однак, принесло певні негативні зміни з точки зору однорідності поля інтересів Карпатського Єврорегіону: регіони-члени ЄС змінювали свої пріоритети і намагались більше уваги приділити різним транскордонним і транснаціональним ініціативам Європейського Союзу, який запропонував значне фінансування для вирішення проблем територіального розвитку, а КЄ повільно втратив свою значимість. Хоча партнери-засновники докладали зусиль, щоб хоч якось підтримати його діяльність, він все-таки поступово втрачав свою значимість і сьогодні КЄ бореться за виживання. Проте, це сталося не за власним бажанням. Це результат тих змін у середовищі, до яких КЄ не зміг адаптуватися, а також результат неспроможності зацікавлених сторін ТКС адаптувати КЄ до нових умов.

Транснаціональна співпраця в рамках Карпатського Єврорегіону за останні роки рухається лише по інерції. Проводиться деяка робота на місцевому рівні, в основному, іде завершення раніше розпочатих проектів. Мотивація областей-партнерів надзвичайно низька, відповідальні особи та представники влади слабо демонструють бажання співпрацювати і спрямовують діяльність на індивідуальні проекти, а не на розробку спільного бачення та спільних цілей.

Для розробки Стратегії Карпатського Єврорегіону важливо визначити можливі стратегічні альтернативи, які можуть виникнути. Ці стратегічні альтернативи наведені нижче і були розроблені в результаті всебічних обговорень за участю експертів з усіх країн-учасниць.

У наступних розділах розглянемо альтернативи у деталях, а саме:

- По-перше, запропонуємо вашій увазі графічний огляд всіх альтернатив на одній сторінці.
- Потім представимо кожен з варіантів індивідуально, один за одним:
 - Характеризуючи основні риси та властивості;
 - Ілюструючи потенційні вигоди;
 - А також висвітлюючи негативні аспекти та ризики.
- Наприкінці індивідуальних описів представимо порівняльну таблицю для підведення підсумків, підкреслюючи найважливіші аспекти кожного альтернативного варіанту;
- Нарешті, представимо основні висновки, а також нашу пропозицію - якої з альтернатив слід дотримуватися, використовуючи результати багатофункціонального аналізу критеріїв.

Це результати роботи команди експертів на теперішній час. Процес, проте, не зупиниться на досягнутому. Визначивши, описавши, порівнявши та проаналізувавши можливості, даємо в руки владним представникам інструменти, необхідні для прийняття подальших рішень щодо вибору одного із варіантів. Як тільки владні представники з усіх 5-ти країн – учасниць КЄ зупиняться на одній з альтернатив, її буде доопрацьовано і запущено до негайного виконання.

Рис. 17 - Огляд можливих альтернатив

4.1.2 Детальний опис альтернатив

4.1.2.1 Варіант №1: припинення діяльності/ розпуск асоціації

Основні особливості та характеристики

Варіант №1 пропонує екстремальний підхід до розв'язання поточного стану в Карпатському Євро регіоні: замість продовження своєї роботи без належного бачення реальної ситуації та виживання від проекту до проекту, партнери приймають рішення про дострокове припинення діяльності ініціативи співпраці. Це означає, що після належного виконання в повному обсязі діючих зобов'язань та закриття всіх робіт в проектах, відбудеться розпуск організаційної структури і буде проведено необхідні процедури, щоб забезпечити юридичне закриття КЄ.

Регіони-партнери перебудують свої пріоритети та змінять акценти по відношенню до інших транснаціональних (дво- та багатосторонніх) ініціатив співпраці. Це буде важливим політичним рішенням, офіційним і відкритим визнанням того факту, що ініціатива, яка колись була важливою, успішною і взаємовигідною моделлю співробітництва, втратила актуальність для більшості партнерів.

Потенційні вигоди від цього варіанта

Без потужного спільного бачення та спільної мети діяльність Карпатського Євро регіону може створити лише помірну (якщо така можлива) додану вартість для його областей. Підтримання співробітництва може бути корисним лише для невеликої кількості організацій, але транснаціональне співробітництво не повинно працювати на інтереси фізичних осіб чи окремих організацій. Хоч цей варіант і є негативним кроком, він може зіграти також і позитивну роль після певного перехідного пе-

ріоду, адже не будуть марно витрачатися людські та фінансові ресурси, які спрямовувалися на діяльність, яка не приносила вигоди інтересам областей-партнерів. Ці ресурси можуть бути переадресовані на інші ініціативи співпраці (дво- та багатосторонні) в більш пріоритетних напрямках.

Хоч рішення є болючим і непопулярним (відповідальні представники влади надають перевагу відкриттю нових ініціатив, а не закриттю існуючих), в кінцевому підсумку таке рішення може принести значні переваги для регіонів - вони можуть зосередитися на виконанні заходів, що реально сприяють їхньому розвитку. Існуючі мережі партнерства та співпраці можуть зберігатися та забезпечити міцну базу для наступних ініціатив співпраці.

Негативні аспекти та ризики

Припинення співпраці з успішним минулим і чималими традиціями є нелегким кроком як для відповідальних керівників, так і для професіоналів, які вклали в це чимало свого часу та зусиль.

Між партнерами виникли емоційні зв'язки, люди відчувають прив'язаність один до одного і можуть навіть образитись за такий крок.

Оскільки це екстремальне рішення, воно може створити значне напруження, якщо не всі з партнерів погодяться з ним. У той час як інші варіанти хоч здаються і неідеальними, але все-таки можуть бути в певній мірі прийнятними для партнерів. З даним варіантом важко досягти компромісу, адже партнери можуть бути або за, або проти закриття Єврорегіону – третього не дано.

Припинення співробітництва є точкою «неповернення»: вкрай важко, або ж неможливо, повторно запустити співпрацю в майбутньому, якщо партнери з певних причин (наприклад, щоб правильно відреагувати на позитивні зрушення в середовищі) прийняли рішення про припинення діяльності Єврорегіону.

Взагалі, варіант №1 дійсно є крайнім рішенням, яке не варто застосовувати без ретельного зважування всіх важливих аспектів, наслідків, можливих нових ризиків і негативних результатів.

Основні умови і кроки

- Перед прийняттям такого серйозного рішення слід провести нараду за участі всіх причетних партнерів, представників всіх регіонів;
- До цих дискусій всі важливі наслідки, результати і ризики, пов'язані з цим варіантом, мають бути роз'яснені партнерам;
- Рішення має базуватися на консенсусі, з огляду на те, що це крайня міра, тому в цьому питанні голосування більшістю є недостатнім. Потрібна згода всіх учасників.

Іншим шляхом в рамках цього варіанту є зменшення кількості держав-учасниць/областей регіону. Єврорегіони, які за розміром відповідають КЄ (територіально, а також за кількістю жителів), видаються менш ефективними, ніж регіони з меншою кількістю сторін ТКЄ. Цей факт підтверджено на багатьох прикладах всередині ЄС. Також можна зробити висновок, що КЄ став недієздатним також завдяки штучно роздутій площі. Для вироблення оптимальних варіантів в майбутньому слід також опиратися на обґрунтування розмірів КЄ.

4.1.2.2 Варіант №2: нічого не робити / діяти як завжди

Основні особливості та характеристики

Варіант № 2: «нічого не робити» або «діяти як завжди». Передбачається, що і надалі підтримуватиметься діяльність регіону як вузькопрофільної організації, зі збереженням його існування з найменшою затратою зусиль, періодичним проведенням протокольних зустрічей, реалізацією час від часу проектів - і нічого більше.

Це легкий вихід для партнерів, який не вимагає прийняття формального рішення - навіть без рішення співпраця продовжується без змін.

І хоча формального рішення партнерів для цього варіанту не потрібно, він сам по собі все-таки є «рішенням», хай і неявним: партнери вирішили втримати «імідж» співпраці, але без реального спільного бачення та цілі. Це зручний вибір, що не потребує великих зусиль, не наштовхує на ризики чи виникнення конфліктних ситуацій і не вимагає залучення додаткових ресурсів.

Цей варіант передбачає низьку мотивацію партнерів, відображає підхід «нічого поганого не станеться, якщо ми підтримаємо його існування».

За цим сценарієм співпраця повільно продовжується завдяки амбіціям окремих осіб. Відсутність відданості справі призводить до того, що ніхто не хоче нести періодичні витрати, тому ініціатива співпраці постійно бореться з проблемами фінансування і ледве виживає без реального досягнення результатів або вигоди для партнерів.

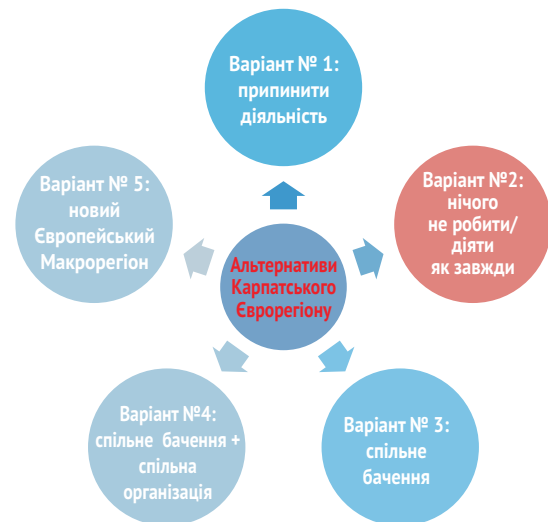
Хоча такий статус може легко тягнутися протягом тривалого періоду часу (багато років), та все одно його неможливо зберегти назавжди. Він або призводить до «вимирання», або ж відповідальні особи усвідомлюють необхідність внести зміни.

Потенційні вигоди

По-перше, здається, що від цієї альтернативи можна буде легко будь-коли відмовитись як від такої, яка не дає реальну користь для партнерів Єврорегіону. Цікаво, але вона забезпечує чіткі переваги для людей, що приймають рішення, тому є реальною альтернативою, яку фактично неможливо ігнорувати.

Вибір цього варіанту не потребує серйозних політичних зобов'язань; цей варіант не вимагає попереднього виділення значних фінансових (або людських) ресурсів, і нарешті, згідно з цим сценарієм майже відсутні ризики конфліктів або бурхливих суперечок. Усі ці атрибути роблять цей варіант надзвичайно привабливим для управлінців, які приймають рішення, хоча вони усвідомлюють всі ризики тупикової ситуації. Але короткострокові миттєві вигоди можуть наштовхнути їх на це рішення.

На відміну від варіанту № 1, однак, цей варіант залишає простір для відновлення співпраці у випадку, якщо є відповідний потенціал.

Негативні аспекти та ризики

Найбільш важливі негативні аспекти - це саме те, що було відмічено вище: вибираючи цей варіант, ви продовжуєте звичну діяльність, яка не приносить реальну користь для регіонів-учасників, і весь цей час відповідальні особи відчувають себе комфортно, бо створюють ілюзію діяльності, наче вони фактично зробили щось корисне для співпраці.

Звичайно, щоб зберегти нинішній рівень співпраці все ще потрібні деякі ресурси (людські і грошові), але їх використання без реальних результатів є марнотратством. Адже ці ресурси можуть бути використані для чогось із більшими шансами на успіх. Відсутність спільного бачення та спільних цілей також означає, що цей варіант не зможе стати інструментом для того, щоб мобілізувати партнерів, навіть якщо від цих зусиль буде залежати посилення співпраці. І якраз це і є найбільшим ризиком цього варіанту.

Основні умови і кроки

Як випливає з його назви, цей варіант фактично виникає, якщо зацікавлені сторони приймають рішення не докладати зусиль, а просто будуть продовжувати робити те, що вони робили раніше.

Якщо, наприклад, владні представники, які приймають рішення, будуть ігнорувати важливість і необхідність проведення відкритої і чесної дискусії про майбутнє Карпатського Єврорегіону, швидше за все буде обрано цей варіант. Те ж саме відбудеться, якщо дискусія стане реальністю, але сторони не дійдуть згоди щодо варіантів, описаних тут, не зроблять вибір і не приймуть важливі рішення.

4.1.2.3 Варіант №3: Спільне бачення

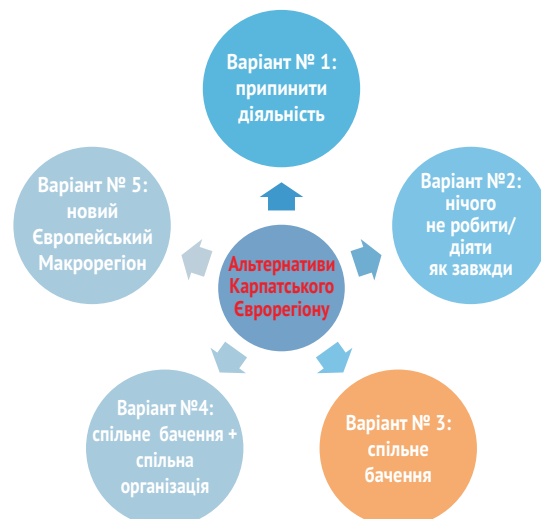
Основні особливості та характеристики

Варіант №3, як випливає з його назви, власне вимагає прийняття рішень та змушує зацікавлені сторони сформулювати спільне бачення Карпатського Єврорегіону. Таке бачення існувало на початку співпраці, але, хоча середовище навколо цієї ініціативи співпраці кардинально змінилося, жодна справжня і відкрита дискусія поки що не відбулася. Вона могла б привести до визначення напрямку, в бік якого буде рухатися співпраця.

Таку дискусію, однак, не можна відкладати далі. Як викладено в описі варіанту №1, якщо зацікавлені сторони будуть продовжувати «нічого не робити» і підтримувати звичайну активність, не зумівши прийняти важливі рішення, то це може призвести до поступового вимирання співпраці.

Варіант №3 передбачає сценарій, де зацікавлені сторони - перш за все управлінці, що приймають рішення - усвідомлюють, що стоїть на кону, і проводять відкриті дискусії з експертами, щоб створити чітке узгоджене спільне бачення Карпатського Єврорегіону.

Бачення має бути чітким і зрозумілим для всіх, воно має описувати, чого ця ініціатива співпраці хоче досягти за 10-15 років. Бачення також має бути по-справжньому спільним, його мають поділяти

всі регіони-партнери на основі консенсусу, а не на більшості під час голосування. Формулювання бачення не може бути довгим всеохоплюючим списком побажань, натомість має містити в собі обмежену кількість основних пріоритетів. Нарешті, крім того, щоб визначити, яке місце Карпатський Єврорегіон хоче досягнути в майбутньому, важливо розробити «дорожню карту», яка замість загальних заходів буде складатися з по-справжньому спільних, дуже конкретних дій.

Потенційні вигоди

Головна вигода від третього варіанту полягає в тому, що зацікавлені сторони КЄ замість того, щоб пасивно спостерігати за ситуацією, знову займуть активну позицію і визначать перспективні напрямки розвитку співпраці ТКС. За допомогою узгоджених планів на майбутнє партнери можуть вжити необхідних заходів, щоб поступово відновити та посилити співпрацю.

І хоча цей варіант вимагає певних зобов'язань з боку партнерів, можна розпочати з малого, а потім поступово нарощувати оберти. За умовами цього варіанту немає потреби (спочатку, принаймні) брати на себе великі зобов'язання або мобілізувати значні ресурси. Роботу легко можна почати з незначних кроків, здобути швидкі перемоги на початку та продемонструвати переваги і потенціал для представників влади, які приймають рішення, щоб вони в майбутньому взяли на себе більше зобов'язань і виділили більше ресурсів. Важливим елементом є те, що всі ці дії спрямовані в єдиному узгодженому напрямку.

Негативні аспекти та ризики

Формулювання спільного бачення та домовленість щодо нього потребують багато роботи. Навіть за наявності необхідної інформації на місці (зібрана інформація структурована та проаналізована, визначено та описано можливі альтернативи) управлінці, що приймають рішення, з усіх областей-членів Єврорегіону, повинні брати участь у зустрічах з різних питань та проводити відкриті дискусії. На жаль, через те, що КЄ не є першочерговим питанням в їхньому графіку роботи, владних представників важко мобілізувати для участі в роботі. Крім того, ряд фахівців мають координувати і сприяти цьому процесу, що теж потребує інвестицій.

Хоча визначення спільного бачення є важливим кроком у напрямку активізації КЄ, який просто не можна проігнорувати, він все не може бути недостатнім для мотивації представників влади - з їхньої точки зору, ця тема не гідна їх уваги, так як не обіцяє видимі результати, принаймні в короткостроковій перспективі.

Навіть якщо представники влади будуть відкриті до відвертих дискусій, існує велика ймовірність, що через різючу відмінність в ситуації та поточних пріоритетах регіонів буде важко досягти єдиної думки щодо певних конкретних напрямків діяльності КЄ.

Основні умови і кроки

Для того, щоб було розроблене спільне бачення, необхідно мати документ, який на основі детального аналізу КЄ пропонує цілі, пріоритети, а також альтернативи розвитку, які можуть підтримати процес прийняття рішень. Даний документ відповідає цим вимогам, але його слід правильно подати і роз'яснити особам, що приймають рішення.

Як тільки це буде зроблено, представники влади (бажано з усіх областей-учасниць) повинні присвятити трохи свого часу: вони мають зустрітися, принаймні раз (бажано частіше, ніж раз!), сісти віч-на-віч і провести конструктивне обговорення, яке триватиме доти, доки не буде знайдене рішення на основі консенсусу щодо ключових параметрів узгодженого бачення.

Зі стратегічних напрямків, на основі узгодженого бачення та поточних стратегічних документів команда професіоналів має розробити дорожню карту - план конкретних дій, який дозволить досягнути визначеного бачення.

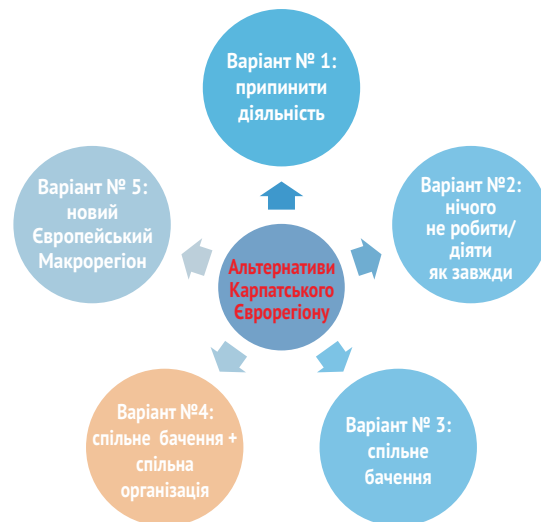
4.1.2.4 Варіант №4: спільне бачення та єдина організаційна структура

Основні особливості та характеристики

Варіант №4 - це розширена версія варіанту №3, він охоплює не лише визначення спільного бачення, але передбачає, що партнери також роблять активні кроки по створенню єдиної організаційної структури.

Цей варіант має всі найважливіші атрибути варіанту №3, а саме:

- Зумовлює чесний та відкритий діалог між зацікавленими сторонам щодо майбутньої співпраці ТКС (який потрібно провести якомога швидше).
- Визначає просте для розуміння бачення КЄ, яке узгоджене всіма партнерами (на основі консенсусу) та яке супроводжується переліком невеликої кількості пріоритетів.
- Спрямовує всі зусилля та підтримку партнерів на досягнення бачення, яке можливе через виконання «дорожньої карти», що складається з конкретних дій та реалізовується всіма партнерами.

Крім цього, даний сценарій розвитку подій показує, що сторони-учасниці насправді переконані в майбутньому КЄ та беруть на себе зобов'язання зробити його успішним, а саме: створити єдину спільну організацію, яка б діяла як спільний виконавчий орган ініціативи співпраці, отримуючи фінансування на управління та реалізацію проектів. У такому випадку вислів «завоювати довіру» стає надзвичайно важливим, адже необхідним є створення атмосфери довіри між партнерами, подолання психологічних бар'єрів та упереджень, які часом є більш непереконливими, ніж будь-які фізичні перешкоди.

В той час, як спільна організаційна структура може прийняти різні форми залежно від характеру співпраці та залучення областей різних країн, Європейське угруповання територіальної співпраці EGTC може бути оптимальним форматом, що створено якраз для таких цілей. Це угруповання є транснаціональним, отримує різні переваги та вигоди від програм європейської територіальної співпраці (ЕТЦ), і хоча цей формат ще не отримав широке поширення, вже є позитивні приклади (навіть в регіоні).

«Угрупування євро регіональної співпраці» (ECG) теж може стати ідеальним рішенням для сильнішого і більш формалізованого співробітництва в рамках Карпатського Євро регіону. Протокол номер 3 Мадридської конвенції Ради Європи говорить про юридичний статус, створення та функціонування «Угрупувань євро регіональної співпраці». До нього входять місцеві представники влади та інші державні органи влади сторін КЄ; метою угруповання є транскордонна та міжрегіональна співпраця між членами в межах їх компетенцій та прерогатив. В рамках третього Протоколу Рада Європи може готувати модельне національне законодавство для просування його в країнах-учасниках з метою організації належної законодавчої бази для «Угрупування євро регіональної співпраці» та його ефективної діяльності.

Потенційні переваги

Даний варіант містить найважливіші переваги варіанту №3: тут також зацікавлені сторони КЄ не просто пасивно спостерігають за ходом процесу, а беруть активну участь і визначають майбутнє та напрямки діяльності ініціативи співпраці. Однак, варіант №4 просувається на крок далі: він включає демонстрування готовності дійсно створити єдину організаційну структуру та діяти як операційний орган співпраці в мегареґіоні. Це також несе додаткові вигоди. Не лише КЄ матиме єдиний план діяльності, але й створена організаційна структура має підготувати та реалізувати план діяльності. Це призведе до швидкого відновлення співпраці в рамках даної ініціативи.

Крім того, спеціальна організація з якісним людським ресурсом (а це є основною умовою) може значно підвищити потенціал КЄ в отриманні фінансування, мобілізувати партнерів та реалізувати проекти в інтересах всіх партнерів. Найважливішою є спроможність інституцій в рамках КЄ розробити спільне планування власного регіонального розвитку та визначити ідеї стратегічних проектів, які мають на меті покращення та розвиток потенціалу областей-учасниць. Стратегічні проекти, які будуть реалізовуватись лише в межах КЄ, дадуть вигоди, які стануть фундаментальною основою для реалізації спільного бачення. Якщо ми не можемо визначитися щодо стратегічних проектів, то тоді нам залишається розробити лише спільне бачення.

В той час, як у випадку третього варіанту (навіть якщо буде спільне бачення), КЄ може стикнутися з ризиком повернутися до варіанту «звичайний процес», за наявності організаційної структури цей ризик зведено до мінімуму. Маючи Європейське угруповання територіальної співпраці ЄGTC, як спільну організаційну структуру, КЄ також розширить свій фінансовий потенціал, оскільки такі угруповання мають потужне фінансування з боку дво- та багатосторонніх програм територіальної співпраці.

Отже, варіант №4 (спільне бачення плюс єдина організаційна структура) закладає фундамент для більш динамічного розвитку КЄ.

Негативні аспекти та ризики

Звичайно, даний варіант теж не позбавлений ризиків. Як протипага варіанту №3, основні зобов'язання лягають на плечі регіонів-партнерів з самого початку процесу: по-перше, слід визначитися щодо функцій (стратегічні проекти, спільне бачення...) і лише потім можна створювати функціональну організацію. Регіони-партнери повинні дійти згоди щодо заснування спільного організаційного органу і зробити необхідні кроки щодо негайного визначення спільного бачення.

Крім того, партнери повинні інвестувати свої можливості та фінансові ресурси на початку, адже для того, щоб утворити спільний орган, потрібні фінансові інвестиції, які можуть зробити виключно партнери. Крім того, виконання фінансових зобов'язань є обов'язковим, навіть якщо не буде жодних зовнішніх джерел для цього. Все одно організаційна структура повинна діяти навіть без великої партнерської фінансової підтримки на далеку перспективу, оскільки можуть бути періоди, коли партнери не зможуть виділяти кошти на його діяльність.

Хоч це і не стратегічне питання, але місце розташування людського ресурсу теж може призвести до непотрібної напруги між партнерами і послабити їх єдність; є така тенденція, що кожен з партнерів хоче, щоб організаційна структура була розташована у них, або принаймні щоб його люди увійшли до неї.

І нарешті, створення спільної організаційної структури партнерами з різних країн є непростим завданням. Воно передбачає різні юридичні та бюрократичні труднощі. Для вирішення таких проблем краще продумати зміст співпраці з самого початку.

Основні умови та кроки

Основні умови дуже подібні до умов третього варіанту:

- Документ, який передбачає цілі, пріоритети та альтернативи розвитку (дане дослідження), який потрібно роз'яснити відповідальним особам, що приймають рішення;
- Відкрита організована дискусія між відповідальними особами, що приймають рішення, проведена якомога швидше для досягнення консенсусу в рішеннях;
- «Дорожня карта» (план дій) для досягнення спільного бачення.

Крім того, відповідальні особи, що приймають рішення повинні просунутися на крок далі та погодити створення спільної організаційної структури. Вони повинні виділити необхідні ресурси (як людські, так і фінансові), щоб власне заснувати даний орган.

Ключем до успіху нової організаційної структури є якість людських (та інших) ресурсів; як наслідок, важливу роль відіграє як місце розташування, так і персонал, які мають бути обрані з використанням професійних критеріїв, а не політичних інтересів.

Варіант №5: Новий Європейський Макрорегіон

Основні особливості та характеристики

В той час як варіант №1 передбачає негайне закриття КЄ та співпраці в його рамках, варіант №5 пропонує іншу крайню альтернативу, яка ставить перед собою дуже амбітну мету перетворити КЄ на новий Європейський Макрорегіон, схожий на інші, такі як Дунайський. Дане бачення також передбачає активне позиціонування старого-нового Макрорегіону на рівні ЄС та транснаціональної співпраці, пропонує відповіді на ряд регіональних викликів.

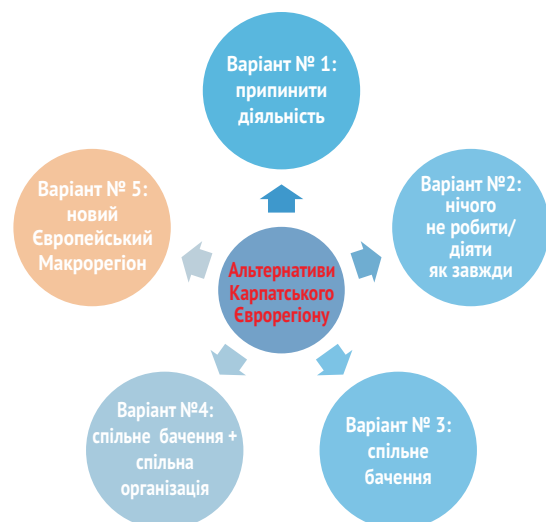
Завдяки наявності відповідного лобювання та спільного політичного представництва, отримується відповідна підтримка структур Європейського Союзу і Карпатський євро регіон займає своє місце серед численних положень та правил, які спрямовують діяльність європейських структурних інструментів.

За наявності відповідної підтримки та фінансування можна реалізувати широкомасштабну амбітну макрорегіональну стратегію.

Потенційні вигоди

Створюючи (або переформатовуючи) реальну макрорегіональну співпрацю, ми допомагаємо зміцнити самовизначення, підвищити мотивацію партнерів та дослідити їх потенціал до співпраці, а також важливі для них аспекти, де ми можемо діяти разом.

За визначенням Європейського Союзу «Стратегія Макрорегіону є інтегрованою рамковою стратегією, що схвалена Радою Європи а також може бути підтримана, наприклад, Європейським структурними та інвестиційними фондами, щоб розв'язати спільні виклики, які постали перед різними

географічними регіонами, які входять до країн-учасниць, а також третіх країн, що розташовані в тому ж географічному регіоні, які таким чином отримують переваги від зміцнення співпраці, що допомагає досягненню економічної, соціальної та територіальної узгодженості».

Можливість бути частиною визнаного, сильного європейського мегарегіону - якщо регіони-партнери готові відмовитися від деяких своїх дрібних приватних інтересів і діяти спільно відносно деяких ключових питань - безсумнівно, підвищує ефективність їх переговорів і політичну силу, а також дозволяє їм досягти позицій, які інакше були б недосяжні для них, як окремих регіонів.

В Європі є невелика кількість ініціатив макрорегіональної співпраці, які вже мають свої затверджені і офіційно визнані макрорегіональні стратегії на місцях (регіон Балтійського моря, Дунайський регіон, Адріатичний та Іонічний, Альпійський регіон). Їх доступ до можливостей фінансування та інших ресурсів значно кращий, ніж в інших ініціатив із співробітництва. Позиціонування Карпатського Євро-регіону в реальному Європейському Макрорегіоні значно поліпшить його «конкурентоспроможність», на відміну від інших подібних ініціатив.

Негативні аспекти та ризики

У той же час, як би заманливо не звучав цей сценарій, на додаток до його вигод також мають місце численні негативні аспекти, а також певні ризики, які можуть виявитися, навіть непереборними. Побудова такої ініціативи співпраці вимагає згоду і прихильності усіх регіонів-партнерів, що беруть в ній участь: особи, що приймають рішення, повинні погодитися і в однаковій мірі просувати ідею; вони повинні лобювати, постійно демонструвати свою прихильність до співпраці і слідувати спільному Плану дій. Цього, в першу чергу, непросто досягти, не кажучи вже про підтримку в довгостроковій перспективі, коли складно посадити всіх представників влади за один стіл переговорів.

Вибір на користь цього сценарію також означає, що партнери повинні зробити «великий прорив» на самому початку: має бути інвестовано багато роботи, основні потужності і навіть досить значна частка фінансування мають бути мобілізовані на початку, в той час як на рівні окремих регіонів не слід очікувати швидких переваг.

Перебування на початку періоду програми 2014-2020 рр. є, з одного боку, перевагою, оскільки є достатньо часу, щоб прийняти необхідні рішення і зробити дії, щоб змінити Карпатський Євро-регіон на Європейський Макрорегіон; з іншого боку, це також є недоліком, бо на перші вигоди можна чекати досить довго, що є не надто привабливим для політиків.

Інша проблема полягає в тому, що, як показано вище, вже є жорстка конкуренція серед інших визнаних європейських макрорегіонів з їх стратегіями, які давно підготовлені, затверджені, а також прийняті до уваги різними структурними інструментами Європейського Союзу. Крім того, деякі з регіонів-партнерів Карпатського Євро-регіону є партнерами в Дунайському регіоні також.

І останнє, але не менш важливе, слід зазначити, що чим більша структура, тим більше контролю країни-члени матимуть. Існує високий ризик, що повний контроль над Карпатським Макрорегіоном буде перекладено на національні влади, а для субнаціональних органів влади для реалізації їхньої політики залишиться дуже мало місця.

⁷ Джерело: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/

Основні умови та кроки

Для того, щоб обрати варіант №5, треба з самого початку визначити чіткі зобов'язання усіх регіонів-партнерів (без винятку), щоб рухатись далі у цьому напрямку. Це рішення має бути консолідовано прийнято управлінцями, які мають відповідні повноваження та мають бути повністю обізнані про наслідки такого рішення.

Після того, як таке рішення буде прийняте, повинен бути розроблений дуже докладний План дій з конкретними завданнями, обов'язками, ресурсами і потребами щодо нарощення потенціалу. Потім, ще до прийняття будь-яких конкретних кроків, цей План дій повинен бути ретельно обговорений і знову затверджений представниками регіонів-партнерів, які на даному етапі будуть вже обізнані щодо своїх обов'язків, завдань та виділення фінансування (та інших ресурсів). В ідеалі, ця готовність діяти і надати необхідні ресурси підкріплюється зобов'язуючою угодою всіх партнерів.

Потім затверджений План дій повинен бути реалізований партнерами; це неможливо без спільного органу, який має дозвіл від партнерів і відповідні потужності/ресурси для координації процесу реалізації.

Спільна діяльність включатиме організаційний розвиток, людський розвиток, комунікаційні та рекламні заходи, лобіювання, розробку детальної макрорегіональної стратегії, розробку проектів і т.д.

4.1.3 Порівняльна таблиця-резюме альтернатив

Назва альтернативи	Ключові особливості, характеристики	Потенційні вигоди	Негативи, ризики	Основні умови і кроки
Варіант №1: Припинення діяльності / розпуск асоціації	- Надзвичайне рішення: закриття ініціативи співпраці - Завершені всі зобов'язання, ліквідовано організаційну структуру і здійснені необхідні юридичні кроки	- Припинення марнування фінансових та людських ресурсів - Ресурси можуть переадресовуватись на співпрацю ініціатив, які більш пріоритетні для регіонів - Існуюча співпраця та мережі ще можуть трансформуватися і забезпечити сильну базу для інших ініціатив співпраці	- Якщо не всі партнери дали згоду, це може створити значні труднощі - Неможливо знайти компромісне рішення – лише так або ні - Точка неповороту: вкрай складно потім повторно запустити співпрацю - Не можна застосувати без ретельного зважування всіх важливих аспектів	- Необхідна відкрита та чесна дискусія між представниками всіх регіонів - Під час цих дискусій всі можливі наслідки, висновки та ризики повинні бути зрозумілі для партнерів - Рішення має базуватися на консенсусі
Варіант №2: Нічого не робити / діяти як завжди	- Підтримка життєдіяльності Карпатського Євро регіону з найменш можливими зусиллями - Жодні формальні рішення не потрібні, співпраця продовжується без змін «Видимість співпраці» зберігається без фактичного досягнення спільного бачення	- Забезпечує чіткі переваги для можновладців, які приймають рішення - Прийняття цього варіанту розвитку подій не потребує сильної політичної волі чи ресурсів - Відсутній ґрунт для конфліктів або бурхливих дискусій - Є можливість посилити співпрацю, якщо знайдеться достатній потенціал.	- Не приносить реальну користь для регіонів-учасників, в той час як відповідальні особи почувуються комфортно з відчуттям, наче вони проводять якусь діяльність щодо співпраці - Вимагає мінімальних затрат - ресурсів, але діє без реальних результатів - Не допомагає мобілізувати владу до партнерства; - Призводить до поступового згорання співпраці.	Активні дії не потрібні.
Варіант №3: Спільне бачення	- Спільне бачення, яке поділяють усі партнери, адаптоване до змін, що відбулися - Бачення супроводжується списком конкретних кроків, які можна й потрібно зробити	- Зацікавлені сторони КЄ беруть активну роль у формуванні майбутнього співробітництва - Приведено у відповідність та узгоджено плани, що дозволять приймати виважені кроки, щоб відродити співробітництво - Можна починати з малих кроків	- Потребує обговорення та прийняття відповідних рішень, але для цього необхідно залучити відповідальних представників влади на місцях - Не є достатньо мотиваційним для відповідальних представників влади - Складно дійти згоди щодо ряду конкретних напрямків діяльності	- Має бути сформований відповідний документ, який свідчить про те, що завдання, пріоритети, а також альтернативи визначені (показником виконання цього напрямку є готовий документ) - Варіанти і ризики потрібно представити до уваги та детально роз'яснити

Назва альтернативи	Ключові особливості, характеристики	Потенційні вигоди	Негативи, ризики	Основні умови і кроки
		та набирати обертів поступово		відповідальним представникам влади, які ухвалюють рішення • Люди, що приймають рішення, повинні провести прозорі дебати, щоб досягти згоди на основі рішення консенсусу • Має бути розроблений план дій
Варіант №4: спільне бачення та спільна організаційна структура	• Спільне бачення – спільне для усіх партнерів та адаптоване до змін, що відбулися • Бачення супроводжується переліком конкретних кроків, які можна й потрібно зробити • Партнери створюють одну спільну єдину організаційну структуру (спільний виконавчий орган) щодо діяльності ініціативи співпраці (можлива форма: EGTС)	• Необхідні кроки робляться спільно • Набагато швидше відновлення ініціативи співпраці • Радикально покращена продуктивність КЕ щодо отримання фінансування, мобілізації партнерів та виконання проєктів • Відсутні будь-які ризики повернутися до варіанту 2 (бездіяльність).	• Основні зобов'язання партнери беруть на себе на самому початку процесу • Партнери мають інвестувати всі можливі зусилля, а також фінансові ресурси з самого початку • Вибір місця розташування органу та людського ресурсу може створити непотрібну напругу; • Можуть виникнути різноманітні юридичні й бюрократичні перепони та труднощі.	• Домовленість щодо створення спільної організаційної структури; • Виділення необхідних ресурсів; • Фактичне створення організації; • Підбір персоналу і місця розташування на основі професійних міркувань, а не з політичних поглядів.
Варіант №5: Новий Європейський Макрорегіон	• Перетворення КЕ в новий Європейський Макрорегіон • Активна позиція нового-старого Макрорегіону в Європейському Союзі • КЕ регулюється певними правилами і положеннями ЄС; • Підготовка та впровадження макростратегії	• Сильне самовизначення (ідентичність) • Сильніша мотивація для партнерів, щоб брати активну участь • Підвищення ефективності під час переговорів та політична влада • Значно підвищена конкурентоспроможність та фінансування	• Важко досягти та підтримувати на належному рівні домовленості та зобов'язання всіх партнерів • Основні можливості та значне фінансування слід буде виділити на початку без швидко відчутних переваг для конкретних регіонів • Досягнення основних результатів треба чекати досить тривалий час • Доведеться конкурувати з іншими європейськими макрорегіонами	• Чіткі зобов'язання усіх партнерських регіонів • Має бути розроблений (та затверджений) дуже детальний план дій із зазначенням конкретних завдань, відповідальності, ресурсів та можливостей • Реалізація спільних потреб організаційної структури

4.1.4 Аналіз альтернатив з використанням багатьох критеріїв

У розділах, зазначених вище, було представлено, описано та порівняно 5 стратегічних альтернатив. Проте, це лише перший крок; рішення слід прийняти до того, як щось буде зроблено.

Таким чином, представники, що приймають рішення, повинні вивчити ці варіанти - їхні наслідки, потенційні вигоди, ризики і ключові умови. Це має супроводжуватися чесним обговоренням за участю представників УСІХ регіонів-членів (переважно з владою для прийняття рішень) Карпатського Євро-регіону. Ця дискусія потім може призвести до рішення щодо майбутнього напрямку ініціативи співпраці Карпатського Євро-регіону; це може бути або один з наведених вище варіантів, або зовсім інші варіанти. Важливо дійти консенсусу навколо майбутнього напрямку розвитку Карпатського Євро-регіону.

Аналіз за багатьма критеріями встановлює переваги між альтернативами, використовуючи точну і відповідну зважувальну систему для різних критеріїв, щоб забезпечити достатньою інформацією тих, хто приймає рішення. Аналіз за багатьма критеріями включає в себе наступні етапи:

1. Визначальні параметри (представлені в попередніх розділах),
2. Визначення критеріїв,
3. Налаштування значення,
4. Аналіз варіантів відповідно до кожного критерію.
5. Визначення найбільш потрібного варіанту.

Наступні критерії розглядаються в ході аналізу. Для зважування, робиться парне порівняння для того, щоб оцінити, які критерії важливіші (1 = найважливіше, 0 = менш важливе, 0,5 = рівнозначне значення).

Рис. 18 - Попарне порівняння критеріїв

	Політична підтримка та сприйняття	Потреба у фінансових та людських ресурсах	Техніко-економічне обґрунтування	Позитивний вплив на КЄ	Сталість КЄ
Політична підтримка та сприйняття		0	0	1	1
Потреба у фінансових та людських ресурсах	1		1	1	1
Техніко-економічне обґрунтування	1	0		1	0
Позитивні соціальні, економічні та екологічні наслідки на розвиток КЄ	0	0	0		0
Сталість КЄ	1	0	0	1	
Всього	3	0	1	4	2
Значення	0,9	0,6	0,7	1	0,8

Наступним кроком є аналіз альтернативних варіантів за кожним критерієм (також використовуючи метод парного порівняння).

Рис.19 - Попарне порівняння альтернатив разом з критеріями

Політична підтримка та сприйняття	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Варіант №1: припинення дії		1	1	1	1
Варіант №2: Пасивність / діяльність по принципу «як завжди»	0		1	1	1
Варіант №3: Спільне бачення	0	0		1	0
Варіант №4: Спільне бачення та спільна організаційна структура	0	0	0		0
Варіант 5: Новий Європейський Макрорегіон	0	0	1	1	
Всього	0	1	3	4	2
Значення	0	0,9	2,7	3,6	1,8

Потреба в фінансових та людських ресурсах	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Варіант №1: припинення дії		1	0	0	0
Варіант №2: Пасивність / діяльність по принципу «як завжди»	1		0	0	0
Варіант №3: Спільне бачення	1	0		0	0
Варіант №4: Спільне бачення та спільна організаційна структура	1	0	1		0
Варіант 5: Новий Європейський Макрорегіон	1	0	1	1	
Всього	4	3	2	1	0
Значення	2,4	1,8	1,2	0,6	0

Техніко-економічне обґрунтування	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Варіант №1: припинення дії		1	0	0	0
Варіант №2: Пасивність / діяльність по принципу «як завжди»	0		0	0	0
Варіант №3: Спільне бачення	1	1		0	0
Варіант №4: Спільне бачення та спільна організаційна структура	1	1	1		0
Варіант 5: Новий Європейський Макрореґіон	1	1	1	1	
Всього	3	4	2	1	0
Значення	2,1	2,8	1,4	0,7	0

Позитивний вплив на КЄ	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Варіант №1: припинення дії		1	1	1	1
Варіант №2: Пасивність / діяльність по принципу «як завжди»	0		1	1	1
Варіант №3: Спільне бачення	0	0			1
Варіант №4: Спільне бачення та спільна організаційна структура	0	0	0	1	0,5
Варіант 5: Новий Європейський Макрореґіон	0	0	0	0,5	
Всього	0	1	2	3,5	3,5
Значення	0	1	2	3,5	3,5

Сталість КЄ	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Варіант №1: припинення дії		1	1	1	1
Варіант №2: Пасивність / діяльність по принципу «як завжди»	0		1	1	1

Варіант №3: Спільне бачення	0	0			1
Варіант №4: Спільне бачення та спільна організаційна структура	0	0	0	1	1
Варіант 5: Новий Європейський Макрорегіон	0	0	0	0	
Всього	0	1	2	3	4
Значення	0	0,8	1,6	2,4	3,2

За підсумками значення, беззаперечно можна вибрати оптимальну альтернативу: Варіант №4 - Спільне бачення та єдина організаційна структура.

Рис.20 - Визначальна таблиця, як результат аналізу за багатьма критеріями

	Політична підтримка та сприйняття	Потреба у фінансових та людських ресурсах	Техніко- економічне обґрунтування	Позитивний вплив на КЄ	Сталість КЄ	Всього
Варіант №1: припинення дії	0	0,24	2,1	0	0	4,5
Варіант №2: Пасивність / діяльність по принципу «як завжди»	0,9	1,8	2,8	1	0,8 0,6	7,3
Варіант №3: Спільне бачення	2,7	1,2	1,4	2	1,6	8,9
Варіант №4: Спільне бачення та спільна організаційна структура	3,6	0,6	0,7	3,5	2,4	10,8
Варіант 5: Новий Європейський Макрорегіон	1,8	0	0	3,5	3,2	8,5

4.1.5 Ключові висновки

Для того, щоб полегшити обговорення про майбутнє Карпатського Єврорегіону, група експертів представить свої основні висновки, а також надасть пропозиції для вибору результату порівняння та аналізу на основі багатьох критеріїв.

4.1.5.1 Основні висновки

Виявлення та аналіз можливих стратегічних альтернатив дає зрозуміти, що ми знаходимося на фінальному етапі: зацікавлені сторони мають думати про майбутнє Карпатського Єврорегіону. Незалежно від результатів, найважливішим є ведення реального діалогу між представниками та партнерами регіонів. Такий діалог ігнорували досить довгий час, незважаючи на те, що він є однією з ключових причин нинішнього занепаду колись динамічної та ініціативної співпраці.

Вкрай важливо, щоб представники влади, котрі приймають рішення, розуміли те, наскільки критичною насправді є ситуація і що слід прийняти ключові рішення відносно майбутньої співпраці. Їм також слід бачити Карпатський Єврорегіон як ініціативне співробітництво, яке постійно стикається з функціональними (і також іншими) проблемами, і яке досі пропонує високий потенціал своїм членам. Щоб використовувати потенціал, партнерам слід працювати на випередження.

Аналіз також показує, що без справжньої участі усіх партнерів, фінансування та виділення ресурсів не слід сподіватись на якісь результати чи вигоди.

Насамкінець, стало зрозумілим, що не існує жодного досконалого варіанту чи рішення – кожен варіант має як свої переваги, так і недоліки та ризики, тому все це слід врахувати перед тим, як обрати якийсь один.

4.1.5.2 Пропозиції

Ключові ознаки всіх можливостей були представлені в попередніх розділах, вони потрібні тим, хто приймає рішення. Однак, розглядаючи стратегічні альтернативи, група експертів також сформулила думку, якою ми нижче коротко поділимося.

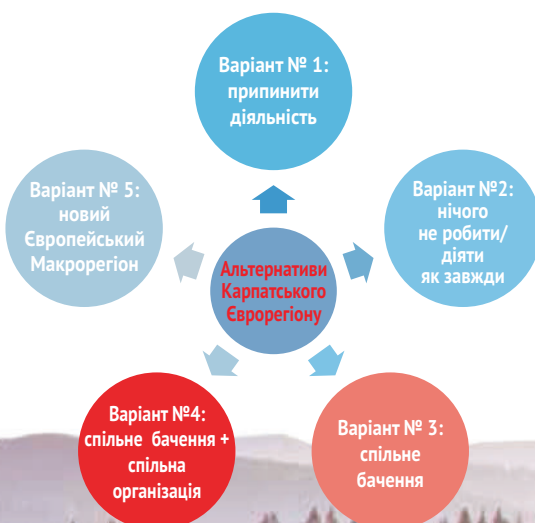
Одна можливість, котра точно не пропонувалась – це **Варіант 2** – Пасивність / діяльність про принципу «як завжди»; він не забезпечує жодних вигод для партнерів регіонів, не має мобілізаційної сили, і поки що зручний для осіб, що приймають рішення, не пропонує жодного потенціалу для більш динамічного розвитку в майбутньому. Фактично це призведе до поступового зникнення ініціативи співпраці, поки ресурси витрачаються даремно без видимих результатів.

Певною мірою, власне, навіть **Варіант 1** - припинення Карпатського Єврорегіону – був би кращим вибором, оскільки це покаже, що регіони-партнери визначають, що, коли справа доходить до співробітництва, то вони б хотіли сконцентрувати свої зусилля в іншій справі. Враховуючи традиції, минулі успіхи, а також майбутній потенціал як партнерства, відповідаючи на деякі з нагальних проблем території, така радикальна дія буде виправдана, тільки якщо регіони не будуть в змозі брати активнішу участь у розвитку співробітництва. Цей варіант також не був запропонований.

Варіант 5 - приваблива альтернатива, включає надто багато ризиків, і, з огляду на поточний стан КЄ, рівень обов'язків і мотивацію партнерів, - теж занадто амбітний. Просто неможливо очікувати, що партнери, після стількох років бездіяльності де-факто, раптом інвестуватимуть основні ресурси для посилення співпраці. З таким станом справ, як сьогодні, - це лише мрія.

Більш реалістичними є можливості **Варіанту 3** або **Варіанту 4**: створення спільного бачення та прийняття відповідних кроків, що ведуть до його досягнення. Кожен варіант можливий, але **Варіант 4** пропонує значно вищі шанси на успіх. Наявність бачення і хорошого Плану дій – це вже великий крок вперед, але і досі існує ризик провалу без можливості втілити їх в життя. **Варіант 4** обов'язково збільшить ставки для регіонів, так як їм доведеться створити необхідну організаційну структуру, яка гарантуватиме, що ресурси є в наявності (хоча б на початку) для досягнення наступних кроків. Крім того, дуже сильна зацікавленість та мотивація вбудовані в організаційну систему: спільна організація та спільна команда співробітників.

Рис.21 - Запропоновані альтернативи

4.2 Довгострокове бачення

Бачення Стратегії описує бажану позитивну ситуацію на території Карпатського Єврорегіону після 2020 року. Бачення розроблене на основі методологічної структури з поєднанням загальних цілей кожного пріоритету. В той самий час, Стратегія та її бачення відповідають чисельним стратегіям та політиці, викладеним в Європейських рамкових документах, спрямованим на забезпечення розумного, сталого та інтеграційного росту. Ключовими стратегіями та політикою є: Стратегія «Європа 2020»; Територіальний План Дій 2020; Загальна Рамкова Стратегія; Горизонт 2020; політичні документи Європейської комісії щодо «Сприятливої регіональної політики для розумного росту в Європі 2020» (опублікована в 2010 році); Стратегія ЄС щодо адаптації до змін клімату (прийнятої Європейською комісією у квітні 2013) та деякі інші.

Стратегія буде вирішувати проблеми і загальні пріоритети, що представляють спільний інтерес для регіонів-членів Карпатського Єврорегіону. Стратегія підтримує дії, які забезпечують рішення для визначення викликів і, тим самим, досягає найбільшого впливу і справжнього транскордонного значення та ефекту. Стратегія може виступати як важіль трансформації та новатор у вирішенні проблем, які постають перед транскордонним співробітництвом в Карпатському Єврорегіоні. Стратегія досягає економічних цілей у відповідності з акцентом на створенні робочих місць та розвиток.

Важливо відзначити, що Стратегія не може визначати всі транскордонні потреби розвитку у зв'язку з такими причинами: обмежені ресурси і недостатня фінансова спроможність; зростаюча потреба в забезпеченні реалістичних та відчутних результатів; успішне втілення Стратегії вимагає зовнішньої підтримки (державної, ЄС).

Загальна мета полягає у сприянні формуванню життєздатної економіки і привабливості регіону, де жителі та гості зможуть насолоджуватися природою і де природні ресурси використовуються у сталій спосіб.

Кілька прикладів спільного Бачення для Карпатського Єврорегіону 2020 можуть виглядати наступним чином:

Карпатський Єврорегіон: місце, де люди хотіли б жити, місце, яке варто відвідати.

Карпатський Єврорегіон - процвітаючий і екологічно безпечний регіон з життєспроможною економікою, вільним рухом населення, ідей і технологій, і де співпраця між людьми є невід'ємною цінністю.

Для того, щоб Карпатський Єврорегіон у 2020 році був більш привабливим місцем для проживання, необхідно забезпечити, щоб Карпатський Єврорегіон став регіоном, де люди можуть жити здоровим, активним та продуктивним життям з високою якістю життя. Для того, щоб регіон став привабливою територією для переїзду, необхідно забезпечити умови, щоб Карпатський Єврорегіон став місцем, яке люди обирають для проживання, для перебування та переїзду. А також, для того, щоб Карпатський Єврорегіон став більш привабливим місцем для роботи, треба домогтися того, щоб Єврорегіон був місцем, куди підприємці хочуть інвестувати, або де місцеві підприємці можуть процвітати, де люди мають ряд кар'єрних можливостей, де їх заохочують та підтримують в повній мірі реалізувати свій потенціал. Карпатський Єврорегіон має бути більш привабливим для відвідування. Треба домогтися того, щоб Карпатський Єврорегіон став регіоном, куди люди хочуть подорожувати та насолоджуватимуться цим, підтримуючи місцеву економіку, а також, де спільна культура та історична спадщина місцевості підтримується і зберігається.

Для досягнення цього Бачення, слід взяти до уваги основні елементи Стратегії. Варто зосередити зусилля на:

- сприянні економічному та соціальному розвитку в регіонах з усіх сторін спільного кордону,
- розв'язанні спільних проблем довкілля, охорони здоров'я, безпеки й захисту,
- сприянні кращим умовам мобільності людей, товарів і капіталу.

Завдання Стратегії фокусуються на 2-х напрямках:

1. Сталий розвиток Карпатського Єврорегіону (Економічний, Соціальний, Культурний, Екологічний, Мобільність)

2. Основні цілі Стратегії

- Компактний, якісний, зелений, чистий, сполучений, безпечний
- Справжнє економічне відновлення: розумно спеціалізований, енергетично сталий
- Стале добросусідство

Мета полягає в тому, щоб розпочати інтегрований підхід до розвитку територій шляхом ефективного використання на території КЄ територіальних активів, відповідно до територіальних проблем, дотичних до відповідної політики територіального розвитку (наприклад, галузевих стратегій, регіональних та транскордонних програм ЄС) і слідувати міжгалузевому підходу. Важливим завданням є зменшити територіальні диспропорції і завдяки цьому досягти більшого рівня територіальної єдності в Карпатському Єврорегіоні. Стратегія КЄ повинна бути узгодженою з Європейською Стратегією «Європа 2020 - Стратегія розумного, сталого та інтеграційного росту».

Реалізація Стратегії має враховувати принципи регуляторних актів ЄС щодо партнерства, рівності, сталого розвитку, а також інформаційного простору. Слід також пам'ятати такі основні елементи:

- ТРАНСКОРДОННІ - справжні транскордонні дії, що забезпечують додаткову вартість
- ЕКОНОМІЧНІ ЦІЛІ - фокус на економічну діяльність, робочі місця і ріст, а також на підприємницький і науковий дух
- ЯКІСТЬ – доброякісні процеси пошуку шляхів рішення спільних проблем і реалізації пріоритетів
- РЕЗУЛЬТАТИ ТА НАПРЯМКИ - сильний акцент на реальні результати з максимальним ефектом
- ПРОЕКТИ «ЛЮДИ ДО ЛЮДЕЙ» - просування місцевих транскордонних проектів співробітництва «люди до людей»
- ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ - наприклад, міжнародний напрямок освітнього, наукового та бізнес-секторів слід зміцнювати; визнання Карпатського Єврорегіону та покращення іміджу КЄ як бізнес-та наукового регіону. В рамках міжнародного співробітництва з іншими європейськими регіонами мають бути сформовані довгострокові стратегічні альянси.
- МАЙБУТНІ ТЕНДЕНЦІЇ - розпізнавання глобальних майбутніх тенденцій та їх розміщення з використанням нових технологій і стратегій, включаючи усвідомлення важливості досліджень та розвитку в суспільстві, які слід зміцнити.

Вибір Тематичних і Міжгалузевих пріоритетів, а також запланованих Заходів були здійснені на базі: 1) потенціалу додаткового значення узгодженого транскордонного підходу для запровадження заходів; 2) фактичних даних, отриманих в результаті здійснення спільного соціально-економічного аналізу та SWOT-аналізу для території Карпатського Єврорегіону; 3) уроків, отриманих з попереднього періоду, визначених анкетуванням серед ключових зацікавлених сторін на території Програми транскордонного співробітництва; 4) актуальності Пріоритетів та Заходів щодо ключових проблем і, найголовніше, прикордонного розвитку, які потребують визначення в аналітичній частині Стратегії; 5) узгодженості стратегічних пріоритетів ЄС зі стратегіями та програмами, таких як Програма транскордонного співробітництва Європейського Інструменту Сусідства ЄС на 2014-2020 рр., а також Стратегії національного розвитку (вкл. галузеві Стратегії).

5 Пріоритети та цілі стратегії

5.1 Загальна концепція

Бачення Карпатський Євро регіон: місце, де люди хотіли б жити, місце, яке варто відвідати		ПРІОРИТЕТИ	МІЖСЕКТОРАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ
Сталий розвиток Карпатського Євро регіону - Економічний - Соціальний - Культурний - Навколишнє середовище - Мобільність	Стратегічні цілі - Компактний, якісний, зелений, чистий, добре сполучений, безпечний - Реальне економічне відновлення - Стале добросусідство - Оптимальна спеціалізація з врахуванням існуючого потенціалу	1 Життєздатна, дієва, конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір 2 Чисте довкілля, екологічно дружній КЄ 3 Добре сполучення та ефективний прикордонний режим КЄ 4 Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти КЄ 5 Природна спадщина, місцева культура та історія 6 Розвиток транскордонного співробітництва, спрямоване на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості та соціальний розвиток КЄ	1 Сприяння українській частині КЄ в інтегруванні до ЄС та підвищенні стандартів через діяльність ТКС та обмін досвідом в сфері реформування 2 Посилення ТКС та інституційної спроможності 3 Міжлюдська співпраця («люди до людей»)

5.2 Узагальнене резюме пріоритетів та заходів

Пріоритет 1: Життєздатна, дієва, конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір Карпатського Євро регіону

1.1 Розвиток малих і середніх підприємств та бізнесу, включаючи розвиток ринку праці

- підтримка найбільш потенційних ділових заходів зі співпраці з метою досягнення конкретних і сталих результатів співпраці, наприклад субпідряд, виробнича співпраця, спільні зусилля з маркетингу продуктів та послуг, трансферу технологій та інновацій тощо;
- просування та підтримка підприємництва та бізнес-стартапів в спільно обраних пріоритетних напрямках, наприклад, в інтелектуальних та інноваційних галузях, у сфері обміну між регіональними структурами з питань підтримки малого та середнього бізнесу;
- підтримка створення та функціонування наукових парків (промислових/ділових/технологічних) та інноваційних центрів і, де можливо, підтримка маломасштабних інфраструктурних проектів;
- посилення співпраці між державним і приватним секторами, особливо для транскордонної передачі ноу-хау та розвитку нових виробничих ланцюгів;
- підтримка економічних та технологічних кластерів, особливо транскордонних і міжнародних проектів в цій сфері;
- розробка взаємної інтеграції між основними промисловими підприємствами КЄ та інтеграції українських компаній в спільноту європейського бізнесу та спільно обраних пріоритетних галузей.

1.2 Розвиток торгівлі та інвестицій, вдосконалення транскордонної транспортної та логістичної систем

- створення і просування спільного бренду регіону на внутрішніх та зовнішніх ринках з метою популяризації привабливості регіону з точки зору інвестицій;
- створення механізмів спрощення міжнародної торгівлі, наприклад, розробка екологічно безпечних перевезень та логістичних послуг та мереж, вантажних терміналів, логістичних центрів;
- підвищення швидкості транспортування товарних потоків шляхом використання нових інформаційних інструментів, подолання бар'єрів на шляху товарних потоків та спрощення митних процедур;
- покращення мультимодальних систем перевезень через реалізацію маломасштабних інфраструктурних проектів.

1.3. Підтримка потенціалу окремих секторів економіки: розвиток сільських територій, творчої і туристичної індустрії (вкл. добробут населення)

- розвиток інтенсивної і дружньої до природи туристичної галузі та підвищення туристичної привабливості регіону шляхом промоції культури, природної краси, поліпшення якості послуг і співпраці компаній туристичної інфраструктури, розробка нових продуктів, які сприяють розвитку туризму тощо;
- підвищення конкурентоспроможності сільської місцевості, включаючи підтримку розвитку і модернізації підприємств (наприклад, у сфері туризму, сільського господарства, місцевого розвитку під керівництвом громад).

1.4. Розвиток інформаційно-комунікаційних послуг та інфраструктури для більш ефективного управління та візуалізації транскордонної співпраці

- підвищення транскордонної обізнаності населення про ситуацію по іншу сторону кордону; створення спільного віртуального простору/веб-сайтів для транскордонної співпраці між приватним та громадським секторами;
- удосконалення транскордонного співробітництва між організаціями та установами в сфері медіа та журналістики (наприклад, обмін програмами між ЗМІ, статтями у друкованих ЗМІ); покращення рівня ІКТ, комунікаційних попереджувальних систем для захисту території від стихійних лих;
- спільна розробка та поліпшення якості інфраструктури існуючих каналів зв'язку та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- спільні проекти з підготовки техніко-економічних обґрунтувань, пов'язаних зі створенням мереж широкопasmового доступу та їх реалізації;
- підтримка здійснення реформування політики державного управління та підвищення її ефективності для вдосконалення транскордонного співробітництва;
- покращення прикордонних послуг, розвиток необхідної малої інфраструктури, включаючи спільне планування та розвиток транскордонних послуг, розвиток правових інструментів та інформаційно-комунікаційних технологічних (ІКТ) рішень, які покращують надання транскордонних послуг (посилення потоку інформації, е-врядування, м-врядування та ін.).

Пріоритет 2:

Чисте довкілля та екологічно дружній Карпатський Євросередин

2.1. Захист навколишнього середовища, стале управління природними ресурсами та збереження біорізноманіття

- сприяння охороні природи та збереження навколишнього середовища, збереження біорізноманіття, в тому числі покращення транскордонного управління спеціальних екологічних зон;
- підвищення поінформованості громадськості щодо екологічної безпеки, енергетики, еко-ефективності та сталого розвитку;
- заохочення науково-дослідної діяльності, планування та освітніх заходів у сфері охорони навколишнього середовища, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення сталого управління ресурсами, екологічної ефективності, схем екологічного аудиту та стратегічної екологічної оцінки.

2.2. Управління водними ресурсами, водопостачання, управління стічними водами та відходами

- Сприяння раціональному використанню природних ресурсів (особливо, води) і впровадження сталих систем для утилізації відходів та управління водними ресурсами;
- Покращення муніципальних систем управління відходами, включаючи розвиток мережі транскордонної співпраці муніципалітетів та компаній, які спеціалізуються на утилізації та переробці відходів;
- Підвищення рівня знань серед мешканців КЄ про важливість селективного збору відходів в прикордонних, національних та міжнародних відносинах (вкл., наприклад, заходи, спрямовані на узгодження спільних процедур переробки відходів на території КЄ).

2.3. Пом'якшення антропогенного впливу на зміну клімату та співробітництво у надзвичайних ситуаціях.

- Сприяння низьковуглецевому та такому, що забезпечує кліматичну стабільність, розвитку, скорочення викидів та забруднень.
- Формування ефективної системи співробітництва між промисловими підприємствами, малими та середніми підприємствами (МСП) та науково-дослідними інститутами у використанні екологічно безпечних та екологічно ефективних технологій;
- Співпраця в сфері подолання викликів змін клімату, включно з моделюванням впливу кліматичних змін та розробкою відповідних заходів спільного запобігання;
- Стимулювання транскордонного співробітництва, спрямованого на зменшення навантаження на навколишнє середовище та зменшення ризиків;
- Розробка підготовчих дій у разі стихійних лих та екологічних катастроф і надзвичайних ситуацій;
- Діяльність, направлена на запобігання природних і техногенних катастроф;
- Підвищення кваліфікації персоналу, який виконує рятувальні дії, та розвиток здатності брати участь у спільному реагуванні на виявлені ризики;
- Вдосконалення існуючих та розвиток нових систем запобігання, моніторингу, реагування та систем аварійного відновлення.

2.4 Поглиблення співробітництва в енергетичній сфері (ефективність, безпека та відновні джерела енергії)

- Підтримка енергетичної співпраці, наприклад, заохочення використання науково-дослідних інновацій, застосування нових рішень та навчання в галузі відновлюваних джерел енергії та енергоефективності, використання біопалива і трансфер (енергозберігаючих, екологічно безпечних та найбільш доступних) технологій, ноу-хау та практик сталого управління (вкл., наприклад, обмін досвідом впровадження пілотних проектів у сфері будівель нульового або низького енергоспоживання).

Пріоритет 3: Добре сполучення Карпатського єврорегіону

3.1 Ефективність та безпека кордонів, управління кордонами, митні та візові процедури

- Підтримка ефективності і безпеки кордону;
Підтримка та налагодження контактів між представниками органів влади прикордонних регіонів;
- Програми обміну, стажування, майстер-класи, які покращують прикордонні умови, враховуючи людський підхід до туристів, з акцентом на стандарти ЄС, на антикорупційні та прозорі питання та інші проблемні сфери на прикордонних переходах;
- Обмін ноу-хау та інформацією;
- Вдосконалення управління прикордонними системами, митними та візовими процедурами;
- Запобігання та боротьба з організованою злочинністю;
- Незалежний і неупереджений прикордонний моніторинг Шенгенської зони з метою вдосконалення процесів і виявлення проблем, а також оцінки успішності вжитих заходів.

3.2 Мобільність та безпека руху, в тому числі прикордонна інфраструктура та технічне оснащення

- Здійснення підготовки та забезпечення необхідних умов для розбудови високошвидкісного сполучення Північ-Південь («Via-Carpathia») через КЄ шляхом співпраці з національними органами та установами ЄС;
- Підвищення регіональної мобільності шляхом підключення вторинних та третинних вузлів до TEN-T інфраструктури, в тому числі мультимодальних вузлів (будівництво транскордонних доріг, мостів та паромів і пов'язаної з ними інфраструктури);
- Покращення співпраці КЄ з національними органами влади та установами ЄС з метою реформування Шенгенського законодавства та інституцій, щоб зовнішній кордон ЄС був захищеним від нелегальної міграції, проте водночас якомога більше відкритим для легального сполучення між мешканцями, що живуть на прикордонній території;
- Адаптація та розширення існуючих прикордонних пунктів пропуску для пішоходів та велосипедного руху;
- Розробка системи велосипедних шляхів EuroVelo (<http://www.eurovelo.org>) в КЄ з особливим акцентом на пунктах перетину кордону;
- Створення узгодженої системи знаків та візуальної ідентифікації прикордонних переходів;
- Поліпшення інфраструктури перетину кордону, включно з дорогами, що ведуть до кордону;
- Вдосконалення обладнання у прикордонних пунктах перетину кордону;
- Заходи для підвищення безпеки руху, в тому числі удосконалення інформаційних систем для подорожуючих/місцевих мешканців;

- Розробка та інтеграція послуг прикордонного громадського транспорту, створення транспортних об'єднань;
- Поліпшення умов перетину кордону, наприклад, території рекультивації, забезпечення базових потреб гігієни (санвузли, питна вода), збір сміття/кліренс.

Пріоритет 4:

Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти

4.1. Дослідження, інновації та новітні технології

- Сприяння розвитку інноваційних досліджень, інновацій, освіти та навчання в бізнес-галузях, що становлять взаємний інтерес;
- Діяльність, спрямована на обмін ноу-хау, інноваційними процесами і новітніми технологіями, досвідом між країнами та регіонами;
- Посилення співробітництва між університетами КЄ як між собою, так і на рівні комерційного сектору в галузі науково-дослідних (R&D) програм, інновацій та ідей для ринку прийняття рішень;
- Розробка і тестування обраних спільних пілотних проектів науково-дослідних програм транскордонної співпраці.

4.2. Вдосконалення системи освіти

- Спільне навчально-тематичне планування та підтримка місцевої співпраці в галузі освіти, вкл. транскордонний обмін кращими практиками щодо реалізації програм/ініціатив у професійно-технічній та позашкільній освіті та типові рішення у сфері шкільної та безперервної освіти, передовий досвід в управлінні освітою та її фінансуванні, а також науково-дослідні програми (R&D);
- Спільні програми/ініціативи транскордонних обмінів та тренінги для студентів і викладачів загальноосвітніх шкіл та університетів в сфері професійної підготовки (наприклад, стажування, пілотні стипендійні програми, навчальні поїздки для викладачів та студентів);
- Створення освіти ремесел і передачі культурних навичок від покоління до покоління між державами-учасниками КЄ.

Пріоритет 5:

Природна спадщина, місцева культура та історія

5.1 Розвиток та збереження природної спадщини, місцевої етнокультури та історичних традицій

- Спільний розвиток транскордонних стратегій для збереження та використання природних об'єктів, територій та ландшафтів;
- Розробка та реалізація спільних прикордонних стандартів / нормативно-правових актів з питань захисту та збереження культурної і природної спадщини;
- Спільні заходи, ініціативи та заходи щодо просування та збереження природної спадщини, місцевої культури та історії;
- Програми обміну та взаємні візити ансамблів та артистів, культурні виступи мешканців регіону;

- Підготовка та реалізація інвестицій у туристичну інфраструктуру та послуги, що покращують використання природної та культурної спадщини в сфері туризму, в тому числі у додаткову туристичну інфраструктуру (наприклад, велосипедні доріжки, знаки, інфраструктура для людей з особливими потребами тощо).

5.2 Підвищення обізнаності мешканців Карпатського Єврорегіону щодо цінностей природної спадщини, місцевої етнокультури та історико-культурних пам'яток

- Спільні інформаційні кампанії та медіа-діяльність, спрямовані на висвітлення природної спадщини Карпатського Єврорегіону, місцевої культури та історії для мешканців регіону і туристів;
- Спільне навчання для гідів, рестораторів та представників установ, які беруть участь у заходах, пов'язаних з охороною природної та культурної спадщини.

Пріоритет 6:

Розвиток транскордонного співробітництва, спрямованого на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості та соціальний розвиток КЄ

6.1 Вдосконалення ефективності державного управління та інституційної спроможності та розвитку громад через транскордонне співробітництво

- Заходи, спрямовані на розвиток співробітництва у сфері, що належить до компетенції державної влади та самоврядування (створення співпраці між державною адміністрацією, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та державними корпораціями) та реалізація спільних проектів, спрямованих, наприклад, на регіональне планування, місцевий та регіональний розвиток, вирішення місцевих пріоритетних завдань, пов'язаних з місцевими пріоритетними питаннями; аналіз та підготовка спільних планів з метою соціально-економічного розвитку регіону;
- Діяльність, спрямована на взаємний соціальний обмін між людьми, які живуть у прикордонних регіонах, налагодження нових контактів, орієнтованих на отримання знань щодо наявних інститутів, людей, муніципалітетів та міст в прикордонному регіоні, їхніх звичок та їхньої культури (наприклад, програми обмінів між студентами та учнями, табори і літні школи, соціальні, культурні та спортивні заходи, фестивалі, дні дружби, театральні вистави, виставки, концерти, благодійні заходи, заходи, що просувають транскордонну співпрацю та отримання навичок, знань про національні кухні і т.д.).

6.2. Забезпечення розвитку охорони здоров'я для мешканців Карпатського Єврорегіону

- Покращення доступу до послуг в сфері охорони здоров'я на території Карпатського Єврорегіону;
- Запобігання поширенню людських, тваринних та рослинних хвороб через кордони;
- Підтримка розвитку суспільної охорони здоров'я;
Спільні профілактичні програми для мешканців регіонів-учасників Карпатського Єврорегіону.

6.3 Зайнятість населення та соціальні послуги в Карпатському Єврорегіоні

- Покращення умов транскордонної зайнятості населення та мобільності трудових ресурсів;
- Зростання рівня зайнятості шляхом створення товарів і послуг, заснованих на місцевому потенціалі (наприклад, розвиток ринків збуту місцевих товарів; відновлення постіндустріальних районів та промислових зон, які знаходяться в стані занепаду, впровадження нових способів їх використання, покращення туристичної інфраструктури; розвиток соціальної економіки переважно в регіонах з високим рівнем бідності та в місцях проживання населення ромської національності тощо);
- Ініціювання та реалізація спільних комплексних транскордонних ініціатив зайнятості, наприклад, спільних ініціатив зайнятості, ініціатив співпраці на ринку праці, ініціатив з транскордонної співпраці, орієнтованої на зайнятість в бізнесі та бізнес-кооперацію, інноваційних проектів з працевлаштування (з акцентом на працевлаштування ромського населення та іммігрантів);
- Підтримка розвитку соціальних послуг, вкл. спільну програму боротьби з бідністю та соціальною ізоляцією;
- Стимулювання співпраці між закладами у сфері подолання безробіття;
- Спільні програми з навчання та тренінгів для безробітних, включаючи дослідження і підготовку навчальних потреб, з метою визначення напрямків навчання, необхідних для ринку праці, спільне використання експертних та консультаційних послуг.

6.4. Розвиток сучасної ідентичності Карпатського Єврорегіону, обмін інформацією / спільний медіа-простір

- Створення спільного бренду «Карпатський Єврорегіон», реалізація маркетингової діяльності як всередині самого КЄ, так і за його межами, організація інформаційних кампаній;
- Створення медіа-платформ та спільних видань і медіа для транскордонного обміну інформацією, об'єднання мереж ЗМІ, обмін журналістами;
- Пошук нових моделей і тестування пілотних проектів для покращення транскордонних інформаційних потоків (наприклад, через соціальні мережі).

Тематичні/ міжсекторальні пріоритети:

- 1| Сприяння українській частині КЄ в інтегруванні до ЄС та підвищенні стандартів через діяльність ТКС та обмін досвідом в сфері реформування
- 2| Посилення ТКС та інституційної спроможності
- 3| Міжлюдська співпраця («люди до людей»)

6 План реалізації концепції

6.1 План дій

6.1.1 Інституції та процедури

Реалізація Стратегії лежить на існуючому інституційному утворенні Карпатського Єврорегіону (на першому етапі) до тих пір, поки не буде ухвалено рішення про реформу інституційної структури КЄ і поки не буде обраний варіант розвитку подій. КЄ став маргінальним також через неефективність його інституційної структури. Інституції повинні бути реформовані, якщо очікується активізація КЄ.

Таким чином, на першому етапі реалізації Стратегії слід звернути особливу увагу на інституції

КЄ та на поліпшення їх функціонування. Слід розпочати комплекс дій щодо організаційного розвитку з метою досягнення інституційно оформленого та формалізованого Карпатського Єврорегіону. Діяльність повинна включати в себе налагодження роботи відповідної структури КЄ, юридичні процедури з заснування (наприклад, реєстрація, дозволи) субнаціонального органу (якщо ця альтернатива буде обрана), заснування органів, складання протоколів і так далі. Рішення має бути схвалене всіма державами-членами КЄ і погоджене Радою.

Під час цього процесу (так як це може тривати протягом декількох місяців) поточна структура, а саме Міжнародний секретаріат, офіси та робочі комітети, повинні продовжувати працювати над виконанням наступних завдань:

- створення системи моніторингу для адміністрування, підтримки та оцінки Стратегії;
- реалізація заходів, пов'язаних з підготовкою і підтримкою спільних проектів (тих, які знаходяться на стадії реалізації або тих, які будуть підготовлені і представлені до зовнішнього співфінансування);
- щоденне управління і робочий процес;
- підготовка звітів та вивчення ситуації (наприклад, річних звітів, середньострокова оцінка, і т.д.);
- рекламні, інформаційні та промоційні заходи.

Важливо також поліпшити внутрішню і зовнішню комунікацію Карпатського Єврорегіону. Швидко організовані заходи можуть включати в себе створення спільного веб-сайту КЄ для співробітників КЄ і взаємодія з міжнародними організаціями та іншими єврорегіонами (організація та участь у конференціях і семінарах) з метою обміну кращим досвідом та для спільної підготовки проектів.

Щоб поставити на належний рівень управління і забезпечити здійснення Стратегії, повинні бути створені три спільні команди:

- **«Спільна проектна команда»** повинна складатися з контактних осіб проекту (досвідчені проектні менеджери та координатори), які мають досвід роботи з проектами, починаючи з консультацій до оцінювання, а пізніше і до моніторингу реалізації проектів. Для кожного пріоритету Стратегії визначається контактна особа (або провідний експерт) з досвідом в даній сфері та в менеджменті програм співпраці. Ця людина буде відповідати за забезпечення стратегічного підходу в рамках кожної пріоритетної теми через консультування проектів на різних стадіях їх життєвого циклу і підтримку колег у виконанні конкретних знань.

- **«Спільна фінансова команда»** повинна відповідати за фінансове управління спільних проєктів, у тому числі шукати можливі шляхи зовнішнього фінансування проєктів та забезпечення спів-фінансування. Якщо буде створено спільний фонд КЄ, спільна фінансова команда повинна управляти ним на щоденній основі.
- **«Спільна інформаційна команда»** повинна координувати стратегію спільної інформаційної та комунікаційної діяльності КЄ. Вона відповідатиме за розробку комунікаційної Стратегії, а також реалізацію Стратегії на конкретних заходах. Комунікаційна діяльність також може здійснюватися за допомогою мережі контактних/інформаційних пунктів у кожному регіоні КЄ.

Ці три команди повинні бути підтримані Міжнародним Секретаріатом і національними бюро, а координуватись Радою. Рада повинна виконувати також моніторинг та оцінку реалізації Стратегії.

6.1.2 Цільові групи

Бенефіціарами від реалізації Стратегії є лише мешканці регіонів-учасників Карпатського Єврорегіону та їх відвідувачі (туристи).

Дуже важливою цільовою групою є сама Асоціація КЄ, а також її інституційна організація. Стратегія включає в себе ряд заходів і проєктних ідей щодо підвищення ефективності функціонування інституцій КЄ. Стратегія радить провести реформування інститутів КЄ для його можливого відродження.

Так як Стратегія є дуже складним документом і передбачає необхідність розвитку в напрямку кількох пріоритетних областей, цільові групи являють собою широкий спектр партнерів, які повинні бути залучені до реалізації Стратегії в кожній частині КЄ:

- регіональні та місцеві органи самоврядування та їх організації, які діють як юридичні особи, зокрема обласні ради, асоціації органів місцевого самоврядування;
- недержавні суб'єкти (неурядові і громадські організації, фонди тощо);
- національні, регіональні та місцеві організації, що втілюють в життя Стратегію у сфері відповідної політики, визначеної пріоритетами Стратегії;
- напівдержавні установи, такі як об'єднання регіонального розвитку, а також ті, що займаються просуванням ідей сталого розвитку, агенції з розвитку та інновацій, об'єднання організацій, дослідницькі інститути та університети;
- районні та місцеві об'єднання підприємств (наприклад, торгово-промислові палати, профспілки), професійні організації;
- бізнес-сектор;
- ЗМІ/видавничі організації та інституції на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях.

Успішне впровадження Стратегії потребує їхньої прямої участі в заходах та діяльності, а не просто виконання ролі «споживачів» та/або «кінцевих споживачів».

Уряди країн та міністерства повинні бути особливою цільовою групою. Карпатський Єврорегіон повинен стати їхнім рівноправним партнером для вирішення масштабних проблем розвитку, наприклад, у питаннях глобалізації, кліматичних змін, міграції та ін. Національні уряди можуть стати одним із стимулюючих органів відродження Карпатського Єврорегіону, якщо єврорегіональна діяльність стане загальнодержавним пріоритетом.

6.1.3 Інструменти

Ключовим інструментом є люди: ті, хто залучений до транскордонної співпраці в межах Карпатського Єврорегіону, а також ті, що готові протистояти створенню перешкод. Успіх втілення Стратегії полягає у можливості зацікавлених людей реалізувати заходи та запропоновані проекти. І, якою б не була нова структура установ Карпатського Єврорегіону, ключовим фактором будуть люди, які стоять за нею. Поряд із вже існуючими залученими особами важливо заохотити інших експертів, активних людей, бізнесменів та молодь брати активну участь у реалізації Стратегії.

Дуже важливо використовувати існуючу інституційну спроможність Карпатського Єврорегіону. Важливим є залучення широкого спектру інституцій. Подальший розвиток мережі та платформи співпраці може стати дуже ефективним і важливим інструментом для вдосконалення транскордонної співпраці в Карпатському Єврорегіоні відповідно до реалізації Стратегії. Побудова каналів передачі знань, досвіду, технологій і передового досвіду є ключовою частиною Стратегії і ключовою частиною багатьох запропонованих проектів (див. перелік рекомендованих проектів), що дає можливість для інвестицій, проектування, розробки, тестування та впровадження нових процесів, продуктів, навчання або послуг (наприклад, пілотних проектів, демонстраційних проектів і т.д.) ще й тому, що це інструмент / засіб для того, щоб ефективно шукати необхідні рішення для вдосконалення транскордонної співпраці.

Що стосується інструменту реалізації, то найбільш ефективним є проектний підхід. Стратегія визначає стратегічні програми та проекти Карпатського Єврорегіону на наступний період (2016-2020 рр. та далі) для кожного з перелічених пріоритетів. Підготовка та реалізація проекту вимагає відповідного та раціонального проектного менеджменту та створення належних, кваліфікованих колективних команд та/або інституційної підтримки.

При цьому треба сказати, що Список проектів не є остаточним і може змінюватися та доповнюватися іншими проектами щопівроку за згодою Ради. Стратегія повинна бути робочим життєздатним документом, що буде змінюватися на щорічній основі.

Крім того, повинні бути визначені способи координування підготовки та реалізації проектів, особливо тих, що фінансуються зовнішніми фондами, такими, як фонди ЄС. На першому етапі цю роль повинна виконувати Рада і Міжнародний Секретаріат. Створити спільний комітет або інший орган для виконання цих заходів необхідно на наступному етапі.

Пропозиція про створення власного фонду Карпатського Єврорегіону (наприклад, за прикладом Міжнародного Вишеградського фонду), створеного за внесками зацікавлених сторін Карпатського Єврорегіону, повинна бути врахована. Це може бути ключовим інструментом майбутнього КЄ, незалежно від організаційної системи. Навіть якщо фонд КЄ є більш символічним в умовах фінансового значення, він матиме вирішальне значення для загального розвитку транскордонної співпраці, а також спільної власності КЄ.

Останнє, але не менш важливе, повинні бути розроблені наступні стратегічні документи: Комунікаційна програма та Програма просування КЄ (див. підрозділ цього питання нижче). Інформація про КЄ на його території та поза її межами дуже низька. Навіть зв'язок між державними частинами КЄ має багато недоліків. Одним з перших результатів реалізації Стратегії має стати Комунікаційна програма та Програма просування КЄ на найближчі декілька років.

Нарешті, Стратегія має бути гармонізованою за пріоритетними цілями зі стратегіями інших рівнів, які діють на територіях регіонів-учасників Карпатського регіону, як для досягнення синергій, так і уникнення дублювання чи паралелізму. Це стосується, перш за все, Стратегії ЄС для Дунайського регіону та регіональних стратегій розвитку, а також стратегій білатерального транскордонного співробітництва в самому КЄ.

6.1.4 Індикативний список проектів 2016-2020

Назва проекту	Цілі	Заплановані заходи	Результат/продукт	Заплановані роки реалізації					Очікуваний бюджет (тис. Євро)	Можливі джерела спів-фінансування	
				2016	2017	2018	2019	2020			2021-24
Пріоритет 1: Життєздатна, дієва, конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір Карпатського Євро регіону											
Бізнес-портал Карпатського Євро регіону.	Економічна інтеграція та бізнес-інтеграція Карпатського Євро регіону: підвищення рівня інтенсивності транскордонної торгівлі, інвестування та мобільності робочої сили.	Створення єдиного багатомовного (5 мов, включаючи англ.) інформаційного порталу (бази даних компаній КЄ, он-лайн пошуку ділових партнерів, довідника конференц-центрів, практик та порад щодо ведення бізнесу, щоденних комунікаційних платформ для компаній та інших зацікавлених сторін і т.д.).	ІКТ-послуги, база даних веб-сайтів компаній, Довідник Конференц-центрів.		X	X	X		1 000	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська транснаціональна програма 2014-2020 Програма Центральної Європи	
Просування туризму на території Карпатського Євро регіону.	Підвищення конкурентоспроможності Карпатського Євро регіону через просування його як туристично привабливого регіону.	Розробка туристичного продукту / стратегії КЄ, піару та маркетингових заходів, проведення спільних заходів, (експертних нарад, семінарів, конференцій, зустрічей «люди до людей»), друкування промоційних брошур.	Туристична стратегія Інформування КЄ та промоційні кампанії Експертні наради, семінари, конференції Брошури.		X	X			490	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020, «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 Дунайська транснаціональна програма 2014-2020	
Карпатський Євро регіон для інвесторів.	Підвищення привабливості Карпатського Євро регіону для потенційних інвесторів,	Створення мережі взаємопов'язаних центрів для інвестиційної підтримки, таких як агенції з регіонального розвитку, бізнес-інкубатори,	Мережа інвестиційної підтримки. Реалізовано діяльність з про-мощі інвестицій.	X	X				600	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020,	

	залучення інвесторів до місцевого та транскордонного співробітництва.	торгово-промислові палати та ін.																	«Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Програма Центральної Європи
«Карпатське небо» – мережа наукового туризму Карпатського Євро регіону.	Підвищення туристичного потенціалу в прикордонних регіонах, збільшення туристичного сегменту в економічному розвитку Карпатського Євро регіону.	Створення наукового туристичного продукту «Карпатський РІ@NETour». Створення мережі ключових зацікавлених сторін з метою сприяння обміну кращими практиками в сфері наукового туризму.	Створено новий спільний туристичний продукт. Створено мережу зацікавлених сторін у новому туристичному сегменті.																Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словачина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 кращими Еразмус Плюс, Горизонт 2020 Дунайська транснаціональна програма 2014-2020
Розробка еко-туристичної інфраструктури на природо-охоронних територіях України і Польщі.	Розробка еко-туристичної інфраструктури на заповідних територіях для просування та використання природної спадщини в туристичних цілях.	Картографування велосипедних і пішохідних маршрутів на цільовій території. Розробка інструкцій для розвитку велосипедного туризму та створення туристичних маршрутів на природо-охоронних територіях України та Польщі. Маркування велосипедних та пішохідних маршрутів.	Розроблено еко-туристичну інфраструктуру. Кілька кілометрів промаркованих туристичних маршрутів.																Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Транскордонна мережа «Наука - інновації - підприємства».	Передача нау-ху та обмін інноваційними технологіями між дослідницькими організаціями, а також університетами та підприємницьким сектором.	Створення інституційної та транскордонної мережі та інструментів для підвищення ефективності наукових та інноваційних послуг в цільових прикордонних територіях.	Створено транскордонну мережу та інформаційно-консультаційні центри. Розроблено та реалізовано інструменти інформаційно-технологій.																Програми ЄС ТКС ENI HUSKROUA & ENI PL-BY-UA 2014-2020 Дунайська транснаціональна програма 2014-2020

Мережа кемпінгів Карпатського Євроregionу.	Створення туристичної кемпінгової системи на території Карпатського Євроregionу.	Розробка узгоджених та уніфікованих критеріїв та вимог щодо послуг туристичних кемпінгів на території КС. Картографування та на наступному етапі просторове планування території для нових кемпінгів та пілотне будівництво 2-х типових кемпінгів на привабливих туристичних територіях. Створення мережі кемпінгів на території Карпатського Євроregionу.	Розроблені стандарти для мережі кемпінгів Карпатського Євроregionу, розроблена документація просторового планування, реалізовано проекти створення 2-х пілотних кемпінгів.		X	X	X			700	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словачина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Пріоритет 2: Чисте довкілля та екологічно дружній Карпатський Євроregion											
Угода мерів міст щодо зміцнення транскордонної спроможності у питаннях енергетики та змін клімату.	Просування та підтримка діяльності щодо реалізації основних положень угоди мерів у прикордонних регіонах на всіх етапах: від планування та початкових дій до моніторингу результатів.	Інвентаризація основних положень здійснення інвентаризації локалізації викидів. Розробка плану дій щодо сталої енергії. Розробка системи менеджменту енергії на рівні міста. Навчання менеджерів з енергетики. Довідник з розробки та втілення Плану дій менеджменту енергії в прикордонних регіонах.	Реалізовані енергозберігаючі кампанії, аудит та сертифікація енергетичних характеристик, проведені дослідження для оцінки потенціалу енергетично відновних ресурсів муніципалітетів, техніко-економічні обґрунтування для енергетичного переоснащення будинків тощо.		X	X	X			500	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словачина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Карпатська Екологічна Академія.	Розробка системи для постійного обміну знаннями і досвідом в сфері екології й охорони навколишнього	Створення регіональних молодіжних екологічних навчальних центрів та мережі державних установ та лабораторій з навчальними факультетами з екологічних спеціальностей. Створення мобільних	Створено дослідницьку та навчальну мережу, мобільні лабораторії, організовано кампанії з питань охорони навколишнього	X	X	X	X			900	Програми ЄС ТКС ENI HUSKROUA & ENI PL-BY-UA 2014-2020 Еразмус Плюс Горизонт 2020 Дунайська стратегія 2020

	середовища між державними установами та навчальними закладами, університетами.	навчальних лабораторій на базі університетів та діючих державних лабораторій. Організація екологічних студентських таборів і проведення інформаційних кампаній з екологічних проблем.	середовища та збалансованого природокористування, підвищено рівень обізнаності населення про ризики забруднення водних ресурсів, транскордонних річок та свердловин.									Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Молодь за чистий та екологічно дружній Карпатський Євро регіон.	Сформувати довгострокове і сталі співробітництво між екологічними групами та основними зацікавленими сторонами у прикордонних регіонах, молодими екологами та навчальними закладами.	Реалізація інформаційних кампаній щодо важливості захисту навколишнього природного середовища та попередження забруднення водних ресурсів Карпатського Євро регіону, створення молодіжних екологічних пунктів.	Сформовано групу обдарованої молоді і молодих екологів Карпатського Євро регіону, проведено екологічно-інформаційну кампанію серед молодих людей, створено еко-інфо пункти.	X	X	X	X			420	Програми ЄС ТКС ENI HUSKROUA	
Екологічне серце Карпатського Євро регіону.	Забезпечення екологічно збалансованого розвитку прикордонних регіонів на кордоні з Україною та створення екологічно чистого прикордонного середовища між Україною, Словаччиною та Угорщиною.	Створення місцевих агентств з питань сталого розвитку в прикордонних регіонах. Створення концепції «Чиста вода і Чисті річки».	Створено агенцію з просування екологічно чистого та дружнього Карпатського Євро регіону, розроблена стратегія розвитку, створені потенційні для ефективної діяльності.	X	X	X				2750	Регіональні та національні державні програми, місцеві бюджети (обласні бюджети та бюджети муніципалітетів) Програми ЄС ТКС ENI HUSKROUA 2014-2020 pp.	

Концепція транскордонної співпраці щодо утилізації твердих побутових відходів у прикордонних регіонах та створення 2-х пілотних проєктів: Ужгородський район та село Яноші.	Розробити концепцію транскордонного співробітництва щодо створення полігону для вивезення твердих побутових відходів у прикордонних регіонах і завершити будівництво полігону для Берегівського району і ввести його в експлуатацію.	Розробка проєктної документації та обґрунтування. Запуск інформаційної кампанії щодо створення системи селективного збору відходів для населення. Реалізація 2-х пілотних проєктів спрямованих на забезпечення утилізації та управління твердими побутовими відходами у визначених містах.	Чистий та екологічно дружній Карпатський Єврорегіон	X	X	X	X					2500	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словацька-Румунія-Україна» 2014-2020 Місцеві бюджети (регіональні бюджети, бюджети муніципалітетів)
Пріоритет 3: Добре сполучення та ефективний прикордонний режим в Карпатському Єврорегіоні													
Розвиток залізничного туризму в КЄ по кільцевих маршрутах.	Дослідження умов для створення нових та розвитку існуючих кільцевих маршрутів на вузькоколійних залізничних ділянках в частині КЄ.	Створення мережі експертів, проведення заходів (експертних нарад, семінарів, конференцій, досліджень та розробка техніко-економічного обґрунтування, з використанням кращих прикладів Європейських країн, створення належної структури для кільцевих маршрутів в КЄ.	Техніко-економічне обґрунтування розроблено, мережу фахівців створено за допомогою регулярних зустрічей та обмінів інформацією та досвідом.	X	X	X						300	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словацька-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Оздоровчі шляхи - велосипедні маршрути КЄ	Будівництво та розширення існуючої інфраструктури (кільцевих маршрутів) прилеглих прикордонних територій, разом з туристичними можливостями та просування здорового способу життя.	Створення нових і реконструкція існуючих велосипедних доріжок вздовж і вперек кордонів. Розробка тематичних маршрутів для велосипедистів, підтримка розвитку туристичної діяльності в усіх цільових областях.	Принаймні 50 км новопрокладених та реконструйованих велосипедних маршрутів на прикордонній території.				X	X	X			3500	Дунайська стратегія 2020 Місцеві бюджети (регіональні бюджети, бюджети муніципалітетів)

Створення велосипедних доріжок на дамбах, на греблях каналів, Берегівської транскордонної польдерної системи.	Створити велосипедну інфраструктуру для розвитку туризму у сільській українсько-угорській транскордонній місцевості на базі Берегівської транскордонної польдерної системи.	Розробка проектної документації та техніко-економічного обґрунтування. Проектування будівництва велосипедних доріжок. Просування новоствореного туристичного продукту.	Отримано дозвіл на будівництво, створено та промарковано кілька кілометрів велосипедних доріжок, проведено інформаційну кампанію.										X	X	X	460	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства Дунайська стратегія 2020 Місцеві бюджети (регіональні бюджети, бюджети муніципалітетів)
Вирішення щоденних проблем на кордонах.	Розв'язання нових завдань у повсякденних проблемах на кордонах.	Створення експертної групи з питань удосконалення інфраструктури кордонів (прикордонне територіальне планування), розробка техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) ділянок, покращення інфраструктури кордонів. Забезпечення синхронних дій з боку урядів з усіх боків кордону, формування кращого сполучення між областями КЕ.	Вдосконалена прикордонна інфраструктура.				X	X	X	X						420	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словацька-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Національні бюджети Шенгенський фонд
Сполучення верхньої частини басейну ріки Тиси.	Покращення транспортної зв'язки (річковий) зв'язку на верхньому басейні р.Тиси, а саме: в Україні, Угорщині та Словаччині.	Створення концепції навігації у верхньому басейні ріки Тиси та розробка техніко-економічного обґрунтування для створення річкового порту.	Розроблено концепцію навігації у верхньому басейні річки Тиси і техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) для створення річкового порту на річці Тиси.				X	X	X							500	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словацька-Румунія-Україна» 2014-2020
Будівництво нового прикордонного пункту пропуску	Створити кращі можливості для транскордонної мобільності, особливо на	Розробка техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) для нового прикордонного пункту «Лубня – Волосате» та будівництво прикордон-	Розроблене техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) для створення													2850	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020

«Лубня – Волосате» та розбудова пов'язаної з ним дорожньої інфраструктури.	шляху до розвитку туризму.	ного пункту перетину кордону. Розбудова гірських маршрутів до нового пункту пропуску та створення тематичного туристичного маршруту «Золоте кільце Карпат».	транскордонного точки, пункт «Лубня-Волосате». Створені гірські маршрути.																	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020
Реконструкція існуючих історичних залізничних шляхів: Івано-Франківськ - Закарпаття - Румунія.	Покращення туристичної інфраструктури та залізничного сполучення між Україною і Румунією.	Розвиток історико-залізничного туризму у прикордонних регіонах, розробка техніко-економічного обґрунтування (ТЕО), реконструкція вузькоколійного залізничного сполучення, яке має величезну історичну цінність.	Техніко-економічне обґрунтування для реконструкції залізничних шляхів.	X	X	X	X												2500	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Покращений прикордонний менеджмент між Україною та державами-членами ЄС.	Покращення процедур перетину кордону на прикордонних пунктах пропуску, зменшення очікування для перетину та створення кращих умов для пересування.	Реалізація заходів для покращення управління регулярними міграційними потоками через пункти пропуску, включаючи спільне навчання прикордонної та митної служби через інвестування в нові інструменти комунікаційних технологій (IKT) та інформаційні пасажирів.	Спільне навчання співробітників, розробка нових концепцій менеджменту прикордонних пунктів пропуску, придбання необхідного обладнання та програмного забезпечення.	X	X	X	X												2500	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Пріоритет 4: Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти КЄ																				
рI@NETour – з'єднання науки та туризму.	Розробка нових інструментів освіти «протигом життя» та підвищення наукового компоненту в сфері туризму КЄ.	Інституціоналізація мережі планетаріїв КЄ та дослідницьких центрів астрономії. Стимулювання туристичного інтересу до астрономії та неформальної освіти для студентів у мультимовному середовищі. Модернізація обладнання планетаріїв.	Створена мережа планетаріїв, спря-яння R&D в астрономії і нових туристичних про-дуктах. Модернізація пла-нетаріїв та забезпе-чення здійснення програм наукових обмінів.	X	X	X	X												500	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія

Карпатська Е-академія.	Формування сталих та ефективних партнерських зв'язків, забезпечення здійснення обміну інформацією та досвідом між навчальними закладами в КЄ, створення нових освітніх продуктів на основі Е-послуг.	Створення мережі загальноосвітніх шкіл, університетів, професійних установ, створення інформаційної бази даних та бази даних кращих практик. Створення електронного курсів (в обраних пілотних областях) в рамках навчальних закладів та професійних установ, які використовують інноваційні інструменти комунікаційних технологій (ІКТ): відео-уроки, відео-конференції, тренінги, е-навчальні курси.	Е-edu платформа, мережа шкіл та експертів, нові електронні інструменти для навчання «протягом всього життя» у пілотних регіонах.				X	X	X	X	890	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Еразмус Плюс Горизонт 2020 Дунайська стратегія 2020
Передача ноу-хау щодо енергозбереження та відновлювальних джерел енергії.	Сприяння обміну ноу-хау, R&D науковими результатами, пілотними проектами та досвідом у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії.	Організація експертних семінарів, тренінгів в сфері енергоефективності, енергозбереження, Енергетичні аудити та використання відновлюваних джерел енергії. Реалізація пілотних навчальних програм. Підготовка спільних наукових досліджень.	Передача ноу-хау в сфері енергозбереження та впровадження нових технологій. Ініційовані спільні науково-дослідні та пілотні ініціативи.		X	X	X				450	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Еразмус Плюс Дунайська стратегія
Освітні програми для молоді з питань енергоефективності та зміни клімату.	Впровадження інноваційної навчальної програми з енергозбереження та попередження зміни клімату в освітніх закладах КЄ.	Розробка та впровадження викладання навчальних курсів з питань просування найкращих прикладів у сфері енергоефективності та попередження змін клімату для освітніх закладів.	Розроблено курс навчання, який випробувано та впроваджено в різних регіонах КЄ.	X	X	X					680	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Еразмус Плюс Дунайська стратегія

Кулінарний Караван Карпатського Євро регіону.	Просування місцевої спадщини та традицій КЄ.	Організація фестивалів / кулінарних конкурсів в усіх країнах/регіонах КЄ, промоційні та маркетингові заходи, організація конференцій, семінарів, видавництво брошур.	Фестивалі/ кулінарні змагання, конференції, семінари, брошури.																400	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія
Багатокультурні Карпати - інформаційний портал & щорічний фестиваль.	Зміцнення багатокультурної ідентичності Карпатського Євро регіону.	Розробка загальної бази даних регулярних фестивалів, виставок тощо – «Карпатський Каталог» існуючих культурно-мистецьких заходів та інформаційного порталу про культурно-масові заходи. Організація Багатокультурного Карпатського Фестивалю на щорічній основі по чергово в кожному регіоні Карпатського Євро регіону.	Створено інформаційний портал про культурні заходи, просування місцевої культури, організовуються нові щорічні культурні події.																780	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020
Дні добросусідства.	Зміцнення співпраці в Карпатському Євро регіоні/ Заохочення співпраці між місцевими учасниками.	Організація Днів Добросусідства на Українсько-Угорському, Словачко-Українському, Румунсько-Українському та Польсько-Українському кордонах; Проведення двосторонніх зустрічей між представниками громадських організацій, місцевого самоврядування, місцевого бізнесу та інших зацікавлених сторін.	Проведення 4-х міжнародних заходів на щорічній основі.																480	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
7 чудес Карпатського Євро регіону.	Просування та збереження місць культурної, історичної та природної спадщини КЄ.	Здійснення опитування населення - громадян КЄ про найпривабливіші туристичні об'єкти регіону, розробка тематичних	Дані опитування отримано, реалізовано діяльність з просування																375	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-

Релігійний туристичний центр у селі Пелес.	Створення релігійного туристичного центру у селі Пелес повіту Сату Маре і налагодження співпраці з іншими центрами КЄ.	Будівництво релігійного туристичного центру по сусідству з Греко-католицькою церквою в селі Пелес та здійснення заходів співпраці та обміну досвідом з іншими партнерами КЄ.	Створено релігійний туристичний центр, організовано духовні, культурні, навчальні програми, паломницькі табори, конференції тощо.	X	X	X				450	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 & ENI RO-UA 2014-2020
Міжнародний фестиваль релігійної хорової музики «Тебе ми прославляємо» - друге видання.	Зміцнення міжнародних міжкультурних та міжрелігійних відносин в КЄ.	Організація і просування міжнародного фестивалю релігійної хорової музики «Тебе ми прославляємо».	Організовано фестиваль, монографія про фестиваль, розроблено DVD і створено сайт фестивалю.		X	X				75	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 & ENI RO-UA 2014-2020
Відродження традиційних промислів в КЄ.	Підтримка та створення сталого обміну досвідом в сфері традиційних промислів в прикордонних територіях КЄ.	Створення відповідної структури для відродження традиційних ремесел, особливо в сільській місцевості; організація виставки для презентації ремісничої продукції; розробка дослідження ринку та маркетингової стратегії просування продукції традиційних ремесел в КЄ; редагування рекламних брошур та створення веб-сайту.	Створено мережу для відродження традиційних промислів; організовано виставку; досліджено ринок і розроблено маркетингову стратегію; створено брошуру і сайт.		X	X	X			190	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 & ENI RO-UA 2014-2020
Пріоритет 6: Розвиток транскордонного співробітництва, яке спрямоване на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості населення та соціальний розвиток КЄ.											
Ефективний Карпатський Євросрегіон – комплексний організаційний розвиток з	Інституціоналізація і формалізація Карпатського Євросрегіону для досягнення спільного бачення	Організація заходів (експертних нарад, семінарів, конференцій), аналіз позитивних прикладів євросрегіонів, створення належної структури КЄ	Експертні наради, семінари, конференції, база даних позитивних прикладів, протоколи підписано.	X	X	X				300	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020

метою інституційної формалізації роботи Карпатського Євроregionу.	та цілей, визначених у Стратегії Карпатського Євроregionу.	(наприклад, детальний аналіз альтернативних варіантів, анкети), процедури правових засад (наприклад, реєстрація дозволів), створення органів, складання протоколів.	Створено базу даних належної практики, події, конференції, семінари, спільний сайт, мережа.																	«Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія
Удосконалення внутрішньої та зовнішньої комунікації Карпатського Євроregionу.	Удосконалення візуалізації Карпатського Євроregionу на території КЄ та поза його межами.	Аналіз кращих європейських практик щодо транскордонної регіональної ідентичності, побудови регіональної ідентичності Карпатського Євроregionу (анкети, ініціативи в сфері «люди до людей»), створення спільного сайту КЄ, поліпшення іміджу Карпатського Євроregionу (PR, маркетинг), створення мережі за участю міжнародних організацій та інших євроregionів, участь у конференціях і семінарах.	Створено базу даних належної практики, події, конференції, семінари, спільний сайт, мережа.	X	X	X														Програми ЄС прикордонного співробітництва Євроregionського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія
Допомога Україні в процесі євроінтеграції - пілотні проекти щодо адаптації до стандартів ЄС та КЄ.	Зміцнення громадянського суспільства завдяки належному керуванню та наблизженню до стандартів ЄС та асоціації України в ЄС.	Організація тренінгів та заходів (експертні наради, обмін досвідом, спеціалізовані курси іноземних мов), регулярних зустрічей експертних груп щодо передачі європейського «ноу-хау» для проведення реформ в Україні, розробка навчальних матеріалів (наприклад, кращих практик) на актуальні теми: належного врядування на місцевому і регіональному	Тренінги, заходи, навчання, навчальні матеріали.	X	X	X	X	X												Програми ЄС прикордонного співробітництва Євроregionського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020

Поширення практик та методів місцевого розвитку КЄ через керівництво громад.	Посилення участі громадської у процесі сталого розвитку.	рівнях; е-врядування; управління проектами з місцевого розвитку; інтегрований та сталий розвиток міст.	Підручник кращих практик, Протестовані пілотні проекти.															Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020
Медіа-центр КЄ.	Підтримка трансграничної співпраці в Мас-медіа, обмін передовим досвідом та інформацією.	Спільні тренінги для персоналу, що працює в сфері інформації, ЗМІ (журналістів, відео операторів, відео-директорів, письменників, теле- та радіокомпаній), популяризація регіональних програм в КЄ.	Сталий інформаційний обмін між медіа на прикордонних територіях, впровадження спеціальних медіа-програм, направлених на місцеве населення.															Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Поширення електронного врядування та електронної демократії через кордони.	Забезпечення ефективного врядування та розвитку демократії в регіонах Карпатського Євроregionу за допомогою концепції відкритих даних.	Розробка нових інструментів з використанням ІКТ для забезпечення ефективного управління за допомогою впровадження концепції відкритих даних та з використанням вже побудованих систем у сусідніх країнах. Буде створений спільний е-урядовий портал в КЄ з надання публічних послуг для населення.	Створено спільний портал з Е-врядування для прикордонних територій, запроваджено концепцію відкритих даних.															Програми ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020

Єврорегіональний діалог «Схід-Захід»	Забезпечення регулярного діалогу між Східними та Західними регіонами України, з використанням досвіду ефективної співпраці між Єврорегіонами, вкл. спільний досвід країн ЄС.	Розробка комунікаційного плану на Єврорегіональному рівні: між Єврорегіонами на Сході та на Заході України, ЄС та Україною. Заохочення регулярного діалогу та надання підтримки іншим Єврорегіонам України.	Розроблено комунікаційний план, засоби передачі ноу-хау та спільного досвіду.	X	X	X				650	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020
Карпатська мережа оздоровчих центрів.	Посилення співпраці між професійними оздоровчими закладами, лікарнями Карпатського Єврорегіону.	Створення мережі лікарень, медичних установ, включаючи створення бази даних наданих послуг і місць з профільними послугами в сфері охорони здоров'я.	Створено мережу та інформаційну базу даних.		X	X				450	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020
Центри Гіпотерапії - Розробка Спеціалізованих Реабілітаційних Навчальних та Оздоровчих Програм.	Впровадження інноваційних методів реабілітації для покращення системи охорони здоров'я.	Створення платформи для методів реабілітаційної гіпотерапії, просування послуг оздоровчих центрів і розвиток навчальної програми із залученням міжнародних експертів до поширення методу гіпотерапії в реабілітаційних центрах КЄ.	Створено мережу центрів, базу даних реабілітаційних послуг, проведено рекламні заходи.	X	X	X				980	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020 Дунайська стратегія 2020

Медіа платформа КЄ.	Покращення обміну інформацією та постійного інформаційного потоку між кордонами.	Створення «парасолькової» платформи на основі регулярних соціальних зустрічей, семінарів, робочих медіа-груп в КЄ - створення стійкої платформи для інформаційного обміну між ЗМІ. Реалізація пілотних проєктів, обмін інформацією, створення антипропагандистських інструментів тощо.	Створено платформу, налагоджено регулярні зустрічі, запроваджено е-послуги для ЗМІ.	X	X	X	X		600	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020, «Польща-Білорусь-Україна» 2014-2020
Центр «Прогресивного мистецтва» - шлях особистого та суспільного розвитку.	Покращення інтегрованої системи соціального, культурного та оздоровчого обслуговування в сільських громадах, розташованих на румунсько-угорсько-українській прикордонній території.	Створення стаціонарних і мобільних навчальних центрів розвитку; розробка плану розвитку із залученням громад; створення кінного театру - культурного каравану.	Розроблено плани розвитку; створено кінний театр та 16 пілотних виступів; підготовлено 15 інструкторів для допомоги людям з обмеженими можливостями; створений 1 кінно-спортивний центр для людей з обмеженими можливостями.	X	X	X			300	Програми ЄС прикордонного співробітництва Європрейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020 Місцеві бюджети (місцеві та регіональні бюджети, а також кошти спонсорів)

6.1.5 Індикатори

З метою моніторингу реалізації Стратегії та інформування про прогрес у досягненні її цілей були визначені наступні індикатори, що відображають виконання та потреби Стратегії:

- **Індикатори** для кожного пріоритету.

Індикатори конкретних продуктів – це прямі продукти, що створені як результат реалізованих проектів в рамках Стратегії та відображають те, на що спрямована Стратегія. Індикатори продуктів відображають конкретну кількість загальних ключових очікуваних результатів від бенефіціарів в інтересах цільової групи. Визначені індикатори результатів вимірюють ширший соціальний вплив пріоритетів. Індикатори результатів, певною мірою, знаходяться під впливом продуктів, але, в загальному, на них також впливають зовнішні фактори, які не входять в діяльність, визначену Стратегією. Існує причинно-наслідковий зв'язок між індикатором продуктів та індикаторами результатів, тобто зміна індикаторів продуктів призводить до зміни індикаторів результатів. Індикатори слугують переважно у цілях моніторингу. Рада КЄ та Міжнародний секретаріат будуть оцінювати та коригувати досягнення цільових кількісних показників.

Індикатори

Індикатор	Назва	Джерела інформації	Показник	Базовий 2015	Плановий 2020
Пріоритет 1: Життєздатна, дієва, конкурентоспроможна економіка та привабливий інвестиційний простір Карпатського Єврорегіону					
Продукт	Кількість проектів, які мають значний безпосередній позитивний вплив на економіку.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	7
Продукт	Нові робочі місця, створені завдяки реалізованим проектам.	Міжн. Секретаріат КЄ, згідно з даними про зайнятість органів статистики	Кількість	0	100
Продукт	Кількість послуг і продуктів, розроблених особливо в туризмі.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	20
Продукт	Кількість партнерських зв'язків, встановлених для того, щоб розвивати економіку КЄ.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	100
Результат	Збільшено ВВП КЄ.	Статистичні управління, Евростат	Зростання %	0	8
Результат	Знижено рівень безробіття в КЄ.	Статистичні управління, Евростат	Зменшення %	0	5
Результат	Збільшено кількість туристів, що відвідали КЄ.	Статистичні управління, Евростат	Зростання %	0	10
Пріоритет 2: Чисте довкілля та екологічно дружній Карпатський Єврорегіон					
Продукт	Кількість проектів, які мають суттєвий безпосередній позитивний вплив на навколишнє середовище.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	5

Продукт	Кількість партнерських зв'язків створених для того, щоб розвивати економіку КЄ.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	20
Результат	Покращено якість екологічних показників в КЄ, особливо якість річкової води та повітря.	Статистичні управління, Евростат	%	0	20
Результат	Підвищено рівень екологічної відповідальності громадян КЄ.	Статистичні управління, Евростат	%	0	50
Пріоритет 3: Добре сполучення та ефективний прикордонний режим в Карпатському Євротериторії					
Продукт	Кількість розроблених проектів для кільцевих маршрутів в КЄ.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	2
Продукт	Кількість створених нових сполучень між регіонами (створені пункти пропуску, водні та залізничні сполучення).	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	4
Продукт	Кількість пунктів пропуску з підвищеною пропускною спроможністю.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	2
Продукт	Загальна довжина ново-збудованих, реконструйованих, модернізованих доріг, велосипедних маршрутів та гірських стежок.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	100
Результат	Покращено доступність регіонів, особливо для велосипедистів.	Статистичні управління, Евростат	%	0	10
Результат	Прискорено процедуру пасажирських і автомобільних прикордонних оформлень на кордонах.	Статистичні управління, Евростат	%	0	50
Пріоритет 4: Інновації, високі рівні кваліфікації та освіти КЄ					
Продукт	Кількість нових партнерств між навчальними, науково-дослідними інститутами та суб'єктами бізнесу.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	50
Продукт	Кількість проектів, які мають значний безпосередній позитивний вплив на рівень інноваційної спроможності КЄ.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	7
Результат	Підвищено рівень якості науково-дослідних та освітніх послуг в ЄС.	Статистичні управління, Евростат	Кількість	0	5

Пріоритет 5: Природна спадщина, місцева культура та історія					
Продукт	Кількість представників цільових груп, залуче-	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	100
	них до збереження і поширення спадщини, місцевої культури та історії.				
Продукт	Розроблені нові послуги і продукти.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	10
Продукт	Кількість прорекламованих та/або збережених природних об'єктів.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	10
Результат	Збільшено кількість відвідувачів на історичних об'єктах та об'єктах спадщини і культури.	Статистичні управління, Євростат	Кількість	0	15
Пріоритет 6: Розвиток транскордонного співробітництва, яке спрямоване на розвиток громад, охорону здоров'я, підвищення рівня зайнятості населення та соціальний розвиток КЄ.					
Продукт	Кількість населення, що отримує користь від новостворених або покращених комунальних послуг.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	200 000
Продукт	Кількість поширених кращих практик та досвіду з транскордонної співпраці з іншими євро регіонами (особливо Центральна та Східна Україна) через запровадження спільних заходів.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	5
Продукт	Кількість транскордонних заходів проведених на базі та з активним залученням місцевих громад.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	20
Продукт	Кількість проектів, що безпосередньо сприяють більш збалансованому просторовому розвитку територій КЄ.	Міжнародний Секретаріат КЄ	Кількість	0	6
Результат	Вдосконалено доступ до медичних і соціальних послуг.	Статистичні управління, Євростат	%	0	30
Результат	Збільшено інтенсивність використання ІКТ в розвитку громад та місцевих органів влади та самоврядування.	Статистичні управління, Євростат	%	0	30
Результат	Підвищено візуалізацію КЄ.	Статистичні управління, Євростат	%	0	100

6.1.6 Критерії для відбору проектів

Заходи і дії, здійснювані для виконання пріоритетів Стратегії, повинні бути обрані на основі наступних основних принципів:

- **Додаткова вартість транскордонного співробітництва:** проекти повинні мати чітку спрямованість на досягнення спільних транскордонних дій і повинні продемонструвати переваги транскордонного підходу в порівнянні з регіональними, національними, міжрегіональними чи транснаціональними підходами;
- **Зовнішня узгодженість:** дії спираються на результати, що генеруються, підтримуються, наприклад, програмами ЄС або національними програмами;
- **Міжгалузева відповідність:** партнерство повинно включати зацікавлені цільові групи інноваційної спрямованості з різних галузей (наприклад, підприємства, дослідні та освітні установи, навчальні організації, політики, приватні інвестори, кінцеві користувачі);
- **Підхід, що орієнтується на результат:** дії повинні бути спрямовані на створення конкретного інноваційного продукту, послуг, процесів або транскордонного інструменту;
- Крім того, **дії повинні демонструвати**, що вони сприяють боротьбі з однією або декількома ключовими соціальними, економічними та екологічними проблемами на території КЄ; Досконалість: якість, інноваційні аспекти, ясність і зрозумілість цілей та очікуваних результатів, якість передачі ноу-хау між зацікавленими партнерами, якість транскордонної взаємодії і т.д.;
- **Вплив** (вплив на: прикордонні регіони, цільові групи, підвищення спроможності існуючих об'єктів, використання потенціалу прикордонних областей, ініціативи щодо змін політики з метою покращення транскордонних умов розвитку, підвищення спроможності та потенціалу на регіональному, національному та європейському рівнях, підвищення ефективності та можливостей комунікації та поширення очікуваних результатів, збільшення кількості різноманітних спільних інформаційних продуктів і т.д.);
- **Реалізація** (загальна узгодженість і ефективність роботи/діяльності, відповідність структури управління з планом реалізації проекту, сталість, ефективність бюджету проекту тощо);
- **Спроможність** (компетентність партнерів, попередній досвід їх взаємодії, взаємодоповнюваність, інституційна спроможність та залучення більшої кількості партнерів, передача кращих практик інших прикордонних регіонів-партнерів та інші);
- **Готовність до реалізації** (у тому числі з формальної та юридичної точки зору, готовність інвестувати свої можливості, здійснити ретельний розподіл завдань і обов'язків серед конкретних партнерів ПТС).

6.1.7 Комунікаційний план та план поширення

Загальна мета Комунікаційного плану та плану поширення – створення єдиного загального іміджу і здійснення візуалізації Стратегії і всього КЄ. На ранніх стадіях реалізації Стратегії потрібно розробити загальну систему відносин з громадськістю і розробити ідентичність (корпоративний стиль) Стратегії, яка буде використовуватися різними інструментами комунікації, а також створити інформаційні матеріали для розповсюдження (як електронні, так і друковані копії) та підтримати необхідні зв'язки зі ЗМІ, організувати інформаційну кампанію з метою популяризації Стратегії і, можливо, почати наповнювати спільну базу даних проектів.

Цілі Комунікаційного плану та плану поширення повинні бути наступними:

- поширювати інформацію про можливості ТКС в КЄ і забезпечити прозорість для цільових груп Стратегії;
- зробити громадськість більш обізнаною про результати та користь, досягнуті від реалізації транскордонних проектів;
- підтримати учасників/зацікавлені сторони, що співпрацюють, в отриманні комплексних знань та навичок в сфері реалізації та управлінні проектами прикордонного співробітництва;
- сприяти створенню широкомасштабної комунікаційної мережі серед потенційних партнерів і мережі виконавчих органів (на рівні КЄ, національному, регіональному та місцевому) із широким залученням громадськості;
- створити цілісну картину Стратегії та її реалізації в регіоні.

Декілька наступних комунікаційних інструментів пропонується для використання:

- Один великий захід на рік - повинен бути принаймні один основний інформаційний захід в рік для просування досягнень і висвітлення ключових повідомлень про кращі практики Стратегії та функціонування КЄ;
- Регіональні та місцеві інформаційні заходи, семінари, практикуми, технічні конференції та круглі столи, дискусії, які особливо допоможуть збільшити залученість інших зацікавлених сторін до процесу реалізації діючих проектів і мобілізувати людей для нових дій;
- Веб-Сайт - необхідний спільний веб-сайт КЄ, що забезпечує поширення поточної інформації серед зацікавлених сторін та залучення громадськості. Сайт повинен регулярно оновлюватися;
- Е-бюлетені (електронні інформаційні журнали) - електронні бюлетені, які інформуватимуть цільові групи про останні новини КЄ, розробки і досягнення проектів;
- Пряма поштова розсилка - пряма поштова розсилка дає можливість передати поточну інформацію до конкретних цільових груп;
- Рекламні та інформаційні матеріали, інструменти засобів масової інформації, які будуть використовуватися, наприклад, листівки, інформаційні бюлетені, брошури та рекламні оголошення, прес-релізи, інформування через телевізійні та радіопрограми та інші.

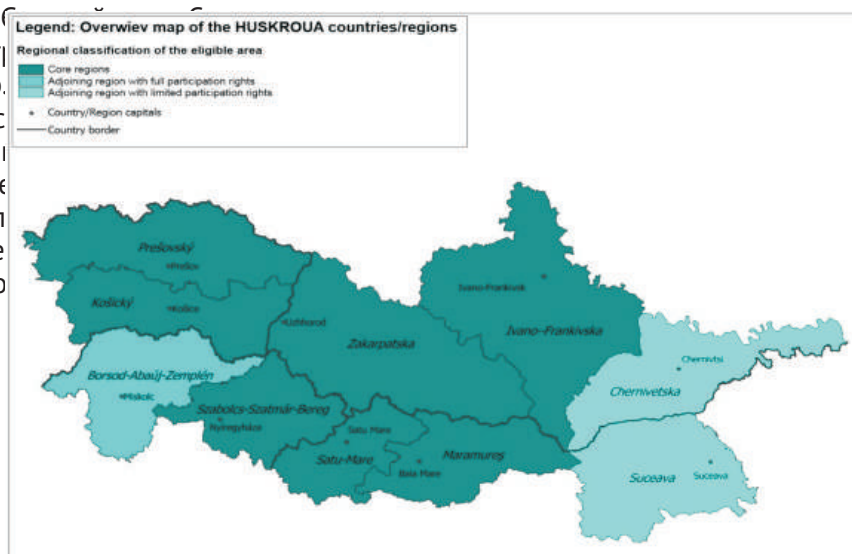
6.2 Огляд фінансових можливостей

Через те, що в Карпатському Єврорегіоні наявні обмежені фінансові ресурси, реалізація і забезпечення здійснення Стратегії головним чином буде залежати від можливостей та залучення фінансування в рамках проектів грантової та технічної підтримки. Наступні розділи описують ці потенційні транскордонні та транснаціональні програми.

6.2.1 Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2014-2020

Територія програми охоплює в себе **7 основних регіонів** (область Саболч-Сатмар-Берег Угорщини, самоврядні краї Кошіце та Пряшів Словаччини, повіти Марамуреш і Сату-Маре Румунії, Івано-Франківська і Закарпатська області України) та **3 прилеглі регіони** (округи Боршод-Абауй-Земплен Угорщини, повіт Сучава Румунії, Чернівецька область України). Загалом територія програми покриває майже 83000 км², куди входять 10 повітів/областей/країв з населенням більше ніж 8 млн. жителів. Програмою охоплено 9,7 % жителів від загальної кількості населення країн-учасниць.

Програма фінансується в рамках Європейського інструменту сусідства з бюджетом 73 952 000 євро. національним спів-фінансуванням 81 347 200 євро. Згідно з ініціативами, потреб цільових регіонів, інтеграції з іншими сторонами, семінарами і відпрацюваннями наступні нижче наведені теми були обрані відповідно до робочої групи.

**Рис. 22 - Огляд тематичних завдань (ТЗ)
Програми прикордонного співробітництва
Європейського інструменту сусідства
«Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2020**

Тематичне завдання	Виділено програмою ENI (євро)	Виділено програмою ENI, %	ENI + національне спів-фінансування
ТЗ 3 Просування місцевої культури та збереження історичної спадщини	11,855,430	17.81	13,172,700
ТЗ 6 Охорона навколишнього середовища, пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація	14,018,526	21.06	15,576,140
ТЗ 7 Поліпшення доступності регіонів, розвиток сталих і стійких до кліматичних впливів транспортних комунікаційних мереж і систем	21,339,774	32.06	23,710,860
ТЗ 8 Спільні виклики в сфері безпеки	19,343,070	29.06	21,492,300

Пріоритети

1. Сприяння розвитку місцевої культури та історичної спадщини разом з компонентом розвитку туризму.

Мета: розвивати відповідні території як спільний туристичний регіон на основі його культурних, історичних та релігійних цінностей зі збереженням історичних будівель.

2. Стале використання навколишнього середовища в прикордонній території - збереження природних ресурсів, заходи зі скорочення викидів парникових газів і річкових забруднень.

Мета: підтримка збереження і сталого використання загальних природних цінностей в прикордонній зоні, ініціювання дій з енергетичної ефективності і використання поновлюваних джерел енергії, а також зниження ризиків, пов'язаних із забрудненням води.

3. Розвиток транспортної інфраструктури для покращення мобільності людей і товарів.

Мета: покращити транскордонну мобільність людей і товарів, створити платформу для економічного співробітництва і зменшити нерівність розвитку регіонів через покращення транспортної та прикордонної інфраструктури та послуг.

4. Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури та обміну інформацією.

Мета: збільшити використання інформаційно-комунікаційних інструментів і допомогти в обміні інформацією серед громадян, установ і бізнесу у прикордонному регіоні.

5. Підтримка спільної діяльності з попередження природних і техногенних катастроф, а також спільних дій в надзвичайних ситуаціях.

Мета: створити технічну базу, стратегії і платформи співробітництва в цілях запобігання та взаємодії у разі природних і техногенних катастроф.

6. Підтримка розвитку охорони здоров'я.

Мета: поліпшити профілактичні заходи, покращити доступність та рівень медичних послуг, здійснення соціальних програм, пов'язаних зі здоров'ям для громадян в прикордонній зоні.

Програмний документ доступний за посиланням <http://www.huskroua-cbc.net/>.

6.2.2 Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща - Білорусь – Україна» 2014-2020.

Територія Програми ділиться на основні та прилеглі регіони:

в Польщі:

основна територія: Кросно і Пшемисль (Підкарпатське воєводство), Білосток, Ломжа і Суwalkи (Підляське воєводство), Бяльський і Чемськозамойський субрегіони (Люблінське воєводство), субрегіон Остроленсько-Седльце (Мазовецьке воєводство);

прилеглі регіони: Жешув і Тарнобжезький субрегіони (Підкарпатське воєводство); субрегіони Пулави і Люблін (Люблінське воєводство);

в Україні:

основна територія: Волинська та Закарпатська області;

прилеглі регіони: Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська області.

в Білорусії:

основна територія: Гродненські та Брестські області;

6 сусідніх регіонів: Мінська обл. (включно місто Мінськ) та Гомельська обл.;

Індикативний бюджет програми «Польща-Білорусь-Україна» на 2014 – 2020 складає 175 799 304 євро.

Загальна мета Програми полягає в підтримці транскордонних процесів розвитку у прикордонних регіонах Польщі, Білорусі та України. Програмний документ 2014-2020 Прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства встановлює наступні три стратегічні цілі транскордонного співробітництва для транскордонних заходів:

- А.** Сприяння економічному та соціальному розвитку в регіонах по обидва боки спільних кордонів.
- Б.** Вирішення спільних проблем в галузі навколишнього середовища, охорони здоров'я, безпеки.
- С.** Розвиток кращих умов та середовища для забезпечення мобільності людей, товарів і капіталу.

Програма надає підтримку у досягненні всіх вищезазначених стратегічних завдань та відповідно до регіональних потреб через фінансування реалізації некомерційних проектів, що відносяться до наступних чотирьох тематичних завдань і пріоритетів:

- 1.** Просування місцевої культури та збереження історичної спадщини (ТЗ 3)
 - Пріоритет 1.1 Сприяння розвитку місцевої культури та історії
 - Пріоритет 1.2 Розвиток і збереження природної спадщини
- 2.** Покращення доступності регіонів, розвиток сталих і стійких до кліматичних впливів транспортних комунікаційних мереж і систем (ТЗ 7)
 - Пріоритет 2.1 Удосконалення і розвиток транспортної інфраструктури і послуг
 - Пріоритет 2.2 Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури
- 3.** Спільні виклики в сфері безпеки (ТЗ 8)
 - Пріоритет 3.1 Підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг
 - Пріоритет 3.2 Рішення спільних проблем безпеки
- 4.** Сприяння управлінню кордонами і безпеці кордонів, розвиток мобільності та управління міграцією
 - Пріоритет 4.1 Підтримка підвищення ефективності та безпеки кордонів
 - Пріоритет 4.2 Покращення ефективності дій з управління кордонами, митних та візових процедур.

Більш детальну інформацію можна знайти на офіційному веб- сайті: <http://www.pl-bý-üá.éü/>

6.2.3 Програма Європейського Союзу. Програма прикордонного співробітництва «Польща-Словаччина» (Interreg V-A)

Територія

Програма підтримує територію на польській стороні кордону та охоплює наступні адміністративно - територіальні одиниці: субрегіони (NUTS III): райони (повіти) Коростеньський, Пржемишський, Новосадецький, Освенцімський і Бельський в Тиському субрегіоні, Жешувський район (повіт) і місто Жешув в Жешувсько-Мисленіцькому регіоні в Краківському субрегіоні.

На словацькій стороні кордону площа програми охоплює: самоврядну область (край) Прешов, самоврядну область та райони Спішська Нова Вес в самоврядній області Кошице.

Програмна територія на польській стороні охоплює в цілому 22 798 кв. км, а населення складає 3 548 264 (62,8 % від усього населення регіону програми). На словацькій стороні, у свою чергу, територія, що входить до Програми, охоплює 16,369 кв. км з населенням 1 598 923 (37,2% від усього населення регіону програми). На польській стороні кордону, що підтримуються програмою, є наступні міста з великою кількістю населення: Жешув, Бельсько-Бяла, Новий Сонч, Пшемисль і Кросно. На словацькій частині території Програми найбільші за значенням міста в північній частині країни утворюють ланцюг населених пунктів, який проходить вздовж лінії Захід-Схід з його основними центрами, такими як Жиліна, Мартін, Попрад і Пряшів.

Проблеми, визначені для території ТКС:

- **Сильна диверсифікація структур населених пунктів** - несприятлива структура розселення і недосконалий зв'язок районів з іншими населеними пунктами через гірський характер місцевості.
 - **Погане сполучення** - в даному Прикордонному регіоні немає хороших доріг і залізничного сполучення на осі північ-південь.
 - **Промислова перевага над іншими галузями економіки** по всій площі ТКС. З польського боку помітне переважає промисловості та сільського господарства, в той час як послуги мають значно меншу роль, ніж у середньому по Польщі. Словацька сторона має домінуючу індустриальну економіку, в той час як кількість послуг нижча, ніж у середньому для Словаччини.
 - **Частка зайнятості нижча**, ніж середні показники по країнах, як в польських, так і словацьких субрегіонах, і регіонах, охоплених підтримкою Програми.
 - **Індикатор інновацій** (наприклад, патенти чи витрати на R & D і т.д.) значно нижчі, ніж для всієї Польщі та Словаччини відповідно.
- Майже вся територія Програми має **від'ємне сальдо міграції**.

Основна мета Програми прикордонного співробітництва полягає в посиленні словацько-польської співпраці на основі партнерства та зосередженні на сталому розвитку в прикордонній зоні.

Індикативний бюджет Програми складає 154 990 000 євро. Найбільшу кількість коштів виділено на заходи, що підтримують збереження навколишнього середовища та культурної спадщини на території Програми, а також розвиток існуючих культурних та природних ресурсів (50%). Інша частина розподілу проводилася по напрямку 2 і пов'язана з діяльністю з підтримки розвитку транспортної інфраструктури легкого доступу до TEN-T мережі і мультимодальних зв'язків (36%), в напрямку 3 - інвестиції в освіту, навички і безперервне навчання (8%) і технічна допомога (6%).

Рис. 23 - Огляд пріоритетів Програми прикордонного співробітництва Польща-Словаччина 2014-2020

Пріоритет	Фінансування ERDF (у EUR)	Тематичне завдання	Інвестиційні пріоритети
1. Охорона і розвиток природного середовища та культурної спадщини прикордонного регіону	77, 500, 000	Збереження та охорона навколишнього середовища і підвищення ефективності ресурсів	Збереження, охорона, розвиток і промоція природної і культурної спадщини (6с)
2. Сталий транскордонний транспортний зв'язок	55, 800, 000	Просування сталого транспорту та усунення вузьких	Підвищення регіональної мобільності шляхом з'єднання вторинних і третинних вузлів TEN -T

		місць в ключових мережах інфраструктури	інфраструктури, у тому числі мультимодальних вузлів (7b) Розробка і вдосконалення екологічно безпечних (у тому числі з низьким рівнем шуму) і з низьким рівнем викидів вуглецю транспортних систем, у тому числі внутрішніх водних шляхів та морського транспорту, портів, мультимодальних вузлів і інфраструктури аеропортів з метою сприяння сталому регіональному розвитку та місцевій мобільності (7c)
3. Розвиток транскордонної освіти і навчання впродовж життя	12, 400, 000	Інвестиції в освіту, навчання та професійну підготовку для набуття навичок і навчання протягом усього життя	Інвестиції в освіту, навчання та професійну підготовку та навички впродовж усього життя шляхом розробки та реалізації спільних схем освіти, професійної підготовки та навчання (10)
4. Технічна допомога	9, 288, 723	Технічна допомога	Якісне управління Програмою (5)

Програмний документ доступний на http://pl.plsk.eu/news/?lang_id=3&id_news=1626 (тільки польською і словацькою мовою).

6.2.4 Програма Interreg V-A Словаччина-Угорщина

Угорсько-словацький кордон є одним з найдовших в Європі без виходу до моря із загальною протяжністю 679 км, враховуючи його економічну і соціальну ситуацію. Територія Угорщини, 5 країв у Словаччині) і становить 61496 км². Частка загального обсягу підтримки Європейського фонду регіонального розвитку становить 155 808 987 євро, загальна сума з національними фондами становить 155 808 987 євро. Стратегія включає в себе 4 пріоритетні напрямки (рис. 24).

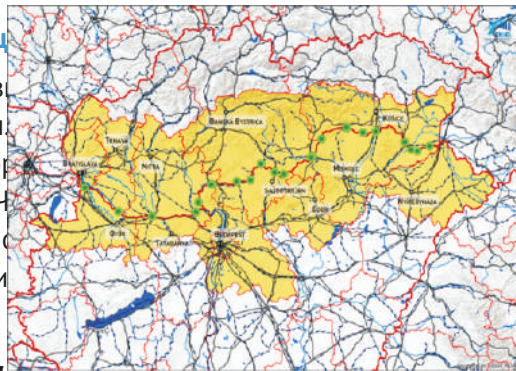

Рис. 24 - Огляд пріоритетних напрямків програми Interreg V-A Словаччина-Угорщина

Пріоритетні напрямки	ІП	Завдання	Фінансування ERDF (EUR)	Фінансування ERDF, %	ERDF + національне співфінансування
ПН1 Природа & Культура	ІП6с	Підвищення привабливості прикордонних територій	55, 427, 808	35.58	65, 209, 186
ПН2 Підвищення транскордонної мобільності	ІП7b	Підвищити щільність розташування пунктів перетину кордону Угорщина-Словаччина	34, 608, 080	22.21	40, 715, 389
	ІП7с	Покращення транскордонного громадського транспорту та логістичних послуг			

ПН3 Сприяння сталій і якісній зайнятості	ІП8b	Зменшення нерівності зайнятості серед регіонів з метою підвищення рівня зайнятості в регіоні дії програми	34, 608, 080	22.21	40, 715, 389
ПН4 Підвищення трансграничного співробітництва між органами державної влади та людьми	ІП11a	Підвищення рівня трансграничного співробітництва та розширення трансграничної співпраці між громадянами	21, 816, 480	14.00	25, 666, 448

Програмний документ доступний за посиланням <http://www.husk-cbc.eu>.

6.2.5 Програма Interreg V-A Румунія-Угорщина

Програма V-A Румунія-Угорщина співфінансує трансграничні стратегічні одиниці (регіони NUTS III) Румунії та Угорщини: Саболч-Сатмар-Берег, Гайду-Бігар, Бекеш та Чонград. Вони охоплюють площу понад 50 тисяч км², що складає 15.2% (11.9% Румунії). Відповідно до останнього перепису населення 2002 року, це становить 13.1% населення обох країн.

Індикативний бюджет програми ERDF складає 12,647,059 євро, разом з національним співфінансуванням - становить 35,855,785 євро. Це здійснюється через реалізацію 6 тематичних завдань, що відносяться до 8 інвестиційних пріоритетів (ІП).

Рис. 25 - Огляд пріоритетних напрямків програми Interreg V-A Румунія-Угорщина

Пріоритетний напрямок (ПН)	ІП	Ціль	Фінансування ERDF (EUR)	Фінансування ERDF, %	ERDF + національне спів- фінансування
ПН1 Співпраця щодо спільних цінностей та ресурсів	ІП6b	Покращення менеджменту якості трансграничних річок та підземних водних об'єктів	10, 750, 000	5.68%	12, 647, 059
	ІП6с	Стале використання природних, історичних об'єктів і культурної спадщини в рамках відповідної території	30, 477, 417	16.11%	35, 855, 785
ПН2 Співпраця щодо покращення доступності	ІП7b	Поліпшення трансграничної доступності через розвиток сполучення вторинних і територіальних вузлів TEN-T інфраструктури	13, 925, 083	7.36%	16, 382, 451

	ІП7с	Збільшення частки пасажирів, що користуються сталими - низьковуглецевими та з низьким рівнем шуму - формами	15, 821, 167	8.36%	18, 613, 138
ПН3 Співпраця у сфері зайнятості	ІП8b	Збільшення зайнятості на відповідній території	46, 810, 155	24.75%	55, 070, 771
ПН4 Співробітництво в галузі медико-санітарної допомоги та профілактики	ІП9a	Покращення профілактичних і лікувальних медичних послуг для прийнятної території	48, 479, 323	25.63%	57, 034, 498
ПН5 Співпраця щодо запобігання ризиків і ліквідації наслідків стихійних лих	ІП5b	Покращене транскордонне запобігання ризиків і ліквідація наслідків стихійних лих	8, 115, 835	4.29%	9, 548, 042
ПН6 Співпраця установ і громад	ІП11a	Активізація сталого транскордонного співробітництва установ і громад	3, 411, 372	1.80%	4, 013, 379

Програмний документ доступний за посиланням <http://huro-cbc.eu>.

Програма ЄС прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Румунія-Україна»

Територія Програми складається з наступних регіонів: Ботошань, Сучава, Тулча та **України**: Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Київська, Львівська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Сумська, Луганська, Донецька, Миколаївська, Херсонська, Одеська, Ілківська, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Київська, Львівська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Сумська, Луганська, Донецька, Миколаївська, Херсонська, Одеська, Ілківська.

Основні регіони охоплюють в цілому 100 Румунії, і 68,100 км² - українські території. З сухопуті - 273,8 км, річкові - 343,9 км, морські

Загальна мета Спільної операційної прог
мічного розвитку та покращенні якості життя л
інвестицій в освіту, економічний розвиток, кул

Фінансові асигнування ЄС - 60 млн. євро, становить 10 % від внеску ЄС. Проекти будуть не менш, 30 % програмних засобів надається : турних проєктів).

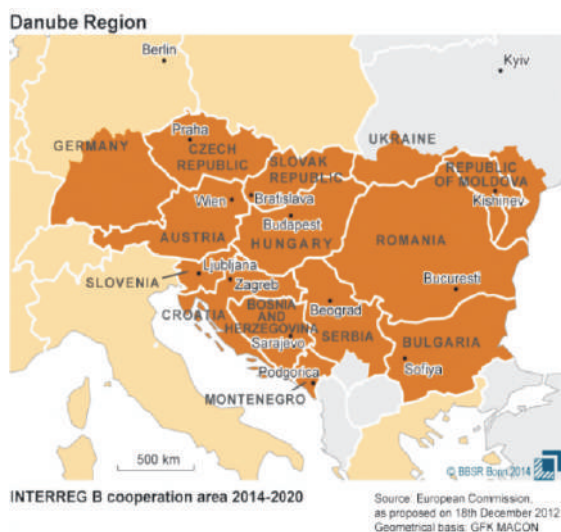
Рис. 26 - Огляд пріоритетних напрямків Спільної операційної програми «Румунія-Україна 2014-2020»

Тематичне завдання	Пріоритет	Індикативні види діяльності
ТЗ2 Підтримка освіти, досліджень, технологічного розвитку та інновацій	1.1 Інституційна співпраця в галузі освіти для розширення доступу до освіти та якості освіти	Спільне планування та реалізація стратегій в сфері освіти, реалізація програм обміну між викладачами, передача передової практики між установами з обох боків кордону для підвищення ефективності освіти; Розробка конкретних спільних програм навчання підприємству, програми, які стимулюють творчість, інновації та активне громадянство; Реабілітація / модернізація / розширення / закупівля обладнання для освітньої інфраструктури, щоб забезпечити необхідні матеріальні передумови у навчальному процесі, якість та розширення участі в освітніх процесах; Розробка та впровадження партнерських відносин між навчальними закладами з обох боків кордону; Розробка і реалізація спільних заходів на підтримку знедолених груп; Спільні дії підтримки для молоді з профілактики вживання наркотиків, торгівлі людьми, зловживання алкоголем; Розробка та впровадження транскордонних заходів щодо підвищення / поліпшення / сприяння професійній кваліфікації та компетенції
	1.2 Заохочення і підтримка досліджень та інновацій	Розвиток партнерських відносин / об'єднання між університетами для спільної розробки теоретичних досліджень; Спільні науково-дослідні заходи і дослідження (у тому числі закупівля устаткування) в галузі охорони навколишнього середовища (проблеми зміни клімату, збереження біорізноманіття, питання відновлюваних джерел енергії та ефективності ресурсів та ін.), Сприяння та підтримка наукових досліджень та інновацій через реабілітацію / модернізацію / розширення спеціальної інфраструктури, вкл. закупівлю відповідного обладнання
ТЗ3 Просування місцевої культури та збереження історичної спадщини	2.1 Збереження і просування культурної та історичної спадщини	Відновлення, збереження, зміцнення, захист і безпека культурних та історичних пам'яток, археологічних пам'яток (у тому числі відповідних під'їзних доріг), музеїв, пам'яток і художніх колекцій та їх спільне просування на основі відповідних транскордонних стратегій / концепцій; Збереження, охорона та спільне підвищення цінності культурних та історичної спадщини; Підтримка конкретних і традиційних ремісничих видів діяльності, що важливі для збереження місцевої культури і самобутності; Сприяння здійсненню конкретних видів традиційної діяльності на території програми (у тому числі транскордонні культурні заходи); Збереження, розвиток і промоція

		культурної та історичної спадщини, в основному, за допомогою культурних подій в транскордонному вимірі; Підвищення цінності історико-культурної спадщини через розвиток спільних стратегій просування, спільні продукти та послуги туризму.
T37 Покращення доступності до регіонів, розвиток транспортних і комунікаційних мереж і систем	3.1 Розвиток прикордонної транспортної інфраструктури та інструментів ІКТ (ICT)	Реконструкція, відродження, модернізація прикордонних транспортних систем; Розробка екологічно чистих (вуглецево-непроникних) транскордонних транспортних ініціатив та інноваційних рішень; Поліпшення багаторежимних транспортних об'єктів (дорога / вода) транскордонного значення; Реконструкція, відновлення, розширення транскордонних доріг (їх сегментів), що з'єднують населені пункти поряд з кордоном з головними дорогами, які ведуть до кордону; Покращення / відновлення / будівництво (сегментів) під'їзних доріг до центрів прикордонного значення; Розробка спільних стратегій / політики / планів для покращення транскордонної транспортної інфраструктури; Розвиток транскордонних зв'язків, інформації та інтегрованої мережі і послуг зв'язку; Оновлення існуючих об'єктів, що забезпечують зв'язки між громадами, і оновлення громадських послуг, які сприяють співробітництву на транскордонній і широкій міжнародній основі
T38 Загальні проблеми в сфері безпеки та реагування в надзвичайних ситуаціях	4.1 Підтримка розвитку медичних послуг та доступу до охорони здоров'я	Спільні заходи призначені для підвищення доступу до охорони здоров'я в прикордонній зоні за допомогою будівництва / відновлення / модернізації інфраструктури послуг суспільної охорони здоров'я; Розвиток лабораторій, наявність мобільних лабораторій для огляду / клінічного моніторингу захворювань і профілактики транскордонних епідемій; Забезпечення оснащення конкретних державних медичних послуг; Спільні навчальні програми та обмін досвідом, мережі для підтримки функціонування конкретних суспільних медичних послуг, телемедицина; Обмін досвідом, спільна діяльність з метою забезпечення сумісності принципів лікування, спільні програми діагностики; Кампанії з підвищення обізнаності в галузі освіти з питань охорони здоров'я, захворювань і боротьби з епідеміями
	4.2 Підтримка спільних заходів щодо запобігання стихійним і техногенним катастрофам, а також спільних дій під час надзвичайних ситуацій	Спільні заходи для запобігання зсувам і повеням в прикордонних районах; Спільні інтегровані системи для ефективного моніторингу та попередження стихійних лих і усунення їх наслідків; Спільні стратегії та інструменти для управління та запобігання ризикам, включаючи спільні плани дій; Розробка спільних докладних карт; Обмін досвідом і знаннями, у тому числі підвищення рівня інформованості в галузі ефективного запобігання та управління ризиками в прикордонній території; Розробка комплексних загальних стандартів для міського планування та управління ризиками; Інвестиції та розвиток спільних інтегрованих систем управління в надзвичайних ситуаціях; Планування скоординованих дій влади в надзвичайних ситуаціях, викликаних природними та техногенними катастрофами (повені, пожежі, хвилі тепла, урагани, землетруси).
	4.3 Профілактика і боротьба з організованою злочинністю і співробітництва між органами правопорядку	Спільні дії для підвищення мобільності та адміністративного потенціалу підрозділів поліції / міліції (у тому числі прикордонної поліції); Створення спільних робочих платформ з метою підвищення ефективності поліції / міліції, прикордонної поліції та митних структур в обміні даними та інформацією; Спільні тренінги для міліції / поліції, митниці, прикордонної поліції, жандармерії, обмін передовим досвідом з конкретних напрямків діяльності (аналітика, карний розшук, організована злочинність). Інвестиції в будівництво, реконструкцію або модернізацію поліцейської / міліцейської та прикордонної інфраструктури і суміжних будівель; Інвестиції в обладнання та об'єктів, що необхідні для діяльності поліції / міліції, митної / прикордонної поліції / жандармерії (наприклад, лабораторне обладнання, інструменти виявлення, апаратне та програмне забезпечення, наявність транспортних засобів); Розробка спільної політики і стратегії, обмін досвідом по боротьбі з організованою злочинністю.

6.2.7 ІНШІ ПРОГРАМИ

6.2.7.1. Стратегія ЄС для Дунайського регіону та Дунайська транснаціональна програма 2014-2020

Територія, де діє Стратегія ЄС для Дунайського регіону, простягається від Шварцвальда (Німеччина) до Чорного моря (Румунія - Україна - Молдова) і є місцем проживання для 115 млн. осіб.

Програма пропонує інвестування 202,3 млн. ЄВРО від Європейського фонду регіонального розвитку та 19,8 млн. ЄВРО з IPA II для транснаціональних проектів на території Дунайського басейну. Визначені наступні цільові території програми: 9 країн ЄС - **Австрія, Болгарія, Хорватія, Чехія, Німеччина** (тільки Баден-Вюртемберг і Баварія), **Угорщина, Румунія, Словаччина, Словенія**; 5 країн, що не є членами ЄС - **Боснія і Герцеговина, Республіка Молдова, Чорногорія, Сербія, частина України.**

Дунайська транснаціональна програма (2014-2020) побудована навколо чотирьох пріоритетних напрямків:

1. Інноваційний і соціально відповідальний Дунайський регіон.

- 1.1 Покращення рамок умов для інноваційної діяльності;
- 1.2 Підвищення компетенції для бізнесу та соціальних інновацій;

2. Екологічно і культурно відповідальний Дунайський регіон.

- 2.1 Зміцнення транснаціональної системи управління водними ресурсами та запобігання ризикам повеней;
- 2.2 Стимулювання сталого використання природної і культурної спадщини та ресурсів;
- 2.3 Стимулювання відновлення і управління екологічними коридорами;
- 2.4 Покращення готовності до управління екологічними ризиками;

3. Краще з'єднаний та енергетично відповідальний Дунайський регіон.

- 3.1 Підтримка екологічно дружніх та безпечних транспортних систем і збалансована доступність міських і сільських районів;
- 3.2 Покращення енергетичної безпеки та енергетичної ефективності;

4. Добре регульований Дунайський регіон.

- 4.1 Покращення інституційного потенціалу для вирішення основних соціальних проблем;
- 4.2 Підтримка управління та реалізації EUSDR.

Більше інформації про Дунайську транснаціональну Програму можна знайти на сайті:
<http://www.danube-region.eu/>

6.2.7.2 Horizon 2020 (Горизонт 2020)

Horizon 2020 (Горизонт 2020) - Рамкова програма Європейського Союзу з досліджень та інновацій, що замінила Рамкову програму FP7. Ця програма діє з 2014 по 2020 р з бюджетом 70 млрд. €. Програма «Горизонт 2020» призначена для формування рушійної сили з метою забезпечення розвитку і зростання кількості робочих місць по всій Європі, поєднання наукових досліджень та інновацій в унікальній програмі.

Горизонт 2020 – це фінансовий інструмент реалізації положень Інноваційного Союзу, який є флагманською ініціативою Європа 2020, що спрямована на забезпечення глобальної конкурентоспроможності Європи.

Структура програми:

Структура Горизонту 2020

Підтримка наукових досліджень та інновацій в рамках програми «Горизонт 2020» матиме наступні основні цілі:

- Зміцнення позицій ЄС у сфері науки з визначеним бюджетом в 24,598 млн. євро. Це забезпечить поштовх до здійснення досліджень високого рівня в Європі, у тому числі збільшення фінансування на 77 % дуже успішної діяльності Європейської Дослідницької Ради;
- Зміцнення промислового лідерства в інноваціях з бюджетом 17,938 млн. євро. Це включає в себе великі інвестиції в ключові технології, більший доступ до капіталу і підтримку малих і середніх підприємств;
- Інвестування 31,748 млн. євро з метою вирішення основних проблем, які є спільними для всіх європейців, таких як зміна клімату, сталий розвиток транспорту та мобільності, забезпечення більшої доступності поновлюваних джерел енергії, забезпечення якості продуктів харчування та безпеки, або подолання проблеми старіння населення.

Для отримання додаткової інформації, будь ласка, відвідайте веб-сторінку Європейської комісії Horizon 2020: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>.

6.2.7.3 Програма Erasmus+

Нова програма Erasmus + спрямована на підтримку дій в галузі освіти, підготовки кадрів, молоді та спорту на період 2014-2020 рр.

Erasmus+ замінила 7 програм, об'єднавши наступні програми:

- Програма безперервного навчання (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Jean Monnet, Grundtvig);
- Молодь в дії;
- П'ять програм міжнародного співробітництва (Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink, Програма співробітництва з промислово розвиненими країнами);
- Нові спортивні програми.

Erasmus + надає гранти для широкого кола проектів та заходів у галузі освіти, професійної підготовки, молоді та спорту. Програма дає можливості для студентів, стажерів, працевлаштованих осіб і волонтерів провести певний час за кордоном, щоб покращити свої навички та можливості працевлаштування. Вона підтримує організації в напрямку транснаціонального партнерства і обміну інноваційними практиками в галузі освіти, професійної підготовки та молоді. Нові спортивні програми будуть підтримувати проекти та транскордонні виклики, спрямовані на боротьбу з договірними матчами, допінгом, насильством і расизмом.

ERASMUS + забезпечить можливості для більше ніж 4 мільйонів європейців вчитися, отримати досвід роботи і здійснювати волонтерську діяльність за кордоном. ERASMUS + надає підтримку в сфері зміцнення транснаціональних партнерств між освітніми, тренінговими, професійними та молодіжними інституціями, а також в сфері налагодження тісних зв'язків між освітою та ризиком праці з метою ліквідації прогалів в знаннях та навичках, з якими стикаємось в Європі.

ERASMUS + також підтримує національні зусилля щодо здійснення модернізації освіти, професійної підготовки та молодіжної політики. В сфері спорту буде надана підтримка місцевим проектам, що спрямовані на вирішення транскордонних проблем, таким як боротьба з договірними матчами, допінгом, насильством і расизмом.

Цільові країни Програми: 28 держав-членів ЄС, в тому числі Польща, Словаччина, Угорщина та Румунія; Ісландія, Ліхтенштейн та Норвегія; Туреччина і колишня Югославська Республіка Македонія.

Країни-партнери: *країни Східного партнерства* - Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова, **Україна**; *Південні Середземноморські країни* - Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Лівія, Марокко, Палестина, Сирія, Туніс; *Західні Балканські країни*: Албанія, Боснія і Герцеговина, Косово, Чорногорія, Сербія; Російська Федерація; *Центральна Азія*: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан; Латинська Америка; Південна Африка; Країни АКТ (*країни Африки, Карибського басейну і Тихоокеанського регіону*); *промислово розвинені країни*.

Перелік цільових країн можна знайти в посібнику Програми Erasmus +:
http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf

Веб-сайт Програми ERASMUS +: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm

Детальна інформація про виклики на веб-сайті EACEA, що відповідає за управління Програмою:
http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus_en

6.3 Моніторинг та оцінювання

Моніторингова діяльність повинна бути спрямована на підвищення якості проектування та реалізації Стратегії, а також оцінки та покращення її послідовності, точності, ефективності та результативності. Результати моніторингу повинні бути прийняті до уваги у програмному циклі та в процесі реалізації.

У Стратегії Карпатського Єврорегіону 2020 використовуються різні підходи. На систему моніторингу Стратегії впливають наступні чинники:

- брак власних фінансових ресурсів,
- особливості організаційної структури Карпатського Єврорегіону,
- деталізований перелік пріоритетів та заходів,
- список запланованих проектів, що будуть реалізовані,
- план дій.

На підставі вищезазначених факторів, може бути визначена наступна конкретна мета: **моніторинг реалізації запланованих транскордонних проектів та реалізації плану дій** в рамках Карпатського Єврорегіону з використанням таблиці, наведеної нижче.

Рис. 27 - Таблиця для моніторингу реалізації проектів

Назва проекту	Партнери	Джерело фінансування	Загальний бюджет (євро)	Власний внесок (євро)	Відповідний пріоритет Стратегії	Відповідні заходи (захід) Стратегії

Рада оцінюватиме стан реалізації проектів під час регулярних засідань. Міжнародний секретаріат відповідає за координацію діяльності з моніторингу. Кожне національне відомство/офіс заповнює таблицю з їх власною інформацією про проекти та заходи, а також відправляє їх до Міжнародного секретаріату за один місяць до чергового засідання Ради. Після зведення національних даних, Міжнародний Секретаріат направляє загальні таблиці в якості звіту реалізації завдань до національних офісів та до Ради. Рада обговорює хід реалізації і приймає рішення про необхідні втручання і модифікації.

6.4 Поширення Стратегії

Узгоджена Стратегія була розроблена партнерами проекту і спрямована на забезпечення **візуалізації і скоординованості дій**, що є життєво необхідним фактором для успішного функціонування Карпатського Єврорегіону.

Спілкування/комунікаційні процеси є одним з ключових заходів, які можуть сприяти успішному досягненню цілей проекту. Ряд аспектів впливають на те, як цільова аудиторія сприймає повідомлення, наприклад, їх прогнозування і мотивація, простота, ясність і часові рамки повідомлення, так що ці важливі аспекти слід прийняти до уваги при поширенні інформації.

Партнери проекту є основною групою в діяльності процесі реалізації заходів проекту та Стратегії. В рамках цієї цільової групи пріоритет повинен бути орієнтований на політиків, відповідальних за підтримку і просування Карпатського Єврорегіону в своїх регіонах, і на відповідних державних службовців. Іншою цільовою групою є області Карпатського Єврорегіону, які безпосередньо не беруть участь у проекті. Вони повинні бути в курсі, що відбувається і брати участь у спільних заходах.

Додаткова цільова група набагато ширша. Перш за все, повинні бути залучені інші політики і держслужбовці, які ознайомлені з діяльністю Карпатського Єврорегіону. Інші цільові групи: місцеві / регіональні органи самоврядування (регіональні ради) та органи влади з прикордонних регіонів, управління з регіонального розвитку та транскордонного співробітництва, агенції з розвитку, що функціонують у різних юридичних / організаційних формах (органи регіонального розвитку місцеві агенції з розвитку; бізнес-центри, бізнес-інкубатори, R&D парки, промислові парки; інноваційні центри; торгово-промислові палати; інформаційні, консалтингові центри; кредитні спілки та ін.), неурядові організації, особливо ті, діяльність яких спрямована на сприяння розвитку ТКС (національні товариства представників етнічних груп, розділених кордоном з їх «батьківським» народом, об'єднання підприємців / фермерів, асоціації туризму і т.д.), міжнародні організації.

У ході реалізації проекту, комунікація та поширення інформації було забезпечено за допомогою таких заходів, як проведення нарад, круглих столів та навчальних сесій, організованих з метою поширення інформації та знань про Асоціацію, а також з метою об'єднання політичних зусиль та зацікавлених сторін з областей-членів КЄ для створення можливостей для відновлення контактів та об'єднань. Було розроблено і поширено інформаційні бюлетені; організовано і проведено прес-конференції.

Соціальні медіа та веб-сайти є важливими ресурсами, які можуть забезпечити безперервну і широку візуалізацію. Таким чином, веб-сайти партнерів будуть надавати підтримку, які присвячені Карпатському Єврорегіону. Посилання на ці сайти: www.uprec.ro, www.ker.sk, www.di.if.ua, www.carpathianeuroregion.org , www.iardi.org

Програмний документ був представлений до транскордонної відзнаки Асоціації європейських прикордонних регіонів АЄПР (подробіці на http://www.aebr.eu/en/sail_of_papenburg/region_award.php). Девіз цього конкурсу: «Майбутнє прикордонного співробітництва в Європі». За результатами конкурсу Стратегія Карпатського Єврорегіону 2020 і надалі отримала високу експертну оцінку та отримала відзнаку «За особливі досягнення в сфері транскордонного співробітництва».

Стратегія розроблена англійською мовою і всіма мовами партнерів (румунською, угорською, словацькою та українською). Друковані видання Стратегії представлені національними мовами партнерів. Електронний варіант Стратегії є в наявності англійською мовою. Додатки до Стратегії є також в електронному варіанті англійською мовою та всіма мовами партнерів (румунською, угорською, словацькою та українською).

Партнери проекту зобов'язуються представляти і поширювати результати проекту та просувати Стратегію Карпатського Єврорегіону на різних заходах, таких як День Європейської Співпраці або День Європи.

І не менш важливим є те, що реалізація Плану Дій буде генерувати інші проекти, які будуть базуватися на Стратегії, демонструючи таким чином конкретні стійкі результати діяльності Карпатського Єврорегіону.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

- ESPON Climate – Climate Change and Territorial Effects on Regions and Local Economies – Final Report (2011)
- Final Report of the ESPON TiPSE (The Territorial Dimension of Poverty and Social Exclusion in Europe) project (2014)
- Hungarian Transport Administration: National Transport Strategy (2013)
- Ministry of Public Administration and Justice State Secretariat for Social Inclusion: National Social Inclusion Strategy – Extreme Poverty, Child Poverty, The Roma – 2011–2020 (2011)
- Strategic Territorial Analysis of the Hungarian-Romanian border area (2014)
- Common Territorial Strategy of the Hungarian-Romanian border area (2014)
- Cooperation Programme Interreg V-A Romania-Hungary (version 24 April 2015)
- Cooperation Programme Interreg V-A Slovakia-Hungary 2014-2020 (version 30 April 2015)
- Joint Operational Programme for the HUSKROUA ENI CBC Programme 2014-2020 (version 15 May 2015)
- Hájdu-Bihar Megyei Területfejlesztési Koncepció 2014-2020 – Helyzétértékelés (2014)
- Borsód-Abáuj-Zemplén Megyei Területfejlesztési Koncepciója – Helyzétértékelés (2014)
- Hévíz Megyei Területfejlesztési Koncepciója (2014-2020) – Helyzétértékelés, helyzétértékelés (2014)
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Koncepció 2014–2020 – Helyzétértékelés (2014) Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepció – Helyzétértékelés, helyzétértékelés (2014)
- Department for Communities and Local Government (2009): Multi-criteria analysis: A manual ec.europa.eu/eurostat
- Hungarian Central Statistical Office, www.ksh.hu
- Statistical Office of the SR, www.statistics.sk
- State Statistics Service of Ukraine, www.ukrstat.org
- Central Statistical Office of Poland stat.gov.pl
- National Institute of Statistics, TEMPO ONLINE, online statistical series, <http://statistici.insse.ro/shop/>
- Touristic heritage in Little- Europe. Preliminary research of heritage tourism in Satu Mare County, Satu Mare County Council, 2014
- Satu Mare County Strategy for heritage tourism 2014-2020, Satu Mare County Council, October 2014
- UNESCO WORLD HERITAGE CENTRE (UNESCO/CLT/WHC)
- Tourism in Maramures - Maramures Guide (<http://maramuresguide.com>)
- Romanian Energy Strategy for 2007-2020 (Strategia energetic a Romaniei pentru perioada 2007-2020) - adopted by GD 1069 of 5 September 2007
- National Strategy on Energy Efficiency (Strategia națională în domeniul eficienței energetice) - adopted by GD No. 163 of 12 February 2004
- Romanian Strategy for the valorisation of the renewable energy sources (Strategia de valorificare a surselor regenerabile de energie) - adopted by the Government Decision 1535 of 18 December 2003
- Natura 2000 Sites (<http://natura2000.eea.europa.eu>)
- Natura 2000 in Romania (<http://biodiversitate.mmediu.ro>)
- Benč, V. (ed): Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca: analýza problémov a stratégia rozvoja. Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Národný inštitút strategických štúdií – Užhoród, Kárpátská nádácia, 2006.
- Досвід формування та реалізації стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 року за участю громади/ С. Слава, В. Гоблик, М. Попадинець, О. Лукша, О. Станкевич, Л. Грицак; за ред. С.С. Слави, В.В. Гоблика, М.А. Попадинець. – К.: «К.І.С.», 2010. – 144с.

- Duleba, A., Najšlová, L., Benč, V., Bilčík, V., The Reform of the European Neighbourhood Policy. Tools, Institutions, and a Regional Dimension. Bratislava: Research Centre of the Slovak Foreign Policy Association, 2008.
- Duleba, A., Benč, V., Bilčík, V.: Policy Impact of the Eastern Partnership on Ukraine. Trade, Energy, and Visa Dialogue. Bratislava: Research Centre of the Slovak Foreign Policy Association, 2012. EU–Ukraine. Association Agreement. What does the Agreement offer?, http://eeas.europa.eu/images/top_stories/140912_eu-ua_aa_what_does_the_agreement_offer_v.pdf (access on 10 September 2015)
- EU–Ukraine. Deep and Comprehensive Free Trade Area, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_150981.pdf
- EU–Ukraine. Guide to the Association Agreement. European External Action Service http://eeas.europa.eu/images/top_stories/140912_eu-ukraine-association-agreement-quick_guide.pdf (access on 10 September 2015)
- EU–Ukraine Action Plan, http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/action_plans/ukraine_enp_ap_final_en.pdf (access on 10 September 2015).
- European Commission: Treaties Office Database. List of treaties by country: Ukraine, <http://ec.europa.eu/world/agreements/searchByCountryAndContinent.do?countryId=3856&countryName=Ukraine> (access on 10 September 2015).
- Matlovič R., Klamár R., Matlovičová K.: Vývoj regionálnych disparít začiatkom 21. storočia na Slovensku vo svetle vybraných indikátorov. Regionálna studia 2/2008. Vysoká škola ekonomická v Praze.
- Matlovič R., Klamár R. a kol.: Špecifické postavenie regiónu východné Slovensko v kontexte regionálnych disparít SR, Prešovská univerzita, 2010.
- Matlovič R., Matlovičová K.: Vývoj regionálnych disparít na Slovensku a problémy regionálneho rozvoja Prešovského krája, Prešovská univerzita, 2005, <http://www.fhvp.unipó.sk/~matlovicova/Régión%C3%A1lné%20disparity.pdf> (access on 5 September 2015).
- Оптимізація системи транскордонного співробітництва: концепція та її пілотна імплементація (на прикладі сусідніх регіонів Угорщини, Словаччини, Румунії та України): Науково-практична розробка в рамках проекту Програми ЄСП ЄС Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна/ Устич С.І., Білак О.П., Віднянський С.В. та ін.. Відпов. ред. Устич С.І – Ужгород: Інститут транскордонного співробітництва, 2012. – 118с.
- Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and Their Member States, and Ukraine. In: European Commission: Treaties Office Database. List of treaties by country: Ukraine, <http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=217> (access on 15 September 2015).
- Польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва на 2007-2015 роки. //За наук. Редакцією Надії Мікули, Вітольда Волошина. – Центр європейської інтеграції та співробітництва «Дім Європи». – Люблін. – 2008. – 230с.
- Посібник із індексації та моніторингу транскордонного співробітництва: Науково-методична розробка в рамках проекту Програми ЄСП ЄС Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна/ Устич С.І., Мірошніков Д.Д., Яценко Є.В., Бізіля М.М. Відпов. ред. Устич С.І. – Ужгород: Інститут транскордонного співробітництва, 2012.
- Régiónálna dátábázá. Štátistický úrad SR, Bratislava, <http://px-wéb.statistícs.sk/PXWébSlovak> (access on 15 October 2015).
- Second progress report on the implementation by Ukraine of the Action Plan on Visa Liberalisation. Joint Staff Working Document. European Commission, High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy. Brussels, 9 February 2012, SWD (2012) 10 final, <http://ec.europa.eu/home-affairs/news/intro/docs/20120209/UA%20nd%20PR%20VLAP%20SWD%202012%2010%20FINAL.pdf> (access on 19 September 2015).
- Štátistický úrad SR, <http://www.statistics.sk> (access on 19 September 2015).

Електронні додатки

Наступні додатки до Стратегії доступні в електронному форматі для завантаження з веб-сторінок: www.uprec.ro, www.ker.sk, www.di.if.ua, www.carpathianeuroregion.org, www.iardi.org.

Додаток 1 - опис країн (Аналітична частина стратегії)

Угорщина

Польща

Румунія

Словаччина

Україна

Додаток 2 – Громадське та експертне дослідження щодо майбутнього функціонування

Дана публікація підготовлена за підтримки Європейського Союзу. За зміст цього документу відповідальність несе партнер проекту, Міжнародна Асоціація «МАІРР», та за жодних обставин зміст цього документу не може розглядатися як такий, що відображає позицію Європейського Союзу.

Проект «Сталий розвиток прикордонних регіонів через ефективну діяльність Карпатського Євро-регіону», HUSKROUA/1101/066 реалізується в рамках Програми транскордонного співробітництва ЄІСП Угорщина - Словаччина - Румунія - Україна 2007 - 2013 (www.huskroua-cbc.net) і фінансується Європейським Союзом через Європейський Інструмент Сусідства та Партнерства. Загальна мета Програми – інтенсифікувати та поглибити співробітництво між Закарпатською, Івано-Франківською та Чернівецькою областями України і прийнятними та додатковими регіонами Угорщини, Румунії та Словаччини в екологічно-, соціально-, та економічно сталий спосіб.

Європейський Союз складається з 28 країн-членів, які вирішили поступово об'єднати свої знання, ресурси та долі. Спільно, протягом 50 років, вони збудували зону стабільності, демократії та сталого розвитку, зберігаючи культурне різноманіття, терпимість та свободу особистості. Європейський Союз прагне поділитися своїми досягненнями та цінностями з країнами та народами за його межами. Європейська Комісія є виконавчим органом ЄС.

Програма транскордонного співробітництва ЄІСП «Угорщина - Словаччина - Румунія - Україна» здійснюється в період 2007-2013 років на зовнішніх кордонах країн-членів ЄС з Україною, що беруть участь у програмі. Європейський Інструмент Сусідства та Партнерства підтримує прикордонне співробітництво на зовнішніх кордонах ЄС.

Загальна мета Програми – інтенсифікувати та поглибити співробітництво між Закарпатською, Івано-Франківською та Чернівецькою областями України і прийнятними та додатковими регіонами Угорщини, Румунії та Словаччини в екологічно-, соціально-, та економічно сталий спосіб.

Спільним керівним органом Програми є Національне агентство з розвитку, Угорщина.
Сайт Програми: www.huskroua-cbc.net.

www.iardi.org

88018, Україна, Закарпатська область, м. Ужгород, вул. Швабська, 71а.

Міжнародна Асоціація «МАІРР».

Тел.: + 38 (0312) 67-30-81, факс: + 38 (0312) 67-35-93).

E-mail: office@iardi.org, iardi@ukr.net.